Roj

Yıl: 1 Sayı: 6 15 Temmuz 1995 haftalık haber yorum gazetesi 30.000 TL. Yurtdışı 3 DM (KDV dahil)

Dış Basın Derneği Başkanı

'Türk medyası çok enteresan!'

Dış Basın Çalışanları Derneği Başkanı Suriyeli gazeteci Hüsnü Mahalli, meslektaşlarının Türkiye'deki zorluklarını, Türk medyasının yapısını ve Türkiye'nin Arap dünyasından görünümünü Dursun Yaprak'a anlattı.

S. 5'te

Tahliyesi uzun sürmedi

Sırrı Sakık yine cezaevinde

Demiral aracılığıyla yürütülen HADEP'e yönelik baskı ve komplo, DEP Muş Milletvekili Sırrı Sakık'ın tutuklanmasıyla yeni bir boyut kazandı.

S. 3'te

Kürt emeği hem ucuz hem 'pahalı'

✓ Zoraki göç politikasının metropollere sürüklediği Kürt emekçileri, bir yandan Türkiye'deki emek piyasasını 'ucuzlatan' bir etki yaratır ve patronların iştahını kabartırken, diğer yandan, alınterlerini ucuza akıtmama bilincini de hızla kazanıyorlar.

S. 4'te

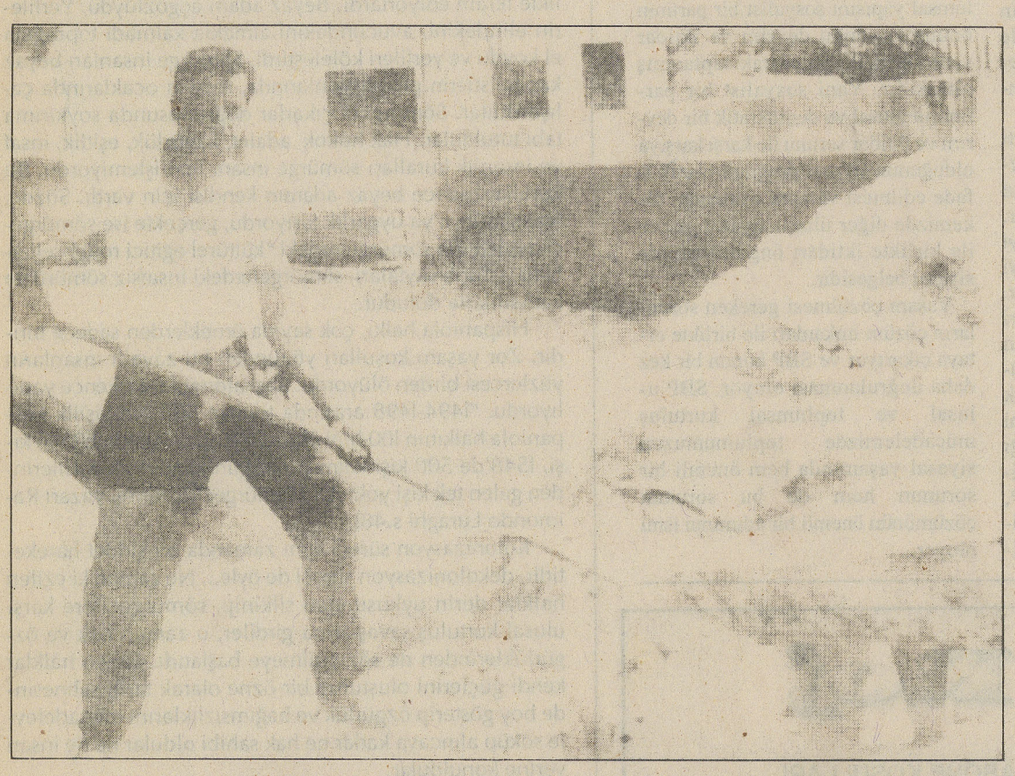

TC engelleyemedi

Her yıl, Münih Belediye Başkanı'nın himayesinde, Ludwing Beck Tekstil Firması'nın düzenlediği, değişik alanlarda ve değişik konuları kapsayan sempozyumların bu yılki konusu Kürtlerdi. Türk basını ve medyası, haftalar öncesinden yoğun saldırılara geçerek bu sempozyumu engellemek istedi. Ama hiçbiri işe yaramadı, sempozyum gerçekleştirildi.

S. 7'de

BM Yerleşim Sorunları Konferansı'nın Türkiye'de yapılmasına Kürt çevrelerinden iki ayrı tepki var

HABITAT'a iki kampanya

Önümüzdeki yıl İstanbul'da yapılacak Birleşmiş Milletler Yerleşim Sorunları Konferansı HABITAT II için, Kürt çevreleri ve insan hakları kuruluşları, karşı kampanya tartışmalarına şimdiden başladılar. Ancak ortada iki ayrı eğilim var. Biri, toplantının Türkiye'de yapılmasına karşı çıkıyor, diğeri ise, konferansı bir zemin olarak tasarlıyor.

Haber Merkezi- 'Çağımızın en büyük organizasyonu' olarak nitelenen, BM Yerleşim Sorunları Konferansı'nın ikincisinin (HABITAT II) İstanbul'da yapılacağının açıklanmasından sonra, 185 ülkeden 32 bin kişinin katılacağı bu uluslararası konferansa dair tutumda iki farklı muhalif eğilim ortaya çıktı. Kürt çevreleri ve insan hakları temsilcileri, HABITAT II'nin Türkiye'de yapılmasını engellemek veya protesto etmek ile konferansı bir zemin olarak değerlendirmek seçeneklerini tartışıyorlar.

Gelecek yıl 3-14 Haziran tarihleri arasında yapılacak BM Yerleşim Sorunları Konferansı'nın Türkiye'de yapılması kararı öncesinde, "İnsan hakları ihlalleri, zoraki göç, köy boşaltma ve yakma gibi resmi politikaların sürdüğü bir yerde böyle bir konferansın toplanmaması gerektiğine" ilişkin protesto, BM'nin kararından sonra da gündemde. "Baskıcı ve savaşçı Türk resmi politikasına meşruiyet verilmemesi için" toplantının Türkiye'de yapılmaması doğrultusunda 1996 Haziran'ına kadar propaganda yürütmek ve toplantı yapılırsa protesto etmek eğilimi, karara rağmen hala var. Ancak, bir başka eğilim, toplantının Kürt halkı için olumlu da olabileceğini söylüyor.

Konferansı, "Göç olgusunu ve Kürt coğrafyasının allak bullak edilişini bizzat yerinde dünyaya göstermek ve anlatmak" için bir 'zemin' olarak görenlerin sayısında da artış var. İnsan hakları temsilcileri ile Kürt çevreleri bugünlerde bu iki ayrı eğilimi tartışıyor ve bir grup "Niye geldiniz?" sorusunu sormak; diğeri de, "İyi ki geldiniz; anlatacaklarımız vardı" demek için hazırlanıyorlar. Şimdiden yapımına girişilen hazırlık dosyaları da elbette iki farklı eğilim taşıyor.

Devamı S. 11'de

- **'Türkiye Arjantin olmayacak'** S. 3'te
- Meksika çözüm arıyor S. 6'da
- **Yeşiller'den Kürt konferansı** S. 7'de
- Li ser Ehmedê Xanî konferans R. 8
- **Fatin Kanat: Müzik kutularınızı açın!** S.9'da
- Politik duyarlılık ve toplumsal tepki bir kültür olayıdır S. 10'da
- **Temmuz, güleryüzlü sosyalisti de aldı** S. 11'de
- Göç, kentlerde binlerce muhalif doğruyor S. 12'de

Bankalar da göç eder

Haber Merkezi- 1994 yılı içerisinde Kürt coğrafyasında bulunan 125 banka şubesi kapatıldı. Sümerbank dışında tüm bankalar şube kapatarak, şube sayısını azalttı.1990 yılında faaliyette olan 6 bin 540 şube mevcutken, bir önceki yılda 6 bin 212'ye indi ve geçen yıl sonunda da 6 bin 87 oldu.

Türkiye Bankalar Birliği'nin "Bankalarımız '94" adlı kaynak çalışmasında, 1990'lı yıllarda çok sayıda şubenin kapatılmış olmasına ve bunların özel bankalar oluşuna dikkat çekildi. Kamu bankaları, özel ticaret bankaları kadar şube kapatmaya gitmedi. Hakkari, Tunceli gibi illerde faaliyet gösteren özel ticaret bankası kalmadı. Buralarda var olan bankaların hepsinin devlete ait.

Personel azaltma

Konuyla ilgili olarak, Ardahan'da yayınlanan *Yeni Doğu Anadolu* gazetesinde geçen hafta bir haber yayınlandı. Haberde şu bilgilere yer verildi:

"Son iki yılda , Akbank Bitlis-Tatvan, Ağrı-Patnos, Erzurum-Pasinler; Yapı Kredi Ardahan-Çıldır, Hanak, Posof ve Maraş, Afşin, Elbistan, Malatya-Yeşilyurt; Halk Bankası da Malatya-Yeşilyurt şubelerini

Devamı S. 11'de

Hunermendê şêwekarî

Mihemed Arîf

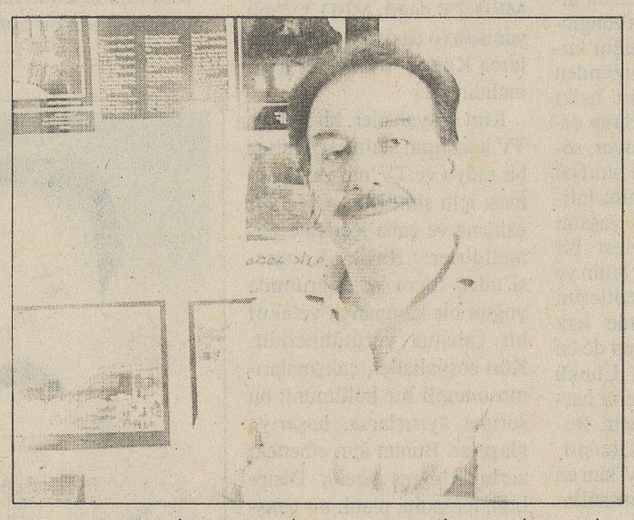

"Beguman, buyerên bi serê me de tên hingî bi hêz û wek şîpên harin, ji ber wê jî kêşeyek huneriya sext pêktînin."
Mihemed Arîf ew aşiqe sergerme ku, herdem wek 'Gulale Sureyî Bahar' siwarên xwe yên baş û çeleng dibîne. R. 8

Ortadoğu'da barış sonrası kriz

50 yıl boyunca Ortadoğudaki rejimler kimliklerini Arap İsrail düşmanlığı politikasında bulma uğraşı içindeydi. Halen süren barış görüşmeleri kalıcı bir barışın habercisi gibi görünürken, bu rejimler toplumdan gelecek olan taleplere hazırlıklı olmak zorunda. S. 6'da

Gönüllü bir radyo timi

✓ **Dengê Kurdan Li Duisburgê:** "Biz gönüllü bir radyo timiyiz. Redaksiyon şefimiz filan yok. Herkes eşit konuşma yetkisine sahip. Biz başından beri politik yayın yöntemlerini tercih ettik. İnsan hakları yayınımızın temel konusu. Yayınlarımızın içeriği haber, yorum, röportaj."

✓ Dört yıldan beri Almanya'nın Duisburg kentinde Kürtçe'nin Kurmanci, Zazaki lehçelerinde ve Almanca yayın yapan "Dengê Kurdan li Duisburgê" radyosuyla, bir söyleşi yaptık. Kendilerini "gönüllü bir radyo timi" olarak tanımlayan radyo Dengê Kurdan Li Duisburgê elemanları, sorularımızı kollektif bir şekilde yanıtladı. S. 9'da

Erkek egemenliği kadın işgücünü geriletiyor

Türkiye'de çalışan kadınlar erkeklerden daha düşük ücret alıyor. Bunlara ek olarak kadın olmaktan kaynaklanan, cinsel taciz gibi sorunlar da var. DİSK Kadın Dairesi'nin 1990 nüfus sayım verilerine göre yaptığı analiz, oldukça ürkütücü bir tablo gösteriyor. S. 4'te

Roj

Sınırötesi operasyonlara alışmayalım!

Birinci ve ikinci paylaşım savaşlarından sonra dünya haritası yeniden şekillendirilirken, beşeri sınırları dikkate almak galiplerin işine gelmiyordu elbette. Çünkü, sermayedar için dünya halklarının çektiği bunca açlık, kan ve sefaletin bedeli de bölünmüşlük olmalıydı elbet. Zorba, masa başında da zorbalığını göstermeliydi ve dünya haritasını önüne koyup cetvelle, sunni sınırlar çizip halkları bölüp yönetmeliydi. "Misaki milli" de, Lozan'da böylece belirlendi.

İşin ilginci, aradan 70 yılı aşkın bir süre geçtikten sonra mevcut sınırları koyanlar, "beşeri sınırlara inelim" demeye başladı. Biz de inelim diyoruz ama, herkes kendi sınırına insin, kendi sınırını bilsin. Kimilerinin sandığı gibi sınırlar, sadece rahat korunabilen, nöbet tutulabilen ve mayın tarlasına dönüştürülen düz ovalar değil; aynı zamanda Hülagular'ın, Timurlenklerin, Şahların, İmamların, Saddam ve üzerinde ot bitmesini bile istemeyen Paşaların aşamadığı amansız dağlar sarp geçitler ve uçurumlardır.

Lozan'la belirlenen mevcut sınırlar ilk kez 1927 Ağrı isyanının bastırılması amacıyla İran'la yapılan toprak değiş tokuşu esnasında sahiplerince tanınmadı, ihlal edildi. Bu durum 1983'ten bu yana da "sıcak takip, sınır ötesi operasyon vb." gibi gerekçelerle defalarca tekerrür etti. Ancak son örneğinin anısı hala tazedir. Sonuç: Yüzlerce ölü ve trilyonlarca lira zarar...

Bu operasyonların bir amacı iç muhalefeti oyalamak ve gündemi saptırmak da olsa, asıl amacı Güneyde'ki fiili devletleşmeyi önlemek, istikrarsızlık yaratmak ve Kürtleri birbirine düşürmektir. Kürtler yıllardan beri yinelenen bu bizans oyunlarına karşı uyanık olmalıdır.

Öte yandan TC. Devleti bu operasyonları sık sık tekrarlayarak fiili bir durum yaratıp, bölgeye temelli yerleşmeyi hedeflemektedir. Bunu engellemenin yolu da olayın kanıksanmamasıdır. Kuzeylisiyle Güneylisiyle tüm siyasal güçlerin birlikte karşı koyarak, TC'nin işgalci eğilimi dünya kamuoyu nezdinde teşhir edilmeli ve BM gibi Uluslararası kurum ve kuruluşları harekete geçirtmek de dahil her türlü önlem alınmalıdır.

SBP, çözüm üretmektir

Vildan TANRIKULU

Ekim 1994'te yayınlanan "ortak saptamalar"da genel çerçevesi belirlenen politik ve örgütsel perspektifler ile Sosyalist Birlik Platformu (SBP) tarafları, çalışmalarını ortak ve tek bir disiplinde birleştirmenin eşiğine getirmiş bulunuyorlar. Yine kamuoyuna açıklanan "program taslağı" ve yürütülen ortak çalışmalar, varılan aşamanın pratik göstergeleri oluyor.

Gerek tarafların tek tek, gerekse ortak belgelerde dile getirilen temel perspektiflere rağmen, SBP'nin oluşum nedenleri ve amaçlarına ilişkin çeşitli yayın organlarında bazı yanlış tesbit ve değerlendirmeler yapılmaktadır. Önemli gördüğüm bu tesbit ve değerlendirmelerden bazılarına, herbiri başlıbaşına geniş bir tartışma konusu olmasına rağmen, detaylara girmeden açıklık kazandırmak gerektiği inancındayım. SBP sonuç almaya giden bir siyasal birlik çabasını ifade ediyor ve dolayısıyla gerek temel siyasal perspektifler ve gerekse pratik çalışmalara ilişkin çok yönlü bir tartışma, içinde bulunulan sürecin doğal bir parçasını oluşturuyor. Bu doğallık kadar, sürecin önemli olan diğer bir yanı ise, siyasal geleceğini SBP'de görenlerin SBP'nin oluşum nedenleri ve amaçları konusunda ileri sürülen yanlış ya da eksik tesbit ve değerlendirmeleri düzeltmede duyarlı olmalarıdır.

Siyasal iktidar mücadelesinin temel aracı olarak siyasal örgütlenme biçimi olan birleşik bir parti yaratmayı amaçlayan SBP, mevcut hali ile 5 siyasi parti ve örgütün ve bu doğrultudaki ortak çabalarını ifade etmektedir. Diğer bir deyişle, SBP gerçeğinde gündemde olan tüm yakınlık ya da farklılıklarına, güçlülük ya da güçsüzlüklerine rağmen, 5 farklı SİYASAL ALTERNATİF'in tek ve daha güçlü BİR SİYASAL ALTERNATİF'te birleştirilmesidir. Bu anlamı ile de, SBP, kimilerinin dile getirdiği gibi çaresizliğin değil çözüm arayışının, edilgenlik ve kaderciliğin değil aktif müdahale ve mücadeleciliğin ifadesidir. Bu birliğin, doğal olarak ulusal ve toplumsal kurtuluş mücadelemize kazandıracağı yeni bir dinamizm ve ivmenin boyutlarını bu tartışmanın dışında tutuyorum.

SBP taraflarının, en yüksek karar organları olan kongrelerinde, farklı ifadeler ile dile getirdikleri sosyalistlerin birliğinin gerekliliğine ilişkin kararları, hem içinde bulunulan koşullarda mücadelemizin temel ihtiyaçlarından birinin tesbit edilmesini hem de siyasal mücadelede siyasal değerler ve perspektifleri merkeze almanın somut ifadesini oluşturmaktadır. Dolayısıyla, SBP bir "olmayanı yaratma" çabası değil, ulusal ve toplumsal kurtuluş mücadelemizde sosyalist alternatifi yenileyerek güçlendirme ihtiyaç ve arayışının bir sonucudur. Bu durumun böyle tesbiti ve bilinmesi zorunludur. Çünkü, çaresizlikten siyaset yaratılmaz ve siyasal mücadele yürütülemez. Çaresizlik "alternatif yaratma"nın zemini olamaz. Siyaset çözüm üretmektir. Çaresizlik, boyun eğmektir. Çaresizliğin, her toplumda olduğu gibi, toplumumuzda da yaratabileceği tek "alternatif" ve "tek yol" siyasal yaşamda mevcut olana boyun eğmek, "güç"e boyun eğmektir. SBP, tersini yapıyor, yapmaya çalışıyor. Yani, ÇÖZÜM ÜRETİYOR, üretmeye çalışıyor. Bu anlamda da SBP, toplumumuza egemen kılınmak istenen "siyasal çaresizliğin" aşılmasının da önemli bir yol açıcısı oluyor. SBP, diktatörlük eğilimlerini de güçlendirmeyi her zaman içinde barındıran, çaresizlik ve var olan ile yetinerek, değişim ve gelişimi red eden kadercilikle de, felsefi ve siyasal hesaplaşmanın bir ürünü ve biçimidir.

İkinci önemli nokta ise SBP çerçevesinde "yenilik ve kendini yenileme" kavramlarına yüklenen ya da yüklenmek istenen anlamlardır. Mevcut siyasal terminolojide bu kavramlara yüklenen anlamlar ile SBP gerçeği de uyumlu değildir. Çünkü SBP inkarın değil siyasal değerlerde istikrar ve sürekliliğin ifadesi olma amacını taşıyor. Dolayısıyla SBP'nin yenilikçi yapısı ideolojik anlamda insanlığın düşünce ve mücadele tarihinde önemli bir aşamayı ifade eden sosyalist düşünce sistemi ve değerlere ve bununla bağlantılı olarak sosyalist siyasal kimlik ve mücadeleye sahip çıkma ile kendi anlamını buluyor. SBP'de yenilikçilik, ideoloji ile politikanın birbirine karıştırılmasının aşılmasıdır. SBP'de yenilikçilik siyasal mücadele ve siyasal örgütlenmenin bir siyasal program sorunu olduğu biçimde somutlaştırılmasıdır. Sinan Doğru arkadaşın Medya Güneşi dergisinde yayınlanan konuya ilişkin yazısında ifade ettiği gibi, SBP'de yenilikçi "ne bugünkü KAWA nede DDKD'linin dünkü KAWA ve DDKD'li olmadığı" gerçeği ile parelel olarak, ülkemizde son 30 yıllık sosyalist düşünce ve örgütsel mücadele geleneğinin olanaklı en geniş mirası temelinde sentezini yaratma, yani sosyalist geleneği yaşatma eylemi olma amacında somutlaşır.

Diğer bir konu ise, Sosyalist parti ile sosyalist iktidar programı çerçevesinde SBP'nin program taslağının muhtevasına ilişkin yaklaşımlardır. SBP, sosyalist bir parti kurmayı amaçlıyor. SBP, kurulacak partiyi sosyalist bir parti olarak tanımlıyor. Ancak açıktır ki SBP, karekteri ULUSAL ve DEMOKRATİK olan bir devrimin siyasal pogramını önüne koymuştur. Yani, SBP birleşik sosyalist partinin iktidar hedefini sosyalist iktidar olarak tanımladığı için, siyasal programı sosyalist iktidar programı değildir. Ancak SBP, program taslağında ifade edildiği gibi Demokratik Kürdistan Cumhuriyeti'nde toplumsal yaşamın tüm alanlarına ilişkin öngördüğü dönüşümleri sosyalist perspektifler ile ifade etmektedir. Henüz taslak olan programın açıktır ki birçok eksiği ve hem ifade hem de içerik olarak düzeltilmesi gereken yanları olabilir. Ve bu konu da ayrı bir tartışmayı gerektiriyor. Bu yazı çerçevesinde dikkat çekmek istediğim konu öngörülen birleşik partinin sosyalist kimliği ve karakteri ile program taslağının sosyalist iktidar programı olmasının bir çelişki değil; aksine ülkemizin somut siyasal ve toplumsal yapısını sosyalist bir partinin önüne koyduğu devrim ve iktidar sorununun doğru olarak saptanmış olmasıdır. Yani sosyalist bir partininin ulusal ve demokratik bir devrim ve iktidar sorunu ile karşı karşıya olduğunun siyasal program olarak ifade edilmesi ve aynı zamanda ülkemizde diğer ulusal-siyasal güçler ile birlikte iktidarı öngörmenin de siyasal belgesidir.

Yaşam çözülmesi gereken sorunların çözüm imkanları ile birlikte ortaya çıkarıyor ve SBP bunun bir kez daha doğrulanması oluyor. SBP ulusal ve toplumsal kurtuluş mücadelemizde toplumumuzun siyasal yaşamında hem önemli bir sorunun hem de bu sorunun çözümünün önemli bir adımının ismi oluyor.

Hak alma bilinci

Bawer ZİREK

İzlediğim bir Amerikan filminde, Amerika'ya yeni yerleşen 'beyaz adam' bir toprak parçasına sahip çıkarak burayı mülk edinir. Toprağın asıl sahibi olan Kızılderili ortak mülkiyet kültürüne sahip olduğundan bu olaya akıl erdiremez. Bu beyaz adam nasıl olsa ölecektir; Allah'ın toprağına nasıl sahiplenir diye söylenir. Beyaz Adam'ın gözündeyse Kızılderililer henüz mülk edinme bilincine sahip olmayan vahşi yaratıklardı. Hak ve hukuk bilincinden yoksundular. Her iki taraf yaşam tarzları ve düşünceleri ile farklı dünyaların insanlarıydı. Buluştukları bu zaman kavşağında tarihin gidişatı beyaz adamdan yana gitti. Bu, Kızılderililerin sonu oldu.

Engels'in deyimiyle, "Beyaz Adam sömürgeye ilk ayak bastığında, sorduğu tek şey altındı." Yerliler insancıl ve mert insanlardı. Kendi mallarını yeni gelenlere cömertlikle ikram ediyorlardı. Beyaz adam açgözlüydü. Yerlilerin elindekini, avucundakini almakla kalmadı toprağına el koydu ve yerlileri köleleştirdi. Sömürge insanları beyaz kapitalistlerin plantasyonlarında, maden ocaklarında çalıştırıldılar. Sömürgeci çıkarlar doğrultusunda soykırıma tabi tutuldular. Hak hukuk, adalet, özgürlük, eşitlik, insaf ve insanlık kuralları sömürge insanı için işlemiyordu. Bu kurallar sadece beyaz adamın kendisi için vardı. Sözde, 'vahşi dünya'ya uygarlık taşıyordu, gerçekte ise sömürgeci devletlerin sömürgelerdeki "kültürel eğitici rolü" cellatlıktır... Tarih sayfaları, sömürgelerdeki insafsız sömürü ve katliamlarla doludur.

Hispaniola halkı, çok sayıda örneklerden sadece biridir. Zor yaşam koşulları yüzünden bu zavallı insanların yüzlercesi birden ölüyordu. Başkaldıranlara işkence yapılıyordu. "1494-1498 arasında toplam 300 bin kişilik Hispaniola halkının 100 bini öldürülmüştü. 1508'de 60 bin kişi, 1548'de 500 kişi kalmıştı. Bugün adanın ilk yerlilerinden gelen tek kişi yoktur." (Sömürgecilik tarihi, yazarı Raimondo Luraghi s.48).

Kolonizasyon süreci aynı zamanda bir şiddet hareketidir, dekolonizasyon süreci de öyle... Ne zaman ki ezilen halklar derin uykusundan silkinip, sömürgecilere karşı ulusal kurtuluş savaşlarına girdiler, o zaman hak ve özgürlüklerinden de söz edilmeye başlandı. Ezilen halklar kendi güçlerini oluşturup bir özne olarak tarih sahnesinde boy gösterip özgürlük ve bağımsızlıklarını mücadeleyle söküp alıncaya kadar ne hak sahibi oldular ne de insan yerine konuldular.

Eski sömürgeler genel anlamda siyasal bağımsızlıklarını aldılar. Ancak bu henüz sosyal kurtuluşla tamamlanmadan devrimleri kesintiye uğradı, emperyalist sistemin yeni sömürgecilik boyunduruğu altına alındılar. Yine de ulusal kurtuluşu belli bir aşamaya kadar gerçekleştirmeleri kendi içinde ileri bir adımdır. Şimdi nihai kurtuluşlarını getirecek sosyal kurtuluş sorunuyla karşı karşıyadırlar.

Kürdistan, emperyalistlerin desteğinde dört sömürgeci güç tarafından parçalanmış ve sömürgeleştirilmiştir. Sömürgeci boyunduruk altında Kürt halkı, bütün haklarından yoksun bir şekilde inkar ve imha politikasına tabidir.

Bazı aydınlar ve ulusal burjuva reformcu, liberal çevreler kendilerini Kürdistan halkının temsilcisi veya onun sorunlarını dile getiren bir sözcü yerine koyarak açıklamalarda bulunuyorlar. Çeşitli toplantılarda, TV açık oturumlarında veya uluslararası kurum ve kurluşlarda söze başlar başlamaz değişmez bir "tanrı buyruğu" imişçesine "böyle devletlerinin toprak bütünlüğü"nden yana olduklarını söylüyorlar. Sonra Kürtler adına ayrı bir devlet istemediklerini belirterek, sorunu Kürtlere tanınacak kültürel haklara indirgiyorlar. Tartışmalar bu geri boyutta sürüyor.

Korkak, ürkek ve uzlaşıcı bir tavır içinde Kürt ve Kürdistan sorunu ortaya konulamaz. Hiçbir ülkede hiçbir halkta özgürlük ve bağımsızlık sorununu böyle teslimiyetçi ve köleci boyun eğici bir tarzda ortaya konduğu görülmemiştir.

Dünyada barutunu tüketmiş ulusal hareketlere bakıldığında -barutunu tüketmiş diğer ulusal burjuva önderlikler dahi- bağımsızlık hakkının savunulduğu görünür. Pasif direnişiyle ünlü Gandhi, siyasal bağımsızlık sorununda uzlaşmaz söyleme sahiptir. Emperyalizmle uzlaşan Arafat, Filistin devletinin kurulmasını her fırsatta sözde de olsa haykırır. Ama her nedense politik arenada görünen bazı Kürt çevreleri bağımsızlık talebini telafuz etmekten özenle kaçınırlar. Sömürgeciler doğaları gereği bunu suç sayarlar. Ama bunlar "vatanın ve milletin bölünmez bütünlüğü"nden söz ettiklerinde halkına karşı suç işlediklerini düşünmezler. Hakkını istemekten acizdirler. Kimilerine göre bu 'diplomasi' gereğidir kimilerine göre ise 'reel politik bir tutum.'

Peki sen hakkını telafuz etmez ve o doğrultuda mücadele vermezsen, senin hakkını kim savunur?

Dünyadaki bütün diğer uluslar gibi Kürt ulusunun da kendi geleceğini belirleme hakkı yani siyasal olarak ayrı bir devlet kurma ve dört sömürgeci güç tarafından parçalanan ulusal birliğini gerçekleştirme hakkı vardır. Bu, Kürt toplumunun tarihsel gelişmesi açısından kaçınılmaz, vazgeçilmez bir zorunluluktur.

Akıl, ulus ve amaç

Arda ALAN

Sıradan bir Kürt'e akıl kavramından ne anladığını sorun, sıkıntılı ve çaresiz bir yüz ifadesiyle karşılaşırsınız. Bunu, sözcüklerle anlatılamayacak derin bir kavrayışın, ya da çetrefil bir sezinin ve çok yönlü düşüncenin belirtisi saymak yanlış olur. Bu tepkiyi gösteren, akıl kavramının zaten kendi kendisini açıkladığına ve sorunun da gereksiz olduğuna inanmaktadır. Gene de açık ve net bir cevap vermesi için sıkıştırıldığında, akla uygun şeylerin yararlı şeyler olduğunu bilmesi gerektiğini söyleyecektir,"Aklın yolunun bir olduğu", "bunun bizim tarafımızdan da bilinmesi gerektiği"ni, ima ederek haddimizi bildirecektir..

Gerçekten de aklın yolu bir midir? Ben kendi payıma bu "inancı" paylaşmıyorum. Sözü edilen "birliğin" bilgisi üretilmedikçe, benim için bir inanç olarak kalmaya devam edecektir. Tanımlanabilir bir bilgi üretimi durumu, ancak düşünce kıyısına taşıyabilir bizi ve işte o zaman bu türden kavramlara itibar edebiliriz. Ellbette, yasalar, adetler ve gelenekler önemlidir. Ama akla uygun davranışları sonuçta mümkün kılan kuvvet, her durumun özgül koşulları ve o durumların özgül içerikleri ne olursa olsun, son tahlilde düşünme aygıtının soyut işleyişidir. Daha açık bir deyişle, sınıflandırma, çıkarsama ve tümde gelme yeteneğidir... Bir an Kürtlerin hatırı sayılır bir kesiminin böyle düşündüğünü, aklın aletlerini böyle kullandığını varsayalım. Sonuçta karşı karşıya durduğumuz şey, "öznel akıl"dan başka bir şey değildir. Öznel bir aklın, aynı yolu izlediğini söylemek mümkün müdür? Buradan yola çıkarak, ulusun çeşitliliği içinde, yine ulusun "tarih içindeki tanımlanmamış aklı" yerine ulusun küçük bir kesiminin "iş gören örgütlü zekâsını" ikame etmek, ne ölçüde doğru ve gerçekçi olur?... Dolayısı ile ulusal amaç ya da"ulusun amacı", anlamsız ifade durumuna düşmez mi? Düşünsel düzeyde yaşadığımız sıkıntıların kökeni, bu problematikte yatmıyor mu?

Bir ulus düşünün ki, tarih içinde aklının ne olduğunu bilmiyor ve bu aygıtı tanımlayamıyor! Bir ulus düşünün ki, amaçlarını kendi rızası ile üretemiyor ve daha da kötüsü ulusun içinden "birileri" aklı aradan koyarak, "benim iradem senin iradendir, sen buna mahkumsun" diyor. Sizce böyle bir ulusun durumu ne olur; bu ulusun dinamikleri "içe kapanmaz" mı?... İçe dönük yaşamın, gelişme potansiyeli olabilir mi?

Ben bütün bu sorulara olumsuz yanıt verme eğilimindeyim. Ama bana kalırsa, ulus kavramı, tarih sahnesine çıktığı ilk gün gibi kavramsal olarak dışa dönük, aktif ve üretkendir... Belki kimi doğrularımız "kırılacak", belki aklımız "incinecek" ama bu kavramları yeniden tartışma çabası son derece yararlı ve daha dürüst bir tutum olacak...

Okurdan

Değerli Roj emekçileri

Ülkedeki karanlığın aydınlatılmasında önemli katkılar sunacağına inandığımız Roj'umuzu selamlıyoruz. Yurtsever-sosyalist basınımıza saldırıların katmerleşerek sürdüğü günümüzde çıkmanın zorluklarına göğüs gererek yayın hayatınıza başlamısı sevinçle, umutla karşılarken, ülke gündemi ile biran daha haşı r-neşir olmanızı, acımasızca sürdürülen kirli savaşın kirli suratını teşhir etmekte biraz daha inatçı ve yazarçizer kadrolarının hepsinin birbirinden değerli olduğuna inandığımız Roj'muzu da 12 Eylül sonrası karanlık ülkenin aydınlatılmasının öncülerinden olduğunu bildiğimiz Medya güneşini de yazı ve yorumlarını okuduğumuzda bir şeyler okuyoruz diyebildiğimiz Sinan Doğru, Osman Aytar ve Vildan Tanrıkulu'nun yazı ve yorumlarını bizimle buluşturmanız dileğiyle hepinizi saygı ve sevgilerimle kucaklıyor yayın yaşamınızda başarılar diliyorum.

İzmir'den ROJ Okuru
Şexo Herşanlı

Roj'a merhaba

Yıllardan beri sömürgeci egemen güçlerin halkımıza karşı uyguladığı, baskı, asimilasyon, inkar ve imha politikları bilinmektedir. Ve yine günümüz koşullarında halkımızın sesi, umudu ve özlemleri olmaya çalışan tüm basın organlarına ne denli pervasızca saldırıldığı da bilinmektedir.

Dolayısıyla böylesi bir süreçte bilimsel sosyalizmin ışığında yola çıkan ve yeni yayın hayatına başlayan Roj; düşmana inat şehitlerin kanlarıyla kızıllaşan ülkemizde halkımızın sesi ve kulağı olacağı inancımla bütün Roj emekçilerini kutlar zorlu yayın hayatında üstün başarılar dilerim.

Nevaf Esen
Bursa

Roj

ABONE KOŞULLARI

ADI :
SOYADI :
ADRES :

6 aylık : 500.000 TL. / 75 DM
1 yıllık : 1.000.000 TL. / 150 DM

Nûjen Basın Yayıncılık San. Tic. Ltd. Şti.
Adıgüzel İNCESU Yapı ve Kredi Bankası AŞ. Aksaray Şubesi İstanbul
TL. Hesap No: 1004470-1
Döviz (USD) Hesap No: 3003005-6
Döviz (DM) Hesap No: 3003010-6
Çakırağa Mah. Çakırağa Camii Sk.
Utku Apt. 18/7 Aksaray/İST.
Tel: 530 65 24 - 530 64 73
Fax: 530 65 58
Avrupa İçin
İbrahim Bettefeld- Citibank Zentrale Düsseldort
Sparkonto: 5120390358
Banklertzahi: 30020900

25 Mayıs 1995 günü
Midyat Arnas köyünde kontrgerilla tarafında
kaçırılarak vahşice katledilen
Süleyman Kaplan'ı
saygı ile anıyoruz.

Abisi Hasan Kaplan
Yeğeni Hacı Akan

Roj TV

Cihan DILŞAD

Dünyada bilimsel-teknik devrim süreci yaşanıyor. Teknoloji hızla gelişiyor. Dünya küçülüyor. Bilgisayar sistemi alanındaki gelişmeler, büyük boyutlara ulaşmış durumdadır. Bilgisayar sisteminin İNTERNET ağıyla yüzlerce gazete, kompitür ekranından okunabiliyor.

Toplumların gelişiminde yazılı ve görsel yayınların yeri çok önemlidir. Kitle iletişim araçları, insanlar arası ilişkilerde kolaylıklar sağlamıştır. Telefonun bulunuşu, insanlığa en büyük bir hizmettir. MODEM ve FAX ile bir yazı veya bir resim karşı tarafa anında gönderilir. Kompitürdaki programlarla kitap, dergi ve gazetelerin mizampajları en güzel şekilde yapılabilir.

Eskiden kitleyle iletişim kurmak ve kitleyi politik perspektifler doğrultusunda yönlendirmek açısından basın, yayın, dergi ve gazeteler belirleyici bir rol oynuyordu. Şimdi ise televizyon bu rolü daha etkileyici bir şekilde yerine getiriyor. Nasıl devrim ve kurtuluş mücadelesi için kitap, dergi ve gazete gerekliyse, bunlarla birlikte radyo ve televizyon da gereklidir. Etkilendirme, yönlendirme ve bilgilendirmede radyo ve TV belirleyici bir rol oynuyor.

Doğu Kürdistan ile Güney Kürdistan'daki ulusal kurtuluş hareketinin gelişiminde Kürt radyo yayınları önemli bir görev ve işlevi yerine getirirler. Doğu Kürdistan'da IKDP'nin "Kürdistanın Sesi-Dengê Kurdıstan" radyosu ve Güney Kürdistan'da YNK'nin "Kürdistan Devriminin Sesi-Dengê Kurdıstane" radyoları günlük politik gelişmeleri ve partizan savaşı haberlerini hergün dinleyicilerine duyuyorlardı. Değişik bölgelerdeki çatışmaları, peşmerge eylemlerini duyuyorlardı. Bu radyolar, aynı zamanda siyasal anlamda propagandist ve ajitatör rolünü yerine getiriyorlardı. Bugün, Güney Kürdistan'ın kurtarılmış özgür şehirlerinde radyo ve TV yayınları yapılmaktadır. Her şehirde kısa mesafeli birkaç radyo ve TV kanalları var. Xebat TV, Kurdıstan TV ve diğerleri. Ne yazık ki, Güney Kürdistan'da uzun mesafeli, Kürdistan'ın 4 parçasından seyredilebilecek bir TV kanalı yok.

Günümüz koşullarında Kürt coğrafyasındaki demokratik hareket bir bütün olarak önemli bir gelişme göstermiştir. Günlük, haftalık, 15 günlük ve aylık birçok dergi ve gazete yayımlanmaktadır Avrupa'nın değişik ülkelerinde birçok Kürtçe radyosu yayın yapmaktadır. Nisan 1995'te MED TV yayın yaşamına başladı. MED TV'nin yayını Kürt halkının davası açısından önemli bir durumdur, sevindirici bir gelişmedir. MED TV uydu kanalından yayın yaptığı için Avrupa, Rusya, Ortadoğu ve Kürdistan'dan izlenebilir. MED TV önce test yayını yaptı, daha sonra da normal yayınına geçti. MED TV'de Yılmaz Güney'in filmlerinin Kürtçe düblajlı yayınlanması sevindirci bir şeydir. MED TV Kürtçe'nin gelişmesinde önemli bir rol oynayacak, iyi bir hizmet verecektir.

Yeni yayınına başlayan MED TV'ye hoşgeldin deyip, ona uzun bir yayın yaşamı diliyorum. Bugünden oluşan ulusal demokratik kurumlar, geleceğin ulusal ve sosyal demokratik kurumlarına dönüştürülecektir. Onun için bugünden çok sesli, çok renkli, çok partili, demokratik bir Kürdistan olacaktır. Daha sonra giderek sosyalizme geçiş evresinde de çok seslilik ve çok partililik korunacak, sosyalist demokrasinin tüm normları uygulanacaktır. Bugünden oluşan ulusal demokratik kurumlar, geleceğin ulusal ve sosyal demokratik kurumlarına dönüştürülecektir. Onun için bugünden çok sesli, çok renkli değişik kurumlaşmaların oluşturulması gelecek için gerekli ve zorunludur. Yarının Kürt coğrafyasında onlarca radyo ve TV kanalı olacaktır. Bugünkü süreçte de niye onlarca radyo ve TV kanalı oluşmasın? Günümüzde MED TV'nin yanısıra ROJ TV, AZADI TV, RIZGARI TV, RONAHİ TV'nin de yayına başlaması mücadelemizin, ülkemizin ve halkımızın zenginliği olacaktır. Geleceğin kurumsal dokusunu, bugünden görmek gerekir. Kürt halkı yüzyıllardır acı ve ızdırap çekiyor, eziliyor, horlanıyor, sömürülüyor. Ulusal ve sınıfsal baskı altında inim inim inliyor. Ulusal ve sosyal yaşamı felce uğratılan böylesi bir halk; en güzel şeyleri, bilim ve teknolojinin tüm nimetlerini toplumsal gelişiminde hak edendir. Bunu hak eden de en başta Kürt halkıdır. Çünkü Kürt halkı güzel şeylerin hasretini yıllarca çekmiştir. Bunun ızdırabını yaşamıştır. Kendi diliyle kendi TV'sini en son seyreden halk Kürt halkıdır.

Kürt halkının içinde yaşadığı sömürge statüsü onu tüm insani, demokratik ve ulusal haklardan yoksun bıraktığı gibi, kendi diliyle televizyon seyretmesinden de yoksun bırakmıştır.

Türkiye ve Kürt coğrafyasında 20 milyon ve tüm Kürdistan'da 40 milyonu aşkın bir ulusun elbetteki onlarca TV kanalına gereksinimi vardır. Onun için diyorum ki sadece MED TV değil, MED TV'nin yanısıra (o da dahil), daha onlarca Kürtçe TV kanalı açılmalıdır.

Kürt sosyalistler, bir Kürtçe TV kanalının açılması, Kürtçe bir radyo ve TV'nin yayınlanması için şimdiden yoğun bir çalışma ve çaba içerisine girmelidirler. Birlik Kongresi'nden sonra bu doğrultuda yoğun bir kampanya ve aktif bir çalışma yürütülmelidir. Kürt sosyalistler, çalışmalarının önemli bir bölümünü bu soruna ayırırlarsa, başarıya ulaşırlar. Bunun için elbetteki zorlu bir uğraş gerekir. Disiplinli, tempolu, planlı bir çalışmayla üstesinden gelinmeyecek bir şey yoktur.

Devrimci politik mücadele yolumuza ışık olacak, Kürt halkının ileri toplumsal gelişmini güneş gibi aydınlatacak bir ROJ TV yayını için görev başına.

Şorejgerê Nayu Deng Bir'ya Delal
Xort'e Kur'da ji bo bira biwarîya kastî
Te rehu cahî xe'ye şerîn danî tu ji bu gele Kûrt bu ronahî em te tica şi bir nakin
Ey heval 'Vedat Aydin' em soz ditin'te em'e rûya'te bi meşînîn

Xendewan'i ROJNAMA ROJ LI MERSİN
Ömer AKSU-Bedirxan AYDIN

Gözatında kaybedilenlere karşı sürekli eylem kampanyası sürüyor

'Türkiye Arjantin olmayacak'

İstanbul'da Galatasaray Lisesi önünde 8 Temmuz'da başlatılması düşünülen Ankara yürüyüşüne polis müdahale etti. Saldırı, yürüyüş güzergahı ve katılımcıları etkilemesine karşın Demokratik Mücadele Platformu, kayıp anaları, Demokratik Haklar Palftormu, TİYAD'lı analar, HADEP, EKB ve çeşitli kitle örgütlerini temsilen 36 yürüyüşçü yola koyuldu.

Haber Merkezi-"Türkiye Arjantin olmayacak", "Katillerin listesini istiyoruz" sloganlarıyla sorumlulardan hesap sorulması için değişik yerlerde ve sürekli eylem kampanyası sürüyor. Kampanyacılar, "Bu mücadelemizle devlet korktu ve katillerin yargılanması çabasının önüne bütün gücüyle engel olmaya çalışıyor. Çünkü gerçek adres bellidir" dedi.

İstanbul'da Galatasaray Lisesi önünde 8 Temmuz'da başlatılması düşünülen Ankara yürüyüşüne polis müdahale etti. Kayıp aileleri ve katılımcılardan oluşun 33 kişi gözaltına alındı. Ancak kalanlar, yürümekte kararlıydı. Saldırı, yürüyüş güzergahı ve katılımcıları etkilemesine karşın Demokratik Mücadele Platformu, kayıp anaları, Demokratik Haklar Platformu, TİYAD'lı analar, HADEP, EKB ve çeşitli kitle örgütlerini temsilen 36 yürüyüşçü yola koyuldu. Yürüyüşçüler, Kocaeli'ye vardığında orada HADEP, BSP ve KÇSP temsilcileri ve yeni katılımcılarla birlikte sloganlar atarak bir kilometre yürüdü. Uğur Mumcu Parkı'nda bir basın açıklaması yapıp, mum yaktılar.

Kocaeli çıkışında, "bomba ihbarı var"gerekçesiyle E-5 karayolunda 4.5 saat bekletildiler. Yol boyu süren polis takibine, Ankara'ya 43 km kala takviye yeni polis güçleri katıldı. Ankara'ya 21 km yaklaşıldığında ise eylemcilerin otobüsü panzer, ring, özel tim ve çevik kuvvet arabası ve yüzlerce polisin katılımıyla ablukaya alındı.

Ankara'ya sokmama kararı

Ankara Emniyet Genel Müdür Yardımcısı Erol Kaynak, eylemcileri Ankara'ya kesin olarak sokmayacaklarını açıkladı. Polisle eylemciler arasındaki tartışmalar Ankara E-5 yolu üzerinde sürdü. Bir saat süren tartışmalardan sonra, yürüyüşçüler Sincan'a girme üzerinde anlaştı. Oradan Ankara'ya girmeyi zorlayacaklardı. Sincan-Fatih Karakolu önüne götürüldüklerinde arabadan inmeyi reddeden kampanyacılar, bu arada açlık grevine başladıklarını duyurdu ve o geceyi otobüste geçirdiler.

Yürüyüşçüler, Ankara'ya girmek için daha fazla zorlayıcı davranmadan, İstanbul'a dönme kararı aldılar. Çünkü daha önce alınan başka bir karar gereği, ll Temmuz günü Gazi katliamının sorumlularını aklamak için "Gazi provakatörleri" olarak lanse edilen devrimcilerin duruşmasına katılmaları gerekiyordu. Ankara il sınırı boyunca birçok polis aracı, Ankara'dan sonra ise jandarma takibinde İstanbul'a döndüler.

Sömürge ve Roj

İlhami SERTKAYA

Sömürgenin genel ve ortak özelliklerine parmak basarken, farklı sınıf ve katmanların gerçekliklerini hep saydık, sıraladık. Bundan esas kastımız, farklı toplumsal dinamiklerin kendilerine özgü yaklaşımları ve çözüm önerilerinin gerçekliklerini göz önünde tutulması gerekliliğidir. Böyle de olsa, anti-sömürgeci tüm güçlerin üzerinde hareket ettikleri zemin, ulusal sorundur. Cephe ve benzeri birliklerin sömürgelerdeki ihtiyacı, bu gerçeklikten kaynaklanmaktadır. İşte bu can alıcı sorunda esas olarak iki yanlış yaklaşımın ulusal özgürlük hareketine yansıması ve bazen tehlikeli boyutlarda olması da bir başka gerçekliktir. Sol yaklaşımı içeren yanlış yaklaşım sömürgenin bu farklı potansiyellerini görmezlikten gelir, kendi dışındaki ulusal güçleri küçümser ve ufku dardır. Sağ sapmayı içeren bir başka yaklaşım ise, sömürge sisteminin sıkıştığı, zor duruma girdiği tarihsel momentlerde, ulusal sorunun temel çözümünde çark edip, onu düşman için kabul edilebilir bir paltforma getirmesi şeklinde belirler. Burada reformlar dahil, hiçbir kazanımın reddedilmesi anlamı çıkmamalıdır. Dolayısı ile bu iki yaklaşım da esasen birbirini beslemektedirler. Ancak sosyalistlerin yaklaşımı farklı olmak durumundadır. Bu yanlış yaklaşımların politikalarına bıkıp usanmadan parmak basarken, geniş ufuklu, katılımcı bir politika ile, ulusal güçleri en geniş bir zeminde, ulusal bayrak altında toparlamanın somut politikalarını oluşturmak, onu hayata geçirmektir.

Politika bir ihtiyaçtır. Kürdistan halkı, kendi ulusal özgürlüğü için politika yapmaktadır. Ulusal özgürlük, onu isteyen bütün sınıf ve katmanlar içindir. Sorun, bu farklı güçlerin bir zenginlik olarak kabul edilmesi, kendi içlerinde barışık olmaları, sömürge statukosunda her zaman zorunlu ve gündemde olan birliklerin yaratılabilmesidir. Kürdistan tarihine baktığımızda, ulusal güçlerin hiçbir zaman ezici çoğunluğunun ulusal bayrak altında birleşmediğini ya da birleşemediklerini görmekteyiz. Ve Kürtler, tarihte bu durumu yaratamadıkları içindir ki, bugün Ortadoğu'da hala bir klasik sömürge statüko durumunda kalmaktadırlar. (Bütün isyanlara, kahramanlıklara rağmen...)

Zaten bu gerekli ihtiyaç olan birlik ve ittifaklar sorunu çözülmeden, sömürge ya da işgal altındaki hiçbir ülke temel sorununu çözemiştir; bunun dünyada örneği yoktur. Başka bir deyişle, hiç bir sömürge ülkede bir tek parti (güçlüde olsa) gereken sınıf ve katmanları, kendi azami-siyasi programı altında örgütleme durumunu elde edemez. (Bunun sömürge gerçekliğinden kaynaklanan birçok sebepleri vardır ve ayrı bir tartışma konusudur). Gerçek böyleyken, bir sömürgeden daha çok dezavantajlara sahip olan Kürdistan'da birlik sorunu da önemini korumaktadır. Demokrasiyi yaşamayan Kürdistan toplumunun dezavantajlarından biri, (bazılarının ileri sürdüklerinin aksine) milliyetçiliğin, milli ruhun oldukça zayıf olduğudur. Ulusal güçlerin önyargılardan, subjektif ve 'bencil' hesaplı yaklaşımlardan, bütün teorik söylemlere rağmen kendilerini kurtaramamaları, esasen milli ruh ve duygular ile orantılıdır.

Vahşetin çok yönlü sürdüğü Kürdistan'da, vahşete karşı birleşmenin gerekliliğinden bahsetmek yetmiyor artık. Ve artık bu "gerekli" olanları pratikte uygulamanın zamanı gelip geçmiştir bile. Onun için Kürdistanlı aydınların, politik örgütlerin tarihe ödeyecek borçları vardır. "Kürdistan sosyalistlerinin birlik platformu" oluşumu, tarihe olan borcu ödemenin bir diğer adıdır. Bizler şu durumda böyle umutluyken diğer ulusal güçlerin tarihe olan borçları ne zaman ve nasıl ödeyeceklerini de doğrusu merak ediyorum. Yine tarihte kaçırılmış fırsatları yaşayan bir halk ve 'görmüş-geçirmişler" olarak, yeni fırsatlar için politik körlüğe düşmemiz durumunda tarihi yargısı bizler için bu kez farklı olacaktır.

Gelir geçer soyut sloganlar değil, somut gerçekler, bizlere ulusal katılımcı, birlikçi politikları dayatmıştır. Geniş ufuklu olmak, dar bakışlardan küçük hesaplardan kurtulmak ve yenilenmek zorundayız. İşte Roj bu uğraşın, bu geniş ufuklu anlayışın ürünü ve taşıyıcısıdır eksikliklerine rağmen. Milyonların ihtiyaç duyduğu bu anlayışın sahiplerine (milyonlara) ulaştırabilecek miyiz? Bu da tüm Kürdistanlı aydınlara, yurtseverler, en başta da bu anlayışa öncülük edenlerin çabalarına bağlıdır.

Yukarıda kısa ve öz izah etmeye çalıştığım bu anlayışa sahip olmak ve bunun bir gereği olarak Roj'u yaşatmaya çalışmak güzel bir duygudu

Sırrı Sakık yine cezaevinde

Haber Merkezi- DEP Muş eski milletvekili Sırrı Sakık, yine tutuklandı. Ankara Başsavcısı Nusret Demiral, HADEP yöneticilerinin duruşmasını izleyen 242 kişiyi gözaltına aldırttı. Gerekçe, alkışla tempo tutmak, zılgıt çekmek olarak açıklandı. Aralarında DEP eski milletvekili Sakık'ın da bulunduğu 16 kişi tutuklanarak cezaevine gönderildi.

İkinci tutuklanış

Anımsanacağı üzere, DEP milletvekillerinin dokunulmazlıkları, 2-3 Mart 1994'te kaldırıldı.Dokunulmazlıklarının kaldırılmasıyla ilgili ilk girişim, bu tarihten iki yıl önce başlatılmıştı. DEP, yerel seçime katılmama kararı alınca, girişimin sonuçlandırılması hızlandırıldı. Bunda dönemin Genelkurmay Başkanı Doğan Güreş'in "tavsiye kararı" önemli rol oynadı. Başbakan Çiller'in, "Meclis'te eşkıyalar var", "hainleri Meclis'ten atacağız" türü açıklamaları ise, olayın rengini iyice ortaya çıkarmıştı.

İkinci kez cezaevine gönderilen Sırrı Sakık daha önce DYP, ANAP, RP, DSP ve MHP'lilerin oylarıyla milletvekillikleri düşürülmüş olan Hatip Dicle, Leyla Zana, Orhan Doğan, Ahmet Türk, Selim Sadak ve Mahmut Alınak'la birlikte 17 Mart'ta tutuklanmıştı. Milletvekilleri, "devlete ihanet"ten idamla yargılandı. Dicle, Zana, Doğan, Türk ve Sadak muhtelif cezalara çarptırılırken, Sakık ve Alınak 8 Aralık'taki karar duruşmasında tahliye edilmişti.

Son büyük gözaltıda DGM Yedek Hakimliği tarafından tutuklanan ve önümüzdeki aylarda yargılanmalarına başlanacak olan kişilerin isimleri ise şöyle: Hediye Tunç, Nuriye Sincar, Bedriye Demir, Fatma Tufan, Zehra Tan, Behice Beyaz, Güler Işık, Remziye Özbay, Türkan Uzel, Sırrı Sakık, Abdülcelil Ülkü, Mehmet Saklı, Abdülsamet Kocaman, Nedim Oğuz, Veysel Çağdaş, Nurettin Güneş. Öte yandan gözaltında bulunan Aydın Güngör ve Nevzat Bahadır'ın gruptan ayrılarak asayiş şubesine götürüldükleri öğrenildi.

Sırrı Sakık

Ankara polisinin dergi baskınları sürüyor

ANKARA/Roj- Alınteri, Atılım, Devrimci Mücadele, Direniş, Kaldıraç, Kızıl Bayrak, Odak, Özgür Halk, Roj, Sterka Rızgari ve Sosyalist Aternatif'in içinde yer aldığı Devrimci Sosyalist Basın Platformu, devrimci-sosyalist basına üzerinde yoğunlaştırılan baskı ve saldırılarla ilgili bir açıklama yaptı. "Devlet en aşağılık yöntemleri kullanıyor" görüşüne yer verilen açıklamada, son olaylara açıklık getiriyor.

Baskın fırtınasına en son eklenen halka, Alınteri gazetesi okur ve çalışanlarına yönelik gözaltılar oldu. 4 Temmuz gecesi kaldığı ev basılarak gözaltına alınan Soner Atar'la başlayan saldırı, 10 Temmuz günü Alınteri Ankara Büro'nun basılmasıyla boyutlandırıldı. Dergiden yapılan açıklamaya göre, "bürolar talan edilerek, büro arşivlerine ve kitaplara el kondu." Bu arada, aynı gazetenin muhabirlerinden Vahit Çolak, Figen Karadağ, Meryem Akpınar, Başak Atluk, Erdal Doğan ve İsmail Sadi gözaltına alındı. Alınteri gazetesinden yapılan açıklamada, "Gözaltındaki arkadaşlarımızın başına gelecekler-den Ankara Emniyet Müdürlüğü sorumludur" denildi.

Bu arada Roj'un 8 Temmuz tarihli 5. sayısı, İstanbul 5 No'lu DGM tarafından "bölücülük propagandası" yapıldığı gerekçesiyle toplatıldı. Toplatmaya gerekçe gösterilen yazılar şunlar: "Göçer Örgütlenmeleri", "Hedefte Netleşmek", "Roj'a", "SKP Başkanı Yaşar Kaya; Arzumuz Çok Sesliliktir", "Türkiye'de Demokrasi Kurulamaz". "Yanılsamalar", "Med TV Üzerine" ve "Kürt Kültür Dernekleri."

Aylık olarak yayınlanan HEDEF gazetesinin Temmuz sayısı da İstanbul 5 No'lu DGM'si tarafından toplatılmaktan kurtulamadı. DGM Savcısı "Siyasi İstikrarsızlık Had Safhada" başlıklı makaleyi ve "Direnenlere Selâm Olsun" başlıklı okur mektubunu toplatmaya gerekçe gösterdi.

Köy muhtarı korucubaşı oldu

Ali ACAR

VAN-Van'ın Çatak ilçesinde 1994 yerel seçimlerinde muhtar seçilen Leman Alkan (40) korucubaşı oldu. Alkan, yerel televizyonlarda daha önce korucu olacağına ilişkin açıklamalarda bulunmuştu.

1994 yılı yerel seçimlerinde Van'ın Çatak ilçei Merkez Mahallesi'ne muhtar olarak seçilen Leman Alkan, şimdiye kadar bölgede seçilen ilk kadın muhtar olmasına karşın hızını alamayarak koruculuğa da başladı. Bundan bir ay önce kaymakamlık tarafından kendisine verilen koruculuk ilamını kabul eden Alkan, şimdi de korucubaşılık görevini yürütüyor. Leman Alkan muhtar olarak seçildiği günlerde bölgedeki ilk kadın muhtar olmasından dolayı medyanın ilgisini fazlasıyla çekmişti. Kendini bu ilginin sarhoşluğuna bırakan Alkan önceki günlerde Van'da yayın yapan Mega Show ile Merkür televizyonlarında koruculuk ve gerillalara ilişkin açıklamalarda bulunmuştu. Açıklamalarında koruculuğu öven Leman Alkan, "ben çok iyi bir nişancıyım. Karşıma çıkan teröristi alnından vururum. Onlara meydan okuyorum" demişti. Alkan, şimdi bölgede hem ilk kadın muhtar, hem de ilk kadın korucubaşı ünvanına sahip tek Kürt. İlk okul mezunu olan Alkan, çok kötü Türkçe konuşmasına karşın, has bir Türk olduğunu iddia ediyor, "Ben Kürt değilim" diyor.

Gazete okuruna işkence

ANTEP/Roj- Mahmut Yürüçalı adlı okur, 12 Temmuz günü, Atılım'ın Antep Bürosu'ndan ayrıldıktan sonra, otobüs durağında iki polis tarafından tartaklanarak gözaltına alındı.

Gece boyunca işkenceli sorgulamaya maruz kalan okur, sabaha karşı serbest bırakıldı. Bırakılmadan önce, bir daha sosyalist dergi ve gazete bürolarına gitmemesi, bu tür yayınları takip etmemesi konusunda tehdit edildi. Yürüçalı daha önce de iki defa gözaltına alınmıştı. Roj gazetesine uğramaması için de "uyarılan" Mahmut Yürüçalı, "Bu tür baskılar bizi yıldıramaz" dedi.

Anne gözaltına alınınca beş çocuğu ortada kaldı

ADANA/Roj-Adana'da iki hafta önce, genel bir operasyonlda 34 kişi gözaltına alındı. Gözaltına alınan 34 kişi arasında, eski HADEP Adana İl Başkanı Samet Yaman da bulunuyor. Operasyonda gözaltına alınan insanların Emniyet Müdürlüğü'nce kabul edilmemesi üzerine, aileler yakınları bırakılıncaya kadar Adana CHP İl Binası'nda açlık grevine başlamıştı. Gözaltına alınanlar ll Temmuz günü mahkemeye çıkarılınca, açlık grevi sona erdi. Mahkemeye çıkarılan 34 kişiden 4 kişi serbest bırakıldı, 30 kişi tutuklanarak cezaevine gönderildi.

Bu arada, yaklaşık bir hafta önce, Dumlupınar Mahallesi'nde gözaltına alınan bir kadının beş çocuğu ortalıkta kaldı.

DDP Genel Başkanı Aksoy'a 20 ay hapis

ADANA/Roj- Demokrasi ve Değişim Partisi(DDP) Genel Başkanı İbrahim Aksoy'un 18 Mayıs 1991'de HEP Konya İl Kongresi'nde yaptığı konuşma nedeniyle, Konya DGM'de açılan dava sonuçlandı.

DDP hakkında daha önce de "Bölücülük" yaptığı gerekçesiyle kapatma davası açılmıştı. DDP Genel Sekreteri Fehmi Demir yaptığı basın açıklamasında, "kapatma istemiyle açılmış olan dava yetmiyormuş gibi, bu kez de Genel Başkanımız Sayın İbrahim Aksoy'un Konya DGM'de görülen ve 20 ay ağır hapis, 41 milyon 666 bin 666TL para cezası ile sonuçlanan davanın, Genel Başkanımızın yurt dışında bulunduğu bir sırada jet hızıyla onaylanması kamuoyumuz açısından düşündürücüdür" dedi. Demir, açıklamasını şöyle tamamladı: "Genel Başkanımız 18 Mayıs 1991 günü HEP Konya İl Kongresi'nde bir konuşma yapmış, HEP'in ülke sorunlarına ilişkin çözüm önerilerine değinmişti. Bu siyasi konuşma TMY'nin 8/1 maddesine aykırı bulunarak, Genel Başkanımıza ceza kesilmiştir"

DDP Adana örgütü kuruldu

Bu arada, DDP Adana örgütü kuruldu. Partinin Adana İl Başkanlığı'na Arif Sevinç getirildi. Açılışa DDP Genel Sekreteri Fehmi Demir de katıldı. Açılış

sırasında, Genel Sekreter Fehmi Demirel'le bir görüşme yaptık.

DDP Genel Sekreteri Demir, partilerinin Türkiye partisi olduğunu belirtti. "Türkiye'deki tıkanıklıklar siyasal bazda bir sorundur. Mevcut partiler gerçek çözüm üretememekte, statükocu bir tutum sergilemektedirler" diyen Demir, konuşmasını şöyle sürdürdü: "DDP, 70 yıldır süregelen politikaya alternatif bir parti olarak doğdu."

Fehmi Demir, aynı tabana seslenen diğer partilerden farklarının ne olduğu sorusuna, şu yanıtı verdi: "Ciddi farklarımız var. Gerek Kürt sorununa bakış açımız, gerekse de demokratik ve ulusal çözümlemelerimiz çok farklıdır. Ama yine de bu partiler faydalıdır." Demir, TC'nin son G. Kürdistan operasyonuna da değindi. 70 yıllık politikanın doğal ürünü olarak bu tür operasyonların yapıldığını, bunun önünün kesilmesi için uluslararası kamuoyuna büyük iş düştüğünü vurguladı ve "Kürt Federe Devleti uluslararası alanda tanınmalıdır" dedi.

Korucular saldırdı 3 ölü, 2 yaralı

DİYARBAKIR/Roj- Diyarbakır'ın Pirincik nahiyesine bağlı Aşıklı köyü korucuları tarafından 9 Temmuz günü Hatunlu köyü çobanlarına saldırı düzenlendi. Saldırıda, 3 çoban öldürülürken, 2 köylünün yaralandığı ve çok sayıda koyunun da telef olduğu belirtildi. Konuyla ilgili olarak Hatunlu köyünde ikamet eden Cemal Yoldaş'tan edindiğimiz bilgiye göre, daha önce Hatunlu köylüleri ile Aşıklı köyü korucuları arasında çıkan bir tartışmaya sinirlenen korucular, bu vahşeti gerçekleştirdi.

Yoldaş, köylerinin yakınlarında koyun otlatan çobanların yanına gelen 20 kadar korucunun, ellerindeki otomatik silahlarla çobanları koyunlarıyla beraber taradığını kaydetti. Çobanlardan abisi Ali Yoldaş (70), Mustafa Buğdaycı (12) ve l2 yaşındaki Bedran Bingöl'ün olay yerinde öldüğünü ve çok sayıda koyunun telef olduğunu söyledi. Silah seslerinin duyulması üzerine olay yerine doğru koştuklarını söyleyen Yoldaş, olay yerine vardıklarında pusuda bekleyen korucuların kendilerini de rastgele taradıklarını, ölen Ali Yoldaş'ın oğlu Ali'yi ve Sadık Bingöl adlı köylüye de ağır yaralayarak olay yerinden uzaklaştıklarını belirtti.

Yaralılardan Ali Bingöl'ü Tıp Fakültesi Hastanesi'ne kaldırdıklarını aktaran Yoldaş, olayın, soyadını bilmediği Aşıklı köyü muhtarı ve aynı zamanda korucubaşı olan Halil tarıfından organize edildiğini ve onun çobanları katlederek köylüleri de yaraladığını öne sürdü.

Köylülerin korucular tarafından Hizbullahçı olmakla suçlandığını dile getiren Yoldaş, ne Hizbullahcı ve ne de PKK'lı olmadıklarını söyleyerek korucular hakkında dava açacaklarını sözlerine ekledi.

***Gazete* dağıtıcısına saldırı**

Bu arada, *Yeni Politika* gazetesini dağıtan 4 yaşındaki V.O. adlı çocuk, Yeşilçınar Çaybahçesi yakınlarında Çevik Kuvvet'e bağlı polisler tarafından alıkonularak dövüldü. V.O., bir daha gazete satmaması yönünde tehdit edildi.

Dargeçit İlçe Taburu,
Alayurt köylülerini tehditle korucu yaptı

'Korucu ol köyün yanmasın'

Bedran SERBAZ

MARDİN- Devlet, Mardin'in Dargeçit ilçesine bağlı Kumdere ve Alayurt köyleri üzerindeki baskıları yoğunlaştırdı. Alayurt'un etrafı, 8 Temmuz günü sabahın erken saatlerinde büyük bir asker gücüyle kuşatıldı. Köy halkı ilkokulun bahçesinde toplanmaya çağrıldı. Dargeçit İlçesi Taburu'nda görevli ve MHP'li olarak ün salan Ahmet Güner, silah almaları için köylülere 24 saat süre tanıdığını açıkladı. 24 saat içinde silah almamaları halinde, köyü ateşe vereceğini söyledi.

Alayurt köylüleri, sadece askerden baskı görmüyor. Komşu Sümer ve Xırêbekâ köyü korucuları da Alayurt'u yakmakla tehdit ediyordu. İki korucu köyü ile Alayurt arasındaki uzaklık, sadece üç km.

10 Temmuz Pazartesi günü koruculuğu kabul eden köy halkı Dargeçit taburuna giderek silah aldı. Konuyla ilgili bilgisine başvurduğumuz Alayurtlu bir köylü şunları söyledi: "Korucu olmak zorudaydık. Çünkü devlet aralıksız olarak tam dört senedir, korucu olmamız için dayatıyor. Çekilmez hale gelen bir baskı vardı üzerimizde. Buraya kadar dayandık, artık dayanamıyoruz. Köyümüz geçmişten şu ana kadar bütün halkıyla yurtsever bir köydü. Sizin de gördüğünüz gibi, neredeyse Kürtlüğümüzü inkar eder duruma getirildik."

Aynı köylü, Dargeçit'te bağlı kaç köyün yakılıp-yıkıldığını sorduğumuzda, "tam yirmi altı köy" yanıtını verdi. Kaynak suları ve yemyeşil doğasıyla ün salan Alayurt köyü için, yeni ama istenmeyen bir dönem başlamış oldu.

Kürt emeği hem ucuz hem 'pahalı'

Haber Merkezi- Göç ettirme politikasının Türk metropollerinde yarattığı boyutlar arasında, 'Kürt emeği faktörü'nün önemli bir yer tuttuğu ortaya çıkıyor. Göçün Batı'da arttırdığı 'Ucuz Kürt emeği', bir yandan Türkiye emek piyasasını 'ucuzlatıcı' etkide bulunurken, diğer yandan çok zor koşullarda yaşayan Kürt emekçi ailelerinin bu duruma ilişkin tepkileri de artıyor ve 'Ucuz Kürt emeğinin patronlara ve rejime pahalıya mal olacağı' bir döneme hızla giriliyor.

Daha önceki yıllarda da yaşanan bu durum, politik amaçlı göç ettirme politikasının hız kazanmasıyla yeni bir sürece girdi. Yoğun bir 'Serbest Kürt emek gücü'nün batı metropollerine akışı, işsizliğin yüksek oranı nedeniyle zaten ucuz olan 'Emek piyasasını' daha da ucuzlatan yeni bir etki yaratıyor. Eski gelişimin üzerine binen bu yeni yoğunlaşmanın, kendine özgü bir dizi sorun yarattığı ve yaratacağı ifade ediliyor. 'Kapıdaki tehlike' olarak nitelendirilen öğelerin başında, 'Türk ve Kürt işsizlerini birbirine düşürme potaniyeli' geliyor. Göçle yoğunlaşan ve kalifiye olmayan 'Ucuz Kürt emeği'nin sözkonusu ucuzluğa rıza göstermesinin, metropollerdeki aynı sınıf mensubu iki ulus emekçilerini birbirine rakip gösterme politikalarına katkı sağlayabileceği belirtiliyor.

Ancak gelişmeler, politik göç ettirme sonucu metropollere akan ve rejime dair genel de olsa politik tepkiyle yüklü Kürt emekçilerinin hızla 'Emeğinin ucuzluğu'na tepki hareketlerine giriştiğini ve alınterlerinin ucuza gaspına karşı yeni direnişler geliştireceğini gösteriyor. Yapılan gözlemlerde, Kürt emekçilerindeki bu eğilimin önümüzdeki süreçte bariz hal alacağı farkedildi.

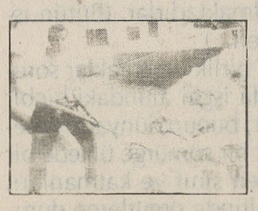

Kürt emekçisi emeğinin yağmasına karşı

Kürt işgücünün büyük oranı, inşaat, tarım ve hizmetler sektörü gibi alanlarda istihdam ediliyor. Sigortasız ve karın tokluğuna çalıştırılan ve sayıları milyonla ifade edilen Kürt göçer işçiler, artık yedek işsizler ordusunun, toplam işçiler üzerinde 'Ucuzlatıcı' bölümü olmak istemiyorlar. Aslında göçer Kürt emekçi ailelerinin alınterlerini ucuza akıtmamak niyetlerinin altında, zorlu yaşam koşulları yatıyor. Emekçi Kürt aileleri ile ilgili olarak yaptığımız gözlem ve araştırmalar, bu ailelerin yaşam koşullarının sefalet çizgisine çoktan dayandığını gösteriyor. Ya akraba evlerinde çok kısıtlı olanakların paylaşılması şeklinde, ya da gecekondu veya naylon çadırlarda yaşamlarını sürdürmeye çalışan aileler, bulabildikleri ve çoğunlukla geçici olan işleri artık 'Bir nimet' sayamıyorlar. 'Bıçağın kemiğe dayanması' biçiminde ifade edilen bu durumda, iş koşullarına ve işgücünün gülünç fiyatına artık kolayca boyun eğilmiyor. Buna, göçer emekçide potansiyel olarak var olan genel politik bilinç de katkı yapıyor.

Ekonomistler ve sendika çevrelerince 'Sistemin belli başlı avantajı' olarak nitendirilen 'Ucuz işgücü'nün Kürt göçerlerince oluşturulan bölümündeki bu gelişmenin büyük önem taşıyacağı vurgulanırken, emekçi göçerlerdeki bu hareketlenmenin toplu çalışılan alanlardan başladığı belirlendi. Mersin, Adana, İzmir gibi kentlerde yaygın olan tarım alanları bunların başında geliyor. Hatta, 'Gizli işsiz' konumundaki İstanbul'un Kürt 'Pazarcı' ve işportacıları da artık "Tezgahlarını dağıtan polis ve zabıtaya karşı" birlikte tavırlar geliştiriyorlar.

Sonbaharda Akdeniz, göçer işçiyi iyice tanıyacak

Adana ve Mersin, göçer Kürt emekçilerinin hareketli olduğu kentlerin başında geliyor. Narenciye toplama, çapa ve liman hamallığı gibi işlerde çalışan Kürt işçilerin, bir süreden beri geliştirdikleri fiili dayanışmayı önümüzdeki dönemde dernek türü örgütlenmelerle daha da boyutlandıracakları belirlendi.

Bu amaçla Mersin'de bir dernek kurulması bekleniyor. Başlatılan çalışmanın, şu anda iş açısından ölü mevsimde olunması nedeniyle sonbahara sarkıtıldığı öğrenildi. Geçen yıl çalışma koşulları nedeniyle fiili iş bırakımı gibi toplu direnişler de geliştiren Mersin'deki Kürt işçiler, narenciye toplama dönemi olan Sonbahar'a daha örgütlü olarak girmeye hazırlanıyorlar. Edinilen bilgilere göre, fiili bir örgütlülüğü sağlamış olan Kürt işçiler, sonbaharda çalışmalarını bir dernek çatısı altında yürütecekler. Mersin limanında hamallık yapan Kürtlerin de toplu davranış ve tepki mekanizmalarını gittikçe geliştirdikleri alınan bilgiler arasında.

Akdeniz'deki tarım ve bahçe işlerinde istihdam edilen ve çok büyük çoğunluğu Kürtlerden oluşan işçilerin konumu, yasal açıdan Bölge Çalışma Müdürlüğü kapsamı içinde değerlendiriliyor. Bir başka deyişle, tarım ve bahçe işçilerinin çalışma koşulları ile ücret durumları, bu müdürlükçe tesbit ediliyor. Ancak, her zaman ve her örnekte, işçiler, tesbit edilen sınırın altında çalıştırılıyor. Kürt işçilerinin öncelikli hedefinin, koşulların tesbit edilen limite çıkarılması olduğu ifade ediliyor.

Aynı durumda olan Adana'da da Sonbahar'da hareketlenme bekleniyor. Bu kentde de Kürt işçilerinin bir süredir geliştirdiği direniş ve dayanışma gelenaeği göze çarpıyor. Tarım ve bahçe işlerindeki Kürt 'Çavuş'ların, uzun süredir fiili bir koordinasyon içerisinde olduklarına dikkat çeken ilgili çevreler, önümüzdeki dönemde Kürt emeğinin ucuza harcanmaması için gösterilen çabalara Adana'nın da güçlü biçimde sahne olacağını belirtiyorlar.

Maliye uzmanı ve HADEP Parti Meclisi üyesi Ali Rıza Yurtsever:

Ucuz Kürt işgücü patronların avantajı

Süren kirli savaş nedeniyle batıya göç ettirilen insanlar Kürt işgücü olarak, kriz içinde olan Türk ekonomisine büyük katkı sağlıyorlar. Kürt mültecilerin yaptıkları zorunlu harcamalar, harcadıkları her kuruş, krizde olan ekonomiyi ferahlatmaktadır.

Örneğin, gecekondu arsası almak ya da günlük nafakaları için yaptıkları her masraf, tıkanan ekonomiyi kuvvetlendirmektedir.

Kürt mültecilerin Türk ekonomi piyasasına sağladığı en önemli durum da ucuz işgücü kaynağı oluşlarıdır. Bu insanlar inşaat sektöründe ve diğer iş alanlarında yedek işgücünü oluşturuyorlar. Bu da Türk patronlarına büyük avantaj sağlıyor. Bu insanlara bu nedenle 'Gidin' denilemiyor. İnşaat ve benzeri sektörlerde gerek sigortasız, gerekse düşük ücretle çalışmalarından dolayı patron tarafından tercih edilir durumdalar.

Örneğin, aynı işkolunda çalışan bir işçi günde 400 bin alırken, bunlar 200 bine çalıştırılıyorlar.

Kürt işgücü kayıt dışı olduğundan, yani sigortasız çalıştırıldıklarından, çalışmaları esnasında karşılaştıkları ne iş kazalarını tespit etmek, ne de sayısal olarak saptamalarını yapmak da şimdilik mümkün değil.

'Ekmek bulabilirsek...'

ADANA/ Roj- Adana'da Sağlık mahallesi civarı... Günün en erken saatleri. İşsiz Kürt emekçileri toplanmış, emek güçlerini satın alacak kişileri bekliyorlar. Yanlarına yaklaştığımızda bizi işçi arayan patron sanıyorlar önce. Gazeteci olduğumuzu anlayınca, bir soğukluk esiyor kalabalıkta: Burjuva medyasından birileri diye düşündüklerinden olsa gerek, dönüp gidiyorlar. Kendimizi tanıtınca etrafımızda toplanmaya başlıyorlar yeniden.. Çoğu Diyarbakır'ın Silvan ilçesinden. Soruyoruz:

- Hangi mahallede oturuyorsunuz?

-Tabii ki diğer Kürtler gibi Denizli Mahallesi'ne yerleştik...

-Saat kaçtan itibaren burada toplanıyorsunuz?

- Sabahın erken saatlerinde; en geç beş civarında geliyoruz, akşam yedi-sekize kadar bekliyoruz.

- Adana'da başka böyle toplandığınız yerler var mı?

- Var tabii. Küçük saat, Kuruköprü ve Kanal.

-Ne tür işler yapıyorsunuz?

-Taşıma işleri bizim en yaygın işimiz. Bunun yanında inşaat, kanalizasyon temizleme gibi işlerde çalışıyoruz. Zaten iş seçme gibi bir hakkımız yok.

- Devamlı iş bulabiliyor musunuz?

- Yaz mevsiminde gelip burada bekliyoruz. Bir ayda 2 veya 3 defa işe çıkıyor, günlük 200 binden ayda en fazla kazancımız 600 bin liraya varıyor. Kışın ise iş olanağı yok.

- Bununla geçiminizi nasıl sağlıyorsunuz?

- Geçim sağlanması orda kalsın.. Hava, su, güneş gibi, bizi ayakta tutan zaruri ihtiyaç, ekmek... Eğer bulabilirsek...

- Hiç sigorta yaptıran yer oldu mu?

- Hayır, şimdiye kadar bir gün dahi sigorta olmadık.

- Yaşantınızdan memnun musunuz?

-Yaşantımızdan memnun değiliz. Başımızda devlet gibi bir baskı organı var, kendi sorunlarımızla dahi başbaşa kalmamıza izin vermiyor.

- Kaldığınız mahallede hu-zurlu bir ortam var mı?

- Nerede... Akşam saat 8'den sonra mahalleye gitmek bir tehlike. Gece geç kaldığımızda evimize gidemiyoruz. Herhangi bir yerdeki bir polis kontrolünde içeri alınıp, en az 3-4 gün alıkonulup, şiddetli işkencelere maruz kalıyoruz. Kürt olmamız yeterli bir gerekçe...

- Toplum tarafından da dışlandığınız ve horlandığınız oluyor mu?

-Toplum bizi insan olarak kabul etmiyor. Onların gözünde bir köpek bile bizden daha değerli. Yaptıkları baskı bizim bitmemize neden oluyor ve diğer ekonomik problemlerimizin üzerine ekleniyor.

- Başka ekleyecekleriniz var mı?

- Buradaki Türk asıllı göçmenlere gıda ve benzer yardımlar yapılıyor. Bizlere ise potansiyel suçlu, 'Terörist Kürt' gözüyle baktıklarından, yardım etmek şöyle dursun, kendi bireysel mücadelemizle sağladıklarımızı da ellerimizden almaya çalışıyorlar... Baskı, zulüm ve ekonomik problemlerden kurtulmak istiyoruz...

Rusya'nın yeni yönelimleri

Hasan ASGAR

Rusya'nın Asya-Pasifik ülkelerindeki elçilerini yeni bir durum değerlendimesi yapmak için çağırması, onun yeni yönelimler içinde olduğunu göstermektedir. Gerçekten de, Sovyetler Birliği'nin dağıldığı Aralık 1991'den sonra Batı ile her türlü işbirliğini öncelikli bir dış politika ilkesi yapan Rusya'nın açmazlarla karşı karşıya olduğu görülüyordu. Sosyalizmden geriye ne kaldıysa ona sarılıp yok etmekte mutlak bir Batı desteği alan Rus yöneticilerinin her şey olup bittikten sonra bir hayal kırıklığı yaşamaları pek de şaşırtıcı olmadı. Yeniden ve daha güçlü bir şekilde içine girdikleri emperyalizmin dünyasında yanılgıya ve hele yersiz hayallere hiç yer olmadığını tam anlayamamış olmalarının bir bedeliydi bu.

Emperyalizmin kendi şaşmaz mantığıyla işlediğini bu dünyadaki bütün güçleri aynı kurallara uyma ya da yok olma seçenekleri ile karşı karşıya olduğunu ve eninde sonunda tüm politik açılımların da belli ve yoğun bir maddi temele dayandığına ilişkin gerçeklere farkında olsalar da yine de yanıldılar. Başında Yeltsin'in bulunduğu Rusya egemenleri sandılar ki en hayasız bir biçimde sosyalizmin sembollerine varıncaya kadar yok edişlerinin ödülü Batı'yla tümüyle entegre olma ve özellikle ABD ile "stratejik işbirliği" öncelikli partneri kabul edilme olacaktır. Oysa ki NATO'nun Doğu Avrupa'yı içine alacak biçimde genişleme kararının arkasındaki gücün özellikle ABD olması bu dünyadaki her konumlanışın güçler alanında şaşmaz oranda çıkarlar temelinde olacağını göstererek bu hayalleri yerle bir etti. Rusya, böylece bırakalım bu türden kalıcı ilişkilerini ciddi güvenlik kaygıları içine girmiş durumda. Çünkü böylece Avrupa Rusya'nın tarihi sınırlarından geçecek bir şekilde yeniden bölünmüş olmaktadır. Bu nedenle Rusya NATO'nun büyümesi karşısındaki endişeleri o kadar büyüktür ki karşılığında örneğin Kafkaslar'da AKKA anlaşmasının kendi lehine olarak delinmesi gibi ödünleri bile, ciddiye almamaktadır. Ancak genişleme kararını da engelleyemediği için bir yandan arka bahçelerini sağlamlaştırmaya çalışırken diğer yandanda kendisine yeni dünyalar aramak zorunda kalmaktadır.

"Uzakdoğu'nun kaplanları" olarak bilinen ülkelerdeki ekonomik ve ticari potansiyel ve Çin ve Japonya gibi ülkelerin artan ağırlığı da hesaba katıldığında Asya-Pasifik ülkelerinin Rusya'nın yeni yönelim alanları olacağı anlaşılmaktadır. Bu bölgedeki oldukça başarılı olmuş "demokratiksiz kalkınma" hamleleri ve bu bakımdan ekonomiye yansıyan tecrübeleri Rusya'yı çekmekte, ama aynı zamanda, kısmen sorunlu da olsa Çin ve Japonya gibi ülkelerle de yeni bir denge arayışına girmesi kaçınılmaz görünmektedir.

Bu hamleleri güçlendirecek ve özellikle ABD'yi geriletmeye yönelik başka bir alan ise Kafkasya ve Hazar havzası petrollerinin üzerinde giderek şiddetlenmekte olan rekabet alanıdır. Gerçekten de, soğuk savaş sonrasında yeniden şekillenen dünyada petrol hala ekonomik ve siyasal dengelerin belirleyeni olmayı sürdürdüğü için, güçlü petrol potansiyeliyle bu bölge uluslararası rekabetin merkezlerinden biridir. Bu nedenle, şimdi de başta ABD ve Rusya olmak üzere büyük devletler, bölge petrolünü çıkarma ve özellikle de dünya pazarlarına ulaştırmak için amansız bir rekabet ve çıkar mücadelesi içindedirler. Orta Asya ile Kafkasya'nın ortasındaki bir bölge olarak Hazar havzasının git gide yeni bir Kuveyt olarak algılanması, petrol stoklarının tükenmekle yüzyüze kaldığı ABD, Avrupa ve Rusya'yı çok fazla duyarlı kılmakta ve bu da yeni dünya sorunlarının olası kaynağını oluşturmaktadır.

Rusya bu rekabette boru hattının olası güzergahları üzerinde tek belirleyici olmak istemekte, Batı ve özellikle ABD ise hiç olmazsa tek hattın da Türkiye'den geçmesi gerektiğini öne sürmektedir. Böylece uluslararası bunalımın en güçlü kaynaklarından biri olarak bu sorun, ister istemez bölge ülkelerini de merkezine doğru sürülmektedir. Dolayısıyla, Rusya'nın bu yön arayışları ve etkinlik mücadelesi aynı coğrafyadaki Türkiye ve bütün hesapların ister istemez üzerinde oynandığı Kürdistan'ı yakından ilgilendirmektedir.

Tam da bu nedenden ötürü, Türkiye sadece enerji dağıtımında anahtarlardan biri olmak için değil, daha çok da, Orta Asya ile Batı arasında hiç vazgeçilmeyecek bir köprü olmak hesapları içerisindedir. Bu, özellikle Kürt özgürlük mücadelesinin giderek ivme kazandığı şartlarda, her zaman altını çizdiği bölünmez bütünlüğünün devamı için zorunlu olmaktadır. Öte yandan da bu rolünü, boru hattının geçmesiyle daha güçlü bir jeopolitik temel kurma ve bölge için ekonomik ve politik bir güç olmayla birleştirerek daha da belirgin kılmak istemektedir. Yine bu konumunu da Kürdistan'ı elde tutma eksenli olarak değerlendimektedir; çünkü, Batı için böylesine önem kazanacak bir ülkenin, çok haklı olsa da bir ulusun topyekün mücadelesini hep "terör" sorunsalı etrafında hakim kılabileceğini düşünmektedir. Oysa ki, Kürtlerin özgürlük kavgasının bu türden hesapları birer tarihsel yanılgıya dönşütürebileceğini de anlaması gerekir. Öyle görünüyor ki Kürt ulusal hareketi, bizzat ülkesi üzerindeki bu yanlış hesapları boşa çıkarabilecek güçtedir ve eğer boru hatları ülke üzerinden geçecekse bu ancak Kürtlerin rızasıyla olabilir. Dolayısıyla, şimdiye kadar hep başkaları için bir anlam ifade eden ve hep başkalarının yararına işlemiş olan Kürdistan'ın stratejik önemi sorunu, bir kez de bu nedenle Kürtler'in kendi sorunu kılınabilir ve başka hedefler için atlama tahtası haline getirilebilir ve getirilmelidir de. Bu yüzden, Rusya'nın bu yeni yönelimlerini, kendisinden ayrılmaz ve zorunlu olarak etkileyecek olan Kafkaslar'daki faaliyetleriyle bir arada değerlendirmek gerekir.

DİSK Kadın Dairesi'nin, kadınlara yönelik kitap yayını sürüyor

Erkek egemenliği kadın işgücünü geriletiyor

Aysel SAĞIR

İSTANBUL- Türkiye'de çalışan kadınlar erkeklerden daha düşük ücret alıyor. İşyerlerinde kadınların karşılaştıkları güçlüklerin yanı sıra, çoğu kadın geçici olarak çalıştırılırken, kadın nüfusunun büyük çoğunluğu SSK kapsamı dışında (kayıt dışı) istihdam ediliyor. Bütün bunlara ek olarak kadın olmaktan kaynaklanan, cinsel taciz gibi sorunlar da var.

1993 yılında faaliyete geçen DİSK Kadın Dairesi, "İş ve aile politikası", "Pozitif Ayrımcılık", "Çalışan Kadınlar" ve "İşyerinde Cinsel Taciz" ismindeki yayımladığı kitaplarla birlikte, işyerlerinde kadınlara yönelik çalışmalarını sürdürüyor.

DİSK'e bağlı, Oleyis, Bank-Sen, Tekstil, Lastik-İş gibi sendikalarda oluşturulan kadın dairelerinin kaynaklık ettiği araştırmalar, kadınlara ilişkin önemli saptamalar ortaya çıkarıyor.

İmalat, eğitim ve hizmet sektörü

DİSK Kadın Dairesi'nin 1990 nüfus sayım verilerine göre yaptığı saptama şöyle:

Ülkenin toplam nüfusu, 56. milyon 473 bin. Bu toplamın 28 milyon 607 bini erkek, 27 milyon 866 binini ise kadın nüfusu oluşturuyor.

Ekonomik bakımdan faal kadın (12 yaş ve üzeri) nüfusunun oranı ise yüzde 42-76. İşsiz olup iş arayan kadınlar hariç tutulduğunda, bir işte çalışan kadın sayısı yaklaşık 8 milyon 408 bin. Tarımda istihdam edilen kadın nüfus sayısı ise yaklaşık 6 milyon 900 bin. Buna göre 1990 yılı itibarıyla kentlerimizde, imalat, eğitim ve hizmet sektöründe çalışan kadın nüfusu yaklaşık olarak 1,5 milyon.

Bankacılık sektörü

Diğer sektörlerde olduğu gibi bankacılık sektöründe çalışan kadınların zorluklarına değinen Bank-Sen Kadın Dairesi Başkanı Süheyla Çarkçı, bankada çalışan kadınların giyim ve makyaj konusunda yönlendirildiğine dikkat çekti. Çarkçı, "bankada çalışan kadın müşteri karşısında adeta bir cinsel nesne olarak görülmektedir" dedi.

Bankacılık sektöründe kadın çalışanları tehdit eden part-time (kısmen) çalışmaya da değinen Çarkçı, "ilk bakışta çekici gibi gelen bu istihdam politikası, gerçekte kadınlar için tehlikeli yönler içermektedir. Çünkü kısmen çalışma, bazı açılardan kadınlar için çözüm gibi görünmekle birlikte hem kendilerinin hem de diğer çalışan kadınların durumlarını zorlaştırmaktadır.

Çalışan kadınların sorunlarına en iyi şekilde ancak kendilerinin sahip çıkabileceği ve çözüm üretebileceği düşüncesiyle, sendikalardaki kadın çalışan ve yöneticisi sayısı arttırılmalıdır" dedi.

Yeniden üretilen zihniyet

Kadın Dairesi Avukatlarından Hülya Gülbahar, toplumda kadına yönelik oluşturulmuş zihniyet ve kültürün patronların üretim alanlarında ve sektörlerde de patronlar tarafında kullanıldığına dikkat çekerek şöyle dedi:

"Kadınlarla erkekler arasında ücret, çalışma koşulları, hem işe giriş, hem de ayrılma konularında ayrımcılık yaratmak patronların işine gelen bir şeydir. Sistem, kadınların ücretini düşük tuttuğu sürece, kadınlara özgü meslekler ve işkolları yarattığı sürece, yada varolanların aynı şekilde kalmasını sağladığı sürece işyerlerinde çalışanların aleyhine kadınlar üzerinde yarar sağlar. Patronlar bunu genel olarak, ücretleri düşürmede emsal olarak kullanıyor ve bu sektörlerdeki erkekleri de düşük ücretlerle çalıştırıyor. Özellikle oturmamış sektörlerde kadınlar, önce düşük ücretli, vasıfsız, hatta kayıt dışı yani sigortasız -özellikle genç kadınlar- çalıştırılıyor.

Diyebiliriz ki; erkek, işgücü üzerinde baskı oluşturma aracı olarak işgücü ikiye bölünüyor. Vasıfsız işlerde, kısa süreli işlerde kadın işçiler grubu kullanılıyor. Tabii toplumdaki buna uygun zihniyet yapısı büyük yardımcı. Örneğin kadın çeyizini oluşturduğunda istihdam alanından çekilir. Kadın, erkek çalıştığı zaman kadının getirdiği gelir aile bütçesine ek katkı olarak değerlendirilir. Görüldüğü gibi, bu zihniyet zaten var. İşyerlerinde de yeniden yeniden üretiliyor."

İşyerinde cinsel taciz

Kadın Dairesi'nin yayınladığı "İşyerinde Cinsel Taciz" adlı broşürde, tacizle ilgili şu belirlemeler sıralanıyor:

Cinsel tacizin kurbanları ağırlıklı olarak kadınlardır.

Cinsel taciz sadece kadınları etkilemez, bazı erkekler de cinsel tacizin kurbanı olmaktadırlar.

Cinsel taciz, çoğu kez, kişilerin konumlarını ve güçlerini, öteki işçileri yıldırmak veya korkutmak üzere yetkilerini kötüye kullanmalarının bir sonucudur.

Cinsel tacizin pek çok örneği vardır. Geleneksel olmayan işlerde, erkek ağırlıklı işkollarında ve mesleklerde çalışan kadınlar, sık sık cinsel tacizin kurbanı olurlar.

Diyarbakır Petrol-İş'te yeni dönem

DİYARBAKIR/Roj- Petrol-İş Sendikası Diyarbakır Şubesi'nin 12. Olağan Genel Kurul toplantısında başkanlık seçimi yapıldı. İki liste ile gidilen seçimde, Mehmet Sağıroğlu oy çokluğuyla başkanlığa getirildi.

9 Temmuz'da Nilgün Düğün Salonu'da yapılan kongre, Petrol-İş eski Genel Mali Sekreteri Mahsur Burgucu, Genel Teşkilat Sekreteri İbrahim Altıntaş, Genel Yönetim Sekreteri Mustafa Çavdar, Diyarbakır'daki demokratik kitle örgütü ve siyasi parti temsilcileri ile bazı basın mensupları ve yaklaşık 400'e yakın insanın katılımıyla gerçekleşti. Kongrede, demokratikleşme, özelleştirme, ekonomi ve Kürt sorunu gibi konular çok geniş bir yelpazede tartışılarak yer aldı. Ayrıca sendikanın Diyarbakır Şubesi tarafından kongreye bir faaliyet raporu sunuldu.

Münir Ceylan da katıldı

Petrol-İş Sendikası eski Genel Başkanı Münir Ceylan burada yaptığı konuşmada, mevcut siyasi partilerin ülke sorunlarını çözmek için gözle görülür ciddi bir çaba sarf etmediklerini belirtti. Ceylan konuşmasında hükümet, muhalefet, Cumhurbaşkanı ve Meclis Başkanı'nın özellikle Kürt sorunu ve demokratikleşme konusunda çözüm üretmede samimi olmadıklarını öne sürdü.

Ceylan, hiçbir zaman bölücülük yapmadıklarını ve bölücülüğü kendilerinin istemediğini, asıl bölücülüğü yanlış uygulamalarıyla devlet ve devletin tepesindekilerin dayattığını kaydederek, sendikaların da bu konularda gerekli tepkiyi göstermeyerek adeta hükümetin bu anti demokratik uygulamalarını tasdik eder bir tutum sergilediklerini söyledi.

Savaş cephesine karşı bir barış cephesi kurulması yönünde defalarca çağrı yaptığını dile getiren Ceylan, "burada da bu çağrıyı bir kez daha yapıyorum" diyerek konuşmasını şöyle sürdürdü: "İnsanlar sorunlarını ancak demokratik bir ortamda açıklayabilir. Örgütlenme ve hak arama özgürlüğünün olmadığı bir ülkede demokrasi yoktur.Bizler düzenin resmi ideoloji sahiplerinin izinleri ölçüsünde sorunlarımızı çözmeye çalışmışız. Tepeden tırnağa, yukarından aşağıya kendimizi sorgulamalıyız. Varolan eksikliklerimizi görmeliyiz. Var olan sorunları hangi yapı ve anlayış içinde çözmemiz gerektiğini öğrenmeliyiz.

Düşüncenin ifade edilebilmesi, sermaye ideolojisine karşı olduğu zaman yasaktır. Haklar ancak mücadeleyle alınabilir. Resmi ideolojinin birtakım değerlerine karşı olduğun zaman hemen cezayi müeyyidelerle karşılaşıyorsun. Bu kirli savaşı sürdürenler, savaşın arkasında olan güçler, halka bölücülük dayatıyor, hayır biz bölücülük yapmak istemiyoruz. Bu alanda sendikalara, siyasal partilere çok görev düşmektedir. Savaş cephesinin arkasındakiler düzen partilerinin tümüdür, buna karşı çıkmayan sendikalardır."

Sendikanın faaliyet raporu

Petrol-İş Sendikası Diyarbakır Şubesi, kongreye sunduğu faaliyet raporunda, egemen sınıfların insanları birbirine düşman etme taktikleri geliştirdikleri vurgulandı. Irkçılığın kışkırtıldığını, sendikalı ile sendikasız işçilerin karşı karşıya getirilmeye çalışıldığına dikkat çekilerek, halkın bu konularda duyarlı olması istendi.

Raporda, ülke ekonomisinin savaş ekonomisine endekslendiği, her yıl yüzlerce trilyonun bu bölgede sürdürülen kirli savaşa harcandığı kaydedilerek, bunun faturasının da yoğunlaşan işçi kıyımlarıyla, ödenmeyen ikramiye ve sosyal haklarla ve sözleşmelerde sıfır zam dayatmalarıyla emekçi halka kesildiği vurgulandı.

Demokrasi ve Kürt sorunu

Raporda, ülkemizde demokrasi, insan hakları ve Kürt sorununun birbirinden ayrılmaz bir bütün olduğuna işaret edilerek, bu sorunların biri çözümlenmeden diğerlerinin de çözülemeyeceği görüşlerine yer verildi.

Ülkemizde demokrasinin, insan hak ve özgürlüklerinin sürekli olarak ihlal edildiği savunulan raporda, sendikal hak ve özgürlüklerin alabildiğine kısıtlandığı kaydedildi.

Sendikaların sürekli kan kaybedişini, işçilerin sorgusuz sualsiz işten atılmasını, mevcut sözleşmelerin uygulanmayışının ana kaynağında demokrasi, insan hak ve özgürlüklerinin yokluğunun yattığı dile getirilen raporda, sendikaların üyelerinin haklarını koruyup geliştirmekde gerçekten de karalı ise, çetin bir demokrasi sınavı vermeye harızr olmaları gerektiği görüşüne yer verildi.

Ayrıca raporda, halkımıza yapılan çağrıda, "Kürt sorunu eşit koşullarda anlaşılarak barışçıl bir şekilde çözülmeli, Kürt ve Türk halkları hayatın her alanında eşit ve özgür olmalı, insan ruhunu kirleten, ülkeyi bataklığa sürükleyen çözümü konusunda duyarlı olmalıdır, üstüne düşeni yapmalıdır" denildi.

Kurul toplantısında Ankara Kapalı Cezaevi'nde bulunan DEP milletvekilleri Mehdi Zana ve Haluk Gerger'e birer dayanışma telgrafı çekildi.

Kongreye iki liste olarak gidilen seçimde şube başkanlığına oy çokluğuyla Mehmet Sağıroğlu seçilirken, Mehmet Taşdemir idari sekreterliğe, A. Baki Kızıl mali sekreterliğe, Mustafa Turan, Zülfü Dönmez, Naci Onur, Ahmet Bağmak yönetim kurulu üyeliğine, Zülfikar Alanko, Ahmet Kızıl, Mahmut Eroğlu denetim kuruluna ve Fahrettin Alınca, A. Selam Rençber ile Nafiz Yıldız disiplin kurulu üyeliklerine seçildiler.

Dış Basın Çalışanları Derneği Başkanı Hüsnü Mahalli:

Türk basını çok enteresan!

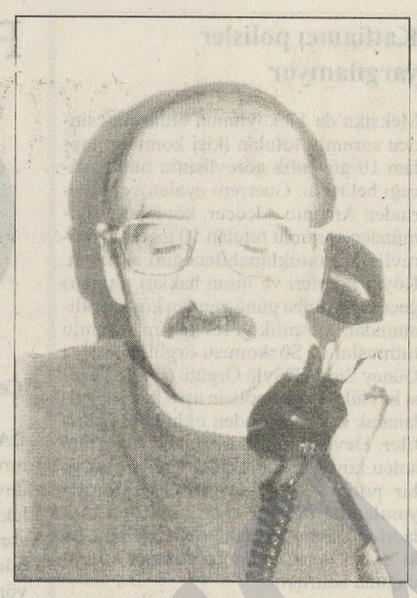

Hüsnü Mahalli, İstanbul'da bulunan Dış Basın Çalışanları Derneği'nin Yönetim Kurulu Başkanı, Suriyeli bir gazeteci. Daha önce üniversite eğitimi için Türkiye'de bulundu fakat gazeteci olarak 1978'de Türkiye'ye geldi. O zamandan beri sürekli Türkiye'de çalışıyor. Arap dünyası kadar Türkiye'yi de tanıyor. Mahalli, önce Arap ülkelerinin radyo, televizyon, gazete, ajans gibi kuruluşlarının temsilciliğini yaptı. "Medyası devlet kontrolünde olan Arap ülkelerinde kendi düşüncelerini ve kendi inançlarını sağlıklı bir şekilde yansıtma olanağının olmadığını görünce" büyük ölçüde bunlardan vazgeçti ve yurtdışı medya kuruluşlarıyla çalışmaya başladı. Şimdi çalıştığı kuruluşların başında BBC Ortadoğu bölümü geliyor. Bunun dışında Almanya'nın Sesi, İsveç ile Paris'te kimi radyolar ve başka kuruluşlarla da çalışıyor ve bir bölümünün Türkiye'deki temsilciliğini yapıyor

Dursun YAPRAK

- Dış Basın Çalışanları Derneği ne zaman kuruldu?

- Dernek 1989 yılında kuruldu. Kuruluşu daha çok yabancılarla çalışan Türk vatandaşı arkadaşlarımız tarafından yapıldı. Girişimin başında da o zaman Basın-Yayın İstanbul Bölge Müdürü olan Orhan Taşan vardı. Onun çabalarıyla İstanbul'da kuruldu.

-Şu anda kaç üyeniz var?

-Yaklaşık olarak 125 civarında. Bunların bir kısmı yabancı uyruklu arkadaşlarımız. Bir kısmı da Türk vatandaşı ama yabancı kuruluşlarla çalışan arkadaşlarımız.

- Dış basında çalıştığı halde üye olmayanlar da var galiba?..

- Gayet tabii üye olmayan arkadaşlarımız da var. Bunların bir kısmı Ankara'da, bir kısmı İstanbul'da. İstanbul'da olup da üye olmayanların nedeni aslında onların üye olmak istememeleri değil; daha çok derneğin fazla faal olmamasından, derneğin karşı karşıya olduğu sorunlarından ileri geliyor. İkinci neden de, yeni arkadaşların gelmesi. Bu Güneydoğu olayları, Kuzey Irak, Kafkaslar nedeniyle Türkiye bu derece önem kazanınca, sürekli yeni arkadaşlar geliyor. Derneğin bu yeni arkadaşları tanıması ve onlara ulaşmaktaki zorluklardan dolayı bu arkadaşlar üye değil. Ayrıca Ankara'da da arkadaşlarımız var. Onlar da 25 civarında. Bunların bir kısmı üyemiz, bir kısmı üyemiz değil. Üye olacak arkadaşlar orada şube açılmasını beklediler. Ankara'da şube açacaktık fakat derneğin bir takım problemlerinden dolayı o şube açılamadı, dolayısıyla onlar da üye olmadı.

-Derneğin kurulmasıyla bir takım enformasyon kolaylıkları sağlamak mı, yoksa üyeler arası bir dayanışma mı amaçlanıyordu?

-Derneğin kuruluş aşamasında kuruluşu sağlayan arkadaşların büyük bölümü Türk arkadaşlardı. Demin de söylediğim gibi bunların başında Basın-Yayın Bölge Müdürü geliyordu. İlk hareket noktaları sanıyorum daha çok Türkiye'yi tanıtmaktı. Bu bir gelenektir; diğer batı ülkelerinin de hemen hemen hepsinde bir dış basın derneği var. İşte o zaman, Başbakanlığa bağlı olarak Basın Yayın Genel Müdürlüğü, böyle bir amaçtan hareket ediyor. İstanbul'daki Bölge Müdürü Orhan Taşan, burada görev yapan yabancı temsilci arkadaşlarla bir koordinasyon içine girerek böyle bir derneğin kurulmasını sağlamış. Bu hareketin başını Bölge Müdürü çektiği için, amaç da tabii Türkiye'nin tanıtımı...

"Türkiye'de gündemi birileri belirliyor, medya buna aracı oluyor, toplum da medya baskısıyla bu gündemin arkasından farkında olmadan sürükleniyor. Bu tabii bence biraz da tarihsel ve genetik bir olay. Bana göre Türk halkı Türk medyasının yıllardır izlediği politikadan artık bıktı. İzleyebildiğimiz kadarıyla, insanlar artık Türk basınına itimat etmiyor, Türk basınını izlemiyor. Bu da tabii çarşaf vs. vermesinin nedenini gösteriyor."

-Anlaşılan bugüne gelinceye kadar dernek bir sivilleşme yaşamış. Nasıl oldu bu süreç?

-Her zaman bu kurulma süreci tartışma konusu oldu. Dernek Basın Yayın Bölge Müdürü Orhan Taşan ve çoğunluk olarak Türk vatandaşlar tarafından kurulduğu için, tüm yabancı uyruklularda hep 'Bu dernek Türk devletinin kontrolünde bir dernektir' endişesi gelişti. Özellikle batılı; İngiliz, Fransız, Alman arkadaşlarımız hep soğuk baktılar derneğe.

- Peki şu anda?..

- Şu anda da derneğin lokalinin yine Basın Yayın İstanbul Bölge Müdürlüğü'nün bünyesinde, (Uluslararası Basın Merkezi yapılan Sepetçiler Kasrı'nda -D.Y.) o binada olması nedeniyle hala öyle bir hava esiyor. Fakat insaflı olmak gerekir; şu anda Türk devletinin veya Basın-Yayın'ın yahut başka bir kuruluşun dernekle herhangi bir bağı yok. Yönetimde de tümüyle yabancı arkadaşlarımız ve yabancı basınla çalışan Türk meslektaşlarımız bulunuyor.

-Dış basın mensuplarının karşılaştığı çeşitli problemlerle ilgili girişimleriniz oluyor mu? Dış basın çalışanlarına olumsuz bakıldığı bir sır değil. Tabii bunun yansımaları da yaşanıyor. Bunu kırmak için dernek çaba gösteriyor mu?

-Bu belki de yalnız Türkiye'ye özgü değil. Üçüncü dünya ülkelerinin çoğunda bu handikap yaşanıyor. 'Dış basın temsilcisi önyargılıdır' ve ikinci, 'Bunlar ajandır.' Bu iki bakış hep var. Basının temel eprisinden kaynaklanıyor bu. Biliyorunuz, basının esprisi, 'Olumsuz haber, haberdir' şeklinde. Dünyanın her tarafında bu espri geçerlidir. Olumlu gelişmeler yaşanır. Fakat bunlar yazılmaz. Çünkü çeşitli araştırmalar sonucu, insanları geleneksel olarak olumlu haberlerin heyecanlandırmadığı, duygularını sarsmadığı tesbit edilmiş. Dolayısıyla, örneğin bir sel olayı haberdir, bir çatışma haberdir, bir savaş haberdir. Öbür türlüsü magazin haber olur. Yani hava çok güzel, yeşil çevre çok güzel gibi şeyler ilgi çekmez. Tabii, olumsuzu yazınca da tepki alabiliyorsun.

- Bu belki çoğu yerde var ama, Türkiye'de yabancı basına karşı tutum, bundan biraz daha ilerde galiba. Aklıma gelen bir örneği söyleyeyim. Geçen Newroz'da 'Diyarbakır'da olay çıkmayınca. yabancı basının olay çıkartıp haber yapmak için Üniversite'de ateş yaktığı' türünden aspragas bir haber yayımlanmıştı. Karşı girişim olmayınca çoğu insan bunlara kolayca inanabiliyor. Bu tür durumlarda tepki gösteriyor musunuz?

-Tabii. İç basının yaklaşımı konusunda protestolarımız elbette sözkonusu. Oraya gelmeden önce, buradaki arkadaşlarımızın çalışma koşullarına değinmek istiyorum. Bizim bir çok arkadaşımız gözaltına alınıyor. Özellikle Güneydoğu'da. Hatta Antalya'da, Mersin'de hatta hatta Trabzon'da, Hopa'da yani 'terör bölgesi' olmayan yerlerde bile, Türk yöneticilerinin önyargılarından dolayı gözaltına alınan arkadaşlarımız var; 'Yabancı basındır, ajandır, bizi kötüleyecektir' anlayışı sonucu. Örneğin Hopa'da bir olay olmuştu. Alman ARD televizyonundan arkadaşımız, Hopa'da normal bir program yapıyordu. Magazin denebilecek bir program. Fakat yine de gözaltına alındı. Ve biz arkadaşımızı kurtarmak için bir sürü çaba sarfetmek durumunda kaldık. Güneydoğu tabii daha da farklı. Özellikle Güneydoğu'da ve oradaki olaya bağlı yerlerde, zaman zaman bir çok arkadaşımız çok zor durumlarda kalmışlardır. Habere ulaşmak şansımız çoğu zaman imkansızlaşmıştır. Bu, olayın bir tarafı. Nedeni ise yetkililerin yabancı basın çalışanlarına ajan gözüyle bakmaları. Hepsi için geçerli değilse de, genel olarak bu böyle. Şimdi Türk basınına baktığımızda, isim vermek istemiyorum ama, büyük gazetelerin bizi suçlayan bu tür yaklaşımlarının altında da bu yatıyor. Yani devlet kurumlarının önyargısı. Türkiye'deki iç basın, bunu pekiştirici yayın yaparak, olayı daha da boyutlandırıyor. Örneğin, bir buçuk sene önceydi, Ankara'daki bir arkadaş, Daily Telgraph'dandı sanırım, o zaman 'Türkiye'de askerler darbe yapmayı düşünüyor' şeklinde bir haber yapmıştı. Bir büyük gazete bu haberi yazan arkadaşı, manşetten, resmiyle birlikte hedef göstermişti. Oysa gazeteci, duyduğu, aldığı bilgileri yazar. Eğer yanlışsa tekzip edersin. Buna benzer bir çok olay oldu. Yine bizim sık sık Kuzey Irak'a giden bir çok arkadaşımızın çeşitli Türk basın organlarında haberi yapıldı; 'Filan filan Kuzey Irak'a sık sık gidiyor, dolayısıyla bunlar ajandır' gibi. Tabii biz bunları protesto ediyoruz, girişimlerde bulunuyoruz. Gazeteciler Cemiyeti aracılığıyla bunları anlatmaya çalışıyoruz, üyelerimizin karşılaştığı sorunlarla ve problemlerle ilgili olarak ilgili Devlet Bakanlığına, İçişleri Bakanlığına, Basın-Yayın Genel Müdürlüğüne başvurularımız oluyor. Ama sanıyorum bu tür ülkelerde basın yayının işleyişi hep böyledir; yani sınırlı, kısıtlı, rahatsız edici.

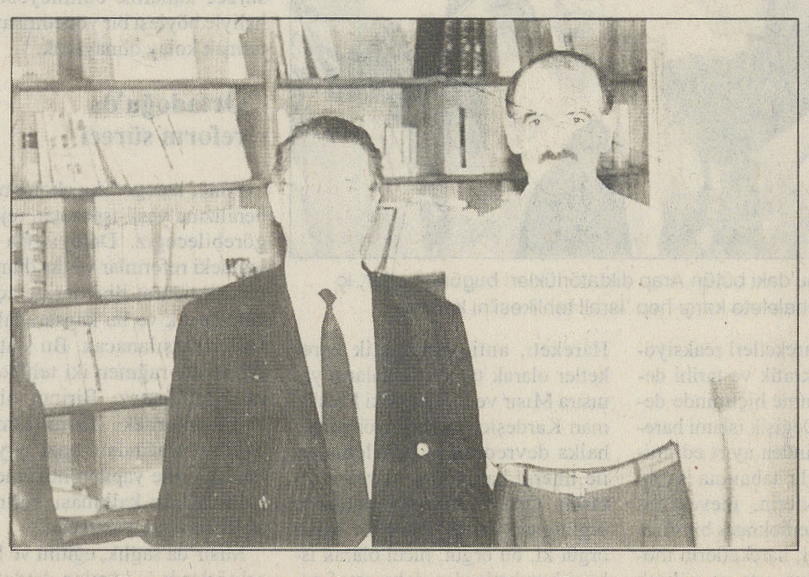

Hüsnü Mahalli'nin özel arşivinden: Mahalli, Talabani ile

- Meslektaş grubundan bu tür tavırların gelmesi ilginç. Size böyle davranan Türk medyasını daha genel hatlarıyla değerlendirir misiniz?

-Türk medyası aslında beni çok şaşırtıyor. Bir yabancı gözüyle baktığımızda, çok şaşırarak izliyoruz. Bunu, salt bizim yorumumuzdan yola çıkarak da söylemek istemiyorum. Çünkü bizim bu yorumumuz Türk medyasının kendi içinde de yapılıyor. Şaşırtıcı yön şu: Tavırlar hızlı değişiyor. Bir medya grubundaki televizyonun, basının, günlük olarak tavırlarının değişmesi beni çok şaşırtıyor. Örneğin bir olayla ilgili olarak, Türkiye'deki bir medya grubunun, hatta bırakın medya gruplarını; tek tek kişilerin, bir gün önce söylediklerinin tersine tavır koymaları beni çok şaşırtıyor. Özellikle Türkiye'de yaşanan Kürt sorunu konusunda, örneğin en son sıcak olaylardan Türk ordusunun demokratikleşme ile ilgili tavrı konusunda, buna benzer sıcak konularda, bir bakıyorsunuz bir gün, olması gereken şekilde yazıyorlar, ertesi gün aynı kişi veya aynı gazete, radyo, televizyon tümüyle farklı bir şey söylüyor. Bu bizim için en şaşırtıcı bir boyut. Bu ve bunların nedenleri Türk basınının kendi arasında da söyleniyor aslında. O medya grubunun veya o kişinin belli çıkar gruplarıyla ilişkilerinden dolayı şöyle ya da böyle adım attığı söyleniyor. Biz bunları çok enteresan buluyoruz ve ilgiyle izliyoruz.

-Dış basın çalışanları açısından Türk medyasının haberleri yararlanılabilir zenginlikte mi? Sağlıklı bir habercilik yapıldığını söyleyebilir misiniz?

-Hayır. Gerçi biz çoğunlukla aynı hızı paylaşıyoruz. Yani olaydan bir gün sonra çıkan gazeteden izlemek yerine olayı kendimiz izliyoruz. Belki zaman zaman fikir verici kaynak olabiliyor. Ama sağlıklı bir haber kaynağı değildir. Ayrıca Türk medyası belirli nedenlerden dolayı yanlı tavır alabiliyor. Oysa biz direkt izliyoruz. Yani Güneydoğu'ya gidiyoruz, Kuzey Irak'a gidiyoruz, Ankara'daki çeşitli yetkililerle direkt görüşüyoruz.

-Türk medyasının sergilediği tutuma ilişkin olarak 'İki farklı gündem'den bahsediliyor. Yani toplumun gerçek gündemi ayrı, medyanın gündemi ayrı şeklinde. Bu değerlendirmeye katılıyor muunuz?

-İki ayrı gündemden bahsetmek, bana biraz iyimserlik gibi geliyor. Çünkü sonuçta Türkiye'de gündemi birileri belirliyor; kesinlikle toplum gündem belirleyemiyor. Toplum, belirlenen gündemlerin çok ötesinde. Yani Türkiye'de gündemi birileri belirliyor, medya buna aracı oluyor, toplum da medya baskısıyla bu gündemin arkasından farkında olmadan sürükleniyor. Bu tabii bence biraz da tarihsel ve genetik bir olay. Türk toplumu ta Osmanlıdan bu yana hep saray politikalarıyla, saray hileleriyle yönetildiği için, belki bu tabir biraz itici ama, çabuk ve rahat güdülen bir toplum. Benim bildiğim kadarıyla Osmanlı tarihinde öyle fazla halk ayaklanmaları da yaşanmamış. Neden yaşanmamış; çünkü sürekli tepeden bir takım insanlar Türk toplumuna birşeyler vermiş, Türk toplumu da bunları rahatça benisemiş. İşte somut örneği demokratikleşme olayı; Türkiye'de hayretle izlediğimiz bir olay. İlk demokratikleşme hareketi de zaten Türk toplumunun kendi iradesiyle gelmemiş. I. Meşrutiyet, II. Meşrutiyet, bu tür demokratikleşme enjeksiyonları Türk toplumuna dışardan yapılmaya çalışılmış ve nitekim I. Kanuni Esasi dediğimiz ilk anayasa 1876'da böyle gelmiş. Ondan sonraki anayasalar da yine aynı şekilde akeri veya sivil paşalarla gündeme gelmiş. 1876 , 1908 Anayasaları ile 1924 Cumhuriyet Anayasası böyle. 1950, 1961, 1971, 1982 Anayasaları yine öyle. Hep bu espriyle gelişiyor. Ama diyeceksiniz ki, örneğin 82 Anayasasını Türkiye'de halkın % 92'si onaylamış. Benim belirttiğim zaten bu: Gündemi başkaları belirliyor, medya bunu işliyor, toplum da onun peşinden gidiyor. Sorun zaten bu. Bunun tartışılması gerekiyor.

-Son yıllarda Kürt medyası da boy verdi. Kürt medyasının gelişimine ilişkin bir değerlendirmeniz var mı?

-Bu konu da Türkiye'nin genel ortamına bağlı olarak gelişti. Ve halen de böyle gelişiyor. 1992-93 yılı, Kürt basınının canlılık yaşadığı dönemdi. O dönemde hatırlayacaksınız, Türk medyasında da benzer bir canlılık yaşandı. Yani Türk medyasında bir çok köşe yazarı hatta kimi medya gruplarından da ötede basının tümüyle kendisi, müthiş bir demokratikleşme havası estiriyorlardı. Kürt sorununun barışçıl yollarla çözülmesi konusunda, siyasi çözümler konusunda televizyonlarda, sempozyumlarda, toplantılarda olumlu bir diyalog havası yaşanıyordu. Bu arada gelişen Kürt medyasının o havaya olumlu bir katkısı oldu. Esen olumlu hava, mantıklı insanların Kürt medyasına ilgisini de doğurdu. En azından insanlar sağlıklı tartışabiliyorlardı. Fakat tabii bu çok kısa sürdü. Türk medyası demokratikleşme sürecini durdurdu. Kürt medyasına karşı saldırıya geçti ve Türk medyasının bu tavrı, Kürt medyasının tıkanmasına, yarı yolda kalmasına yol açtı. Bu, Özgür Ülke'ye yapılan bombalı saldırıyla en son halini aldı ve dolayısıyla bugünün sürekli kapatılma, toplatılma koşullarında, Kürt medyasının aktif rolünden ve etkinliğinden söz etme olanağı yok gibi gözüküyor.

-92-93'deki sorgulamalardaki canlılık döneminin kesilmesiyle, Türk basınında promasyonun çarşaf, tencere, televizyon verme gibi akıl almaz boyutlara gelmesi arasında bir ilişki kurulabilinir mi? Bunlar kısırlaşmanın artmasının sonucu mu?

-Bence burada sorun tencere, çarçaf hatta mezar yeri verilmesi değil. Burada yatan şey gündemin Türk toplumundan gelmemesi, toplumun belirlememesi. Demokratikleşmeyi Türk medyası kendisi gündeme getiriyor, yine kendisi kaldırıyor. Dolayısıyla Türk medyasının içinde yaşadığı çıkmaz salt bu promasyon olayı değil. Yani bugün tencere, çarçaf, tabak, çanak vermesi dışında bir çıkmaz yaşanıyor. Bana göre Türk halkı Türk medyasının yıllardır izlediği politikadan artık bıktı. İzleyebildiğimiz kadarıyla, insanlar artık Türk basınına itimat etmiyor, Türk basınını izlemiyor. Bu da tabii çarşaf vs. vermesinin nedenini gösteriyor. Çünkü insanlar artık çarşaf, tabak vs. için alıyor. Ve tabii alanlar da okumuyor, kuponunu kesiyor, bir tarafa atıyor. Bunlar, Türk medyasının Türk halkına yıllardır söylediği yalanların artık bir yerlerde tıkandığını gösteriyor. Nitekim geçen sene basının satışı çok kötüydü. Büyük gazeteler 400 bine kadar düştü. Artık bu hediyelerle satışlarını arttırıyorlar. Ama bu kötü bir alışkanlık geliştiriyor Türk toplumunda. Satış uğruna Türk toplumunun okumayazma, toplumsal olaylarla ilgilenme, bu olayları izleme, politikaya sıcak katkıda bulunma içgüdülerini, isteklerini yok ediyorlar. Seçimlerin ve partilerin durumu da bunu gösteriyor.

Mahalli'nin özel arşivinden: İran KDP eski Genel Sekreteri Mustafa Hicri ile

- Biraz daha dışarıdan bakmaya çalışırsak; Arap dünyasından Türkiye'nin görünümü nasıl? Nasıl bir Türkiye panaroması çiziliyor?

- Arap dünyasında bu konuya ilişkin genel bir yaklaşımdan söz etmek olanaksız. Arap dünyasında medya devlet kontrolünde olduğu için, Arap medyasından söz edersek bir devlet politikasından söz etmiş oluruz; her ne kadar zaman zaman sapmalar oluyorsa da. Devletlere baktığımızda ise, devletler, geçici gündemlerle birbirlerine karşı Truva atı politikası izlerler. Bir atı ileri sürerler, bir atı geri çekerler. Bunu bir tarafa bırakırsak, Türkiye'nin genel politikaları içinde Araplarla ilişkilerini de ayırmak gerekiyor. Çünkü bir sıcak Arap ülkeleri var, bir de soğuk yani uzak Arap ülkeleri. Suriye, Irak sıcak Arap ülkeleridir. Öbürleri uzak ülkeler. Örneğin bir Cezayir'in Türkiye ile ilişkisi ne olabilir ki? Ya da bir Sudan'ın, Tunus'un? Bunlarla sıcak temas yok. Arap Kamuoyuna gelince; kamuoyunun Türkiye ile ilgili kaynakları ikidir. Bir, devlet politikasını yansıtan kendi medyası; iki, yurtdışı medya. Bunların içinde BBC çok etkilidir. Örneğin BBC'nin Arap ülkelerindeki dinleyici sayısı yaklaşık 20 milyondur ve bunlar Arap ülkelerinin en entellektüel insanlarıdır. Ayrıca buna benzer yurtdışı medya kaynakları var...

-Tarihi geçmişi de bir kaynak saymak gerekmez mi?

-Olabilir tabii. Ben yine iki kaynağa döneceğim. Bu iki kaynak içinde Arap kamuoyu üzerinde dış medyanın etkinliği daha fazla. Türkiye'nin görünümüne gelince: Türkiye ile ilgili üç yorum çıkıyor. Birincisi, Arap ülkelerindeki islami kitleye, İslami partilere, müslüman geçinen insanlara ait yorumlar. Bunları ilgilendiren yön, Türkiye'nin bugün islami çerçevede ne olduğu. Yani Türkiye'de Refah güçleniyor mu, laiklik ne oluyor, batı ile bütünleşme olacak mı?.. Onlar için bu tartışmalar önemli. İkinci taraf, Türkiye'nin özellikle '90'lı yıllarla birlikte yükselen önemi ve rolü ile ilgili. Bunlar, özellikle Orta Asya ve Kafkaslar'daki cumhuriyetlerin bağımsızlığa kavuşmasından sonra 'Türkiye acaba eski Osmanlı mı olacak?' değerlendirmeleri yapıyorlar. Özellikle ilk yıllarda Turgut Özal'ın 'Büyük Türkiye, Adriyatik'ten Çin Seddi'ne kadar Türk dünyası' dediği dönemlerde bir tedirginlik yaşandı. Körfez ülkeleri savaşıyla birlikte Özal'ın 'Kuzey Irak'a girer, alırız' demesi, buna benzer çıkışlar ve en son Cumhurbaşkanı Demirel'in 'Kuzey Irak sınırları değişsin' şeklindeki demeci gibi haberler, yorumlar, Arap ülkelerindeki bu ikinci kesimde 'Türkiye Arap ülkeleri için bir tehlikedir' yorumunu arttırıyor. Yayılmacılığı akla getiriyor. Türkiye'nin sık sık Kuzey Irak'a girip çıkması, Suriye ile su problemleri, Fırat Nehri'ni tutması Arap ve İslam ülkelerinde endişe yaratıyor. Ayrıca, Türkiye'ye daha önceden bir bakış da var. Ne de olsa tarihin getirdiği olumsuzluklar hala geçerli. Sonuçta Osmanlı 400 sene Arap ülkelerini yönetmiş. Üçüncü kesime gelince, bunlar 'Türkiye bir bölge ülkesidir. Ekonomik ilişkilerin gelişmesi Arap ülkelerinin çıkarınadır. Türkiye, tarihi nedenlerden dolayı yakındır, zengin bir ülkedir ve sonuçta bu ülke Avrupa'ya da girerse zaten Avrupa ile aramızda köprü olur' gibi klasik bir değerlendirme yapıyorlar. Fakat etkin olan diğer iki görüş. Ve bunlar da halen çatışma içindeler ama, ikinci görüş, yani Türkiye'yi bir tehlike gören görüş, biraz daha ağır basıyor. Hatta birinci görüşte, yani Türkiye'ye islamı açıdan bakan kesimde de şöyle bir eğilim zaman zaman ön plana çıkıyor: 'Eğer Refah güçlenirse, yine Osmanlı İmparatorluğu'na dönülmez mi? Osmanlılık, islam kardeşliği sözleriyle acaba yine ortaya çıkmaz mı?' Böylece birinci görüşün bir kısmı da ikinci görüşle bir yerde buluşuyor.

- Genelde Arap dünyasıyla özelde Suriye ile ilişkiler konusunda Türk medyası su sorununu sürekli öne çıkarıyor. Petrolün değerini yitirdiği, suyun önem kazandığı ve bu kartın da Türkiye'nin elinde olduğu açıkça yazılıyor. Suriye'den bakıldığında bu sorun nasıl görünüyor?

"Tavırlar hızlı değişiyor. Bir medya grubundaki televizyonun, basının, günlük olarak tavırlarının değişmesi beni çok şaşırtıyor. Örneğin bir olayla ilgili olarak, Türkiye'deki bir medya grubunun, hatta bırakın medya gruplarını; tek tek kişilerin, bir gün önce söylediklerinin tersine tavır koymaları beni çok şaşırtıyor. Özellikle Türkiye'de yaşanan Kürt sorunu konusunda ertesi gün aynı kişi veya aynı gazete, radyo, televizyon tümüyle farklı bir şey söylüyor. Biz bunları çok enteresan buluyoruz ve ilgiyle izliyoruz."

- Yayılmacılık endişesi bahsinde bu da var zaten; sadece Musul-Kerkük sorunu değil. Yapılan hesaplara göre, 2005 yılından itibaren bütün bu bölge su sorunuyla karşı karşıya kalacak. Bu, stratejik araştırma kuruluşlarının da ortaya koyduğu elle tutulur bir gerçek. Bir senaryo değil yani. Tabii endişe şuradan kaynaklanıyor: Fırat sularının debisi belli. Ortalamasını aldığınızda 1200 metre küp debisi var. Türkiye; Suriye'ye 500 metre küp su vereceği sözü vermiş aslında. Bu da normal koşullarda Suriye'ye yetiyor. Fakat Türkiye'nin GAP projeleri içinde, Fırat üzerinde 13 civarında baraj yapma girişimi, Arap ülkelerinin ve özellikle Suriye'nin kuşkularını büyütüyor. Fırat üzerinde 13 baraj yapacaksın, bütün bu suları tutacaksın ve açıkça su silahından söz edeceksin. Tabii bunlar endişeleri arttırıyor. Ve tabii diğer taraf da 'Ben de İskenderun meselesini gündeme getiririm' diyor.

- Ortadoğu'nun gündeminde uzunca bir dönem Filistin sorunu vardı. Bu sorun hala var ama, Kürt sorununun bölgede ağırlığını arttırdığı her fırsatta söyleniyor. Bu sorunun yakın ve uzak geleceği için gözlemleriniz, değerlendirmeleriniz neler?

- Ortadoğu'da dış dinamikler önemli bir rol oynuyor. Gerçi Türkiye'deki Kürt sorununun güçlü bir iç dinamiği, iç nedenleri elbette var. Fakat, gelişmelere baktığımızda, büyük ülkelerin önemli ölçüde etkin oldukları görülüyor. Aslında Filistin sorununda da bu böyledir. Türkiye'de Kürt hareketinin yoğunlaştığı dönem, Körfez savaşı sonrasıdır. Gerçi 1984'te hızlanan bir gelişme var ama, bütün gözlemciler Körfez savaşı sonrası daha ciddi bir dönem yaşandığını söylüyor. ABD, Saddam'a 36. paralelin kuzeyini yasakladı. İşte o bölgede PKK güçlendi. Fakat, gelişme öyle bir noktaya vardı ki, artık 'İki parçanın birleşmesi'nden bahsedilir oldu. Hatta Kuzey Kore-Güney Kore ve Wietnam benzetmeleri yapıldı. İşte o noktadan itibaren durum değişti. Türkiye de daha katı bir politika yürütmeye başladı ve halen de sürdürüyor. ABD Saddam'la uzlaşsa ve Irak ordusu 36. paralele girebilse, Türkiye Güney'den, Irak Kuzeyden girecek. Bu kesin. Zaten Türkiye buna çoktan hazır. İran ve Suriye de çok farklı değil. Irak ordusuna açılsa o bölge, Halepçe benzeri bir durum gayet kolaylıkla tekrarlanabilir. Ancak ABD bunu istemiyor. Türkiye'yi değiştirecek bir model de istemiyor. Çünkü ABD, Kafkas petrollerini güvenceye almadan Ortadoğu'da risklere girmek istemiyor. Kafkas petrol yatakları üzerinde hegemonya kurduktan sonra, Ortadoğu'da kimi düzenlemeler yapma riskini üstlenebilir. Ben, Ortadoğu'daki durumun, bu nedenle, Kafkasya'daki gelişmelerle çok alakalı olduğunu düşünüyorum. Ve açıkça, bu süreç içinde değişiklikler yaşanacağına, olumlu gelişmeler olacağına inanmıyorum.

- Türkiye'de kısa ve orta vadede iyileştirmeler beklemediğiniz sonucunu çıkarıyorum?..

- Elbette. Hatta daha kötüye gideceğini bile düşünüyorum ben. Bir adım falan göremiyorum. Sorun Türkiye'de tam bir tıkanmaya doğru gidiyor. Aslında yalnızca Kürt toplumunu etkilemiyor bu durum. Her iki taraftan gençler ölüyor. Bu savaş, kuşaklara taşınarak sürecek ve her iki tarafı da tıkayacak.

Katliamcı polisler yargılanıyor

Meksika'da 17 köylünün öldürülmesinden sorumlu tutulan ikisi komutan toplam 10 güvenlik görevlisinin tutuklanacağı belirtildi. Guerrero eyaleti yetkililerinden Antonio Alcocer, köylülerin ölümünden sorumlu tutulan 10 güvenlik görevlisinin tutuklanabileceğini açıkladı. Köylü liderleri ve insan hakları grupları geçen çarşamba günü yapılan köylü katliamından güvenlik görevlilerini sorumlu tutmuşlardı. Sözkonusu örgütler, solcu Güney Sierra Köylü Örgütü (OCSS) üyesi köylülere karşı polisin aşırı kuvvet kullanarak katliama neden olduğunu belirttiler. Devlet yetkilileri ise ilk saldırının solcu köylüler tarafından yapıldığını ve bir polis yetkilisinin bu ilk saldırıda yaralandığını belirterek, köylüleri suçladılar. Devlet kaynakları OCSS'nin, eski solcu gerillalarla bağlarının bulunduğunu belirtiyor.

Filipinler'de özerk yönetim kurulabilir

Filipinler Devlet Bakanı Fidel Ramos, ülkenin güneyindeki özerk bölge konusunda İslamcı militanlarla anlaşma sağlanması yönünde umutlu olduğunu söyledi. Mart ayına kadar özerk yönetim kurulmasıyla ilgili yasanın çıkarılabileceğini ifade eden Ramos, İslamcı Moro Ulusal Özgürlük Cephesiyle (MNLF) hala bazı konularda görüşme ihtiyacı duyduklarını söyledi. Hükümetle barış görüşmelerini sürdüren İslamcı militanlar, mart ayındaki yerel seçimler öncesinde geçici özerk hükümetin kurulmasını istiyorlar. Geçici hükümetin bir yıl süreyle görevde kalması istenirken, bir yıl sonra yapılacak olan seçimlerle normal parlamentonun kurulması planlanıyor. Yaklaşık beş milyon müslümanın yaşadığı ülkenin güneyinde 1972'den beri süren çatışmalarda 50 binin üzerinde kişinin öldüğü belirtildi.

Kuzey İrlanda'da büyük öfke

Beş yıl önce 17 yaşındaki Karen Reilly adında bir Kuzey İrlandalıyı öldürmekten ömür boyu hapis cezasına çarptırılan İngiliz askerinin serbest bırakılmasına tepkiler sürüyor. 8 Temmuz Cumartesi günü Kuzey İrlanda'nın Belfast kentinde gösteri düzenleyen yüzlerce IRA taraftarının 100 kadar aracı yakıp çevreye molotof kokteylleri attıkları bildirildi.

Mahkeme kararı ardından İngiltere Başbakanı John Major barış görüşmelerinin devam edeceğini söyleyip halka sükunet çağrısında bulunurken, IRA yetkilileri ise kararın hukuki değil siyasi olduğunu ve barış sürecine zarar vereceğini açıkladılar. Halktan tepki göstermemesini isteyen Major "Clegg'in serbest bırakılması mahkemenin verdiği bir karardır. Kuzey İrlanda'da kalıcı barışın sağlanabilmesi için çalışmalar sürüdürülecektir" dedi.

Donanmada yoğun güvenlik önlemi

Sri Lanka Deniz Kuvvetleri'nin, ülkenin kuzeyindeki Tamil Kaplanları gerillalarının güçlü olduğu Jafna adası yakınlarında en az üç gerilla botunu havaya uçurduğu açıklandı. Ordu açıklamasında, saldırı düzenlemek isteyen gerilla botlarına acil müdahale gemileri (FAC) tarafından yapılan saldırıda en az 10 gerillanın öldüğü belirtildi. Tamil gerillalarının deniz gücü olan Deniz Kaplanları ile yaşanan çatışmanın, Jafna'nın kuzeyinde, gerillaların güçlü olduğu Velvettiturai açıklarında meydana geldiği kaydedilirken, yanan botlardaki gerilla kaybı konusunda bilgi verilmedi. Ülkenin doğusu ve kuzeyinde Tamil ülkesinin bağımsızlığı için mücadele veren Tamil Elam Özgürlük Kaplanları gerillaları, denizden saldırılarını artırmak için "Deniz Kaplanları" adlı bir deniz gücü oluşturmuş durumda. Bu arada son dönemlerde Sri Lanka hükümeti gerillaların denizden ulaşımını engellemek için komşu ülkelerle birlikte yoğun önlemler alıyor. Tamil gerillalarının, geçen hafta içinde düzenledikleri bir saldırıda, 8 asker ölürken, üç asker de yaralanmıştı.

Şilili general tutuklanabilecek mi?

Şili'de, ABD'de sürgünde bulunan bir solcu politikacıyı öldüren eski bir gizli polis şefinin, tedavi gördüğü hastaneden alınıp cezaevine gönderilmesiyle ilgili tartışmalar sürüyor. Altı yıl hapis cezasına çarptırılan emekli general Manuel Contreras hakkında mayıs ayında tutuklama kararı çıkarılmıştı. Yetkililer, doktorunun, Contreras'ın cezaevine gönderilebilecek durumda olduğunu belirttiğini açıkladılar. Eski gizli servis DINA üyesi olan Contreras, Şili Yüksek Mahkemesi tarafından, 1973 yılında bir askeri darbeyle devrilen Salvador Allende hükümeti döneminde ABD Elçiliği görevinde bulunmuş olan Orlando Letelie'yi 1976 yılında öldürdüğü gerekçesiyle suçlu bulunmuştu. Contreras'ın, askeri tutuklular için yapılan Punta Peuco Cezaevi'ne gönderileceği kaydedildi. Deniz Kuvvetleri Hastanesi daha önce, eski gizli ajanın hastalığını ileri sürerek, tutuklanmasına karşı çıkmıştı.

Politiken: 50 yıldır Arap-İsrail düşmanlığına dayandırılan egemen politikalar çatırdıyor

Ortadoğu'da barış sonrası kriz

Çev. Adnan AĞACANOĞLU

Yaklaşık 50 yıl boyunca Ortadoğudaki rejimler kimliklerini Arap-İsrail düşmanlığı politikasında bulma uğraşı içindeydi. Halen süren barış görüşmeleri kalıcı bir barışın habercisi gibi görünürken, bu rejimler toplumdan gelecek olan ekonomik ve politik liberalleşme taleplerine hazırlıklı olmak zorunda.

DANİMARKA- Ortadoğu'daki birçok rejim, hala Osmanlı'dan devraldığı mirasın etkisinde. Ahlaki değerler hızla çürüdü, baskıcı zorba yönetimler yönetimde kalabilmek için her şeyi mübah gördü, yönetim asker ve polisin dipçiğine dayandırıldı vs. Ancak Basra Körfezi'ndeki İran'dan Atlantik Denizi'ndeki Fas'a kadar, yeni yeni reform dalgaları ciddi bir ihtiyaç olarak ortaya çıkacak.

II. Dünya Savaşı'ndan sonra devlet denetiminde kurulan ekonomiler, bürokrasiyi korkunç boyutlarda palazlandırdığı gibi, genel anlamda yaşam koşullarını düşük bir seviyede tuttu. Hızlı nüfus artışı, yetersiz eğitim ve sağlık hizmetleri bu toplumlarda ekonomik ve politik reformları kaçınılmaz bir ihtiyaç haline getirdi. Bu koşullar rejimlerin yetersiz ve zayıf karakterleri ve değişken ideolojileri ile birleştirildiğinde, Ortadoğu'da barış süreci bu başlangıç için caydırıcı bir rol oynamış. Arap-İsrail çelişkisi bu problemlerin büyük bir bölümüne kaynaklık ederken, aynı zamanda rejimler, içlerindeki politik muhalefeti etkisizleştirebilmek için kullandıkları ekonomik ve politik olanakların çok cüzi bir miktarını İsrail'e karşı savaşmakta kullandılar.

Suriye, İran ve Irak'ta güvenlik güçleri, Doğu Avrupa'daki yoldaşlarından hiç geride kalmadı. Özgürlük rüzgarı Ortadoğu'nun üzerine de yayıldı. Parabol antenler, radyo ve televizyon, video kasetleri vasıtasıyla batının tüketici toplumu Arap evlerine girmiş, ekonomik ve politik liberalleşme talepleri yükseliyor. Lübnan'da on beş yıl süreli ilk savaş, hıristiyan ve müslümanlar arasındaki ekonomik ve politik dengesizliklerden kaynaklandı. 1979'daki İran devrimi ekonomik dengesizliğe bir reaksiyon olduğu gibi, otoriter rejime karşı da bir başkaldırı idi. Mevcut Tahran rejiminin akibeti de Şah'ınkinden farklı görünmüyor. Cezayir'de 1992'de demokrasiye geçiş önlendikten sonra, on bin insan öldürüldü. Ürdün Krallığı 1989'da mitinglerle sarsıldı. Zengin petrol ülkeleri Suudi Arabistan ve Kuveyt dahil 90-92 Körfez Savaşı'ndan sonra hissedilir bir muhalefete şahit oldular. Arap-İsrail barış sürecinin sonuçlanması ile bu belirtiler daha göreli olup, talepler daha ciddi boyutlara ulaşacak. Yeni yapılanmalar eskilerin yerini alacak, yönetim erki askeri ve ideolojik yapısını ekonomik biçimlenmeye bırakacak. Bütün Arapları bir ulus çatısı altında birleştirmeyi hedef alan Pan-arabizm düşüncesi Körfez Savaşı'ndan sonra bir hayal olarak belki varlığını koruyacak; ancak yeni yeni bölgesel birimler çıkmaya başladı. Örneğin Magreb Birliği, Körfez İşbirliği Konseyi...

Ortadoğu'da Balkanlaşma

Ortadoğu ülkelerinde yaşanan kriz bu haliyle onların bölgedeki bütünlüklerini zedeleyebilir. Türkiye, İran ve Irak gibi devletleri "Balkanlaştırma"ya götürecek görünmeyen ciddi bir tehlike mevcut. Irak, halihazırda Kürdistan, Sünni ve Şii bölgeleri olmak üzere üç parçaya bölünmüş. İran'da, uluslar ve azınlıklardan oluşan bir mozayik (Kürtler, Türkler, Farslar vs.) var. Sadece Türkiye'nin 12 milyon nüfuslu Kürt toplumu dünyanın en büyük azınlığını oluşturuyor.

Karşı hareketlerde geniş yelpaze

Ortadoğu'da demokratikleşme dalgasının etkinliği, politik sürece damgasını vurabilen grupların politik yapılarına göre şekillenecek.

Ortadoğu'daki bütün Arap diktatörlükleri bugüne kadar, iç muhalefete karşı hep 'İsrail tehlikesi'ni kullandı.

Batı, islamcı hareketleri reaksiyoner, anti-demokratik ve tarihi değerlere geri dönme biçiminde değerlendiriyor. Değişik islami hareketler birbirlerinden ayırt edilmiyor. Geniş kitle tabanına sahip olan bu hareketlerin, mevcut rejimlere karşın demokratik bir süreci talep ettikleri; hareketlerin modern gruplar olup orta ve yüksek eğitimli halk grupları tarafından yönetildiği görmezlikten geliniyor.

İslamcı hareketler, fundamentalistlerden tutun, islamcı liberallere kadar geniş bir yelpaze oluşturmaktadırlar. Mısır'daki İslami Cihad, Cezayir'deki İslami Kurtuluş Hareketi, anti-demokratik hareketler olarak tanınır. Bunların yanısıra Mısır ve Ürdün'deki Müslüman Kardeşler Örgütü, yönetimin halka devredilmesi belirlemeleri ile liberal hareketler olarak tanınırlar. Orta sınıf ve katmanlarda örgütlenen kayda değer bir başka örgüt ki, bu örgüt, nicel olarak islami hareketlerden daha zayıf ancak bireysel ve demokratik haklar, ekonomide liberalleşme, serbest pazar ekonomisine geçiş gibi düşüncelerle politik arenayı etkileyen Suriye ticaret burjuvazisi devlet mülkiyetinde olan ekonominin özel teşebbüse devredilmesini talep etmektedir. Yaser Arafat'ın yönetim biçimini beğenmeyen ve eleştiren bazı Filistinli hareketler de bu kategoride yer alırlar. Ortadoğu'daki kriz, yeşermekte olan reform hareketleri ile büyük bir polis ve asker gücü sayesinde ayakta duran otokratik rejimlerin karşı karşıya gelmeleri sonucunda daha da derinleşecek. Ortadoğu'daki devlet liderleri, Doğu Avrupa ülkelerinin kısa süreli hızlı çöküşlerini gözönüne alarak aynı akibete uğramamak için bütün olanaklarını kullanacaklar. Dolayısıyla ve büyük bir ihtimalle Ortadoğu'da reform süreci üç ayrı kategoride gelişecek.

Birinci kategoride hiçbir değişikliğe fırsat vermek istemeyen rejimleri görebileceğiz. Ekonomik ve politik liberalleşme olmayacak, muhalefetin düşünceleri politik sürece kanalize edilmeyecek ve haliyle böylesi bir yönetimi ayakta tutmak kolay olmayacak.

Ortadoğu'da reform süreci

İkinci kategoride, ekonomik liberalizme yeşil-ışık tutan rejimler görebileceğiz. Dolayısıyla ülke içindeki reformlar ve dış dünya ile olacak ticaret ilişkilerine açıklık getirilecek ve bu kapsamdaki talepler karşılanacak. Bu statejide iyi niyete rağmen iki tehlike gözardı edilemez: Birinci olarak, ekonomilerdeki liberalleşme ve devlet tarafından bazı yiyecek maddelerine yapılan hükümet yardımlarının kalkması, rejimlere ciddi sorunlar yaratacak.

Mısır'da sağlık, eğitim ve başka sektörlerde kaldırılan devlet yardımları, özellikle yoksul tabakalarda büyük bir potansiyelin muhalif islami hareketlere iltihak etmesine zemin hazırladı. Mısır hükümeti bu gelişmelerden dolayı planlamış olduğu ekonomik liberalleşme sürecini durdurmak zorunda kaldı. İkinci olarak, ekonominin liberalleştirilmesi, ülkelerdeki yönetim erkini etkileyecek. Yeni gruplar mali imkanlara da el atacaklar. Haliyle özgür örgütlenme hakkı, özgür enformasyon hakkı ve mali kaynaklardan özgür pay hakkı talep edilecek. Bunların yanı sıra politik liberalleşme da kaçınılmaz olacak.

Üçüncü kategorideyse politik reformlara fırsat tanımak isteyen rejimler yer alıyor. Bu gelişme Ortadoğu'da büyümekte olan sivil toplumun doğal bir sonucu olacak. Spor kulüplerinden sendikalara kadar her türden örgütlerin sayısında çok hızlı bir artış var. Reform süreci devlet erki ile muhalefete (islamcı veya liberal) işbirliğini zorunlu kılmakta. Böylesi bir durumda en kötü ihtimal, otoriter bir rejim militan islami bir örgütle, Cezayir'de olduğu gibi karşı karşıya kalabilir.

İyi ihtimal ise, devlet islami ve liberal opozisyonla diyaloğa girer. Ürdün ve Kuveyt'te olduğu gibi.

Batı, üçüncü dünya ülkelerine demokrasi pahasına istikrar getirmek isteminde tarihi bir geleneğe sahip.

Ortadoğu'da yönetimde olan rejimler fundamentalizm ve batı karşıtı düşünceler temelinde örgütlenen örgütlerden büyük bir korkuluk yaratmak isteyecekler ve batılı rejimlerin nezdinde belli bir statü edinecekler. Gelişmeler bu doğrultuda olunca demokratikleşme sürecine göz yumulup, politik katılım ise radikal hareketlere kanalize edilir.

Ortadoğu'da insan haklarının güvence altına alınabilinmesi, adil bir ekonomik dağılımın sağlanabilinmesi ve yaşam kalitesinin yükseltilmesi için batı, barış görüşmelerini başlatma sürecinde harcadığı çabaların daha fazlasını da barıştan sonra, ekonomik ve politik gelişmeler doğrultusunda harcamalıdır.

Meksika çözüm arıyor

Ekonomik krizden en çok yerliler etkileniyor. Hem geçinmek, hem ordunun hışmından korunmak zorundalar.

Dış Haberler Servisi- Meksika ekonomisi en zor günlerini yaşıyor. Ülkenin NAFTA'ya girmesi Meksikalıya yaramadı. Zapatistaların devrimci baskısı hükümetleri sarsıyor. Meksika'nın yeni devlet başkanı görevdeki ilk yılını doldurmadan sorunlarla boğuşmaktan paçavraya döndü.

Meksika Devlet Başkanı Ernesto Zedillo, ülkedeki kaosun giderek büyümesinden sorumlu tuttuğu İçişleri Bakanı Esteban Moctezuma Barragan'ı görevden alarak yerine Emilio Chuayffet Chemor'u atadı. Ancak siyasi gözlemciler, Zapatista Ulusal Kurtuluş Ordusu'nun (EZLN) mücadelesi ve ekonomik kriz nedeniyle zor durumda kalan Zedillo'ya, bu manevranın ne kadar yardımcı olabileceği konusunda farklı görüşler ortaya koyuyorlar.

Deneyimli bir politikacı olarak tanınan Chuayffet'e görev verilmesi, muhafazakar ve sol muhalefetin hükümetten duydukları rahatsızlığı yatıştırmayı hedefliyor. Muhafazakar Milliyetçi Hareket Partisi de solcu Demokratik Devrim Partisi de yeni bakanın, tüm partileri içine alan anlaşma konusunda neler yapacağını bekleyeceklerini belirttiler.

Ancak kararı eleştirenler de var. Bu siyasetçiler, daha önce Meksika'nın en büyük eyaletinin belediye başkanlığını yapmış olan Chuayffet'in, bu eyaletin demokratik reformlara karşı olan ve Zedillo'nun girişimini sorgulayan Kurumsal Devrim Partisi'nin (PRI) ağır toplarıyla çok sıkı bağları olduğunu hatırlattılar.Chuayffet'i bekleyen en zorlu konu, yedi aydır süregelen ekonomik krize bağlı olarak gelişen toplumsal huzursuzluk ve suç oranlarındaki artışla mücadele edip Zedillo'nun polisi kontrol altında tutma vaadini dengeleyebilmek.

İngiliz muhafazakârların çizgisi değişmedi

İlk genel seçimlerde iktidarı üç dönem sonrasında İşçi Partisi'ne devredeceği beklenen İngiliz Muhafazakâr Partisi çıkış arayışında değişimi yakalayamadı. Bulundukları durumdan daha sağcı anlayışla çıkmayı deneyenler, partinin ortasını temsil eden Major'ın partideki 'sol'eğilimlilerin desteğini almasıyla yenildiler.

Dış Haberler Servisi- İngiltere'de Muhafazakar Parti'nin yeni liderlerinin belirleneceği seçim yapıldı. Başbakan John Major ve rakibi John Redwood, seçime doğru kampanyalarını oldukça hızlandırırken, partinin seçime bu yıl içindeki ve 1997 yılında yapılması beklenen seçimden önceki son parti içi seçim niteliği kazandırması, heyecanı daha da arttırdı.

Major'ın, kendisine karşı aday olan eski Galler Bakanı Redwood'u aşmak için, ilk turda oyların yüzde 50'den fazlasını alması gerekiyordu. İngiliz Başbakan'ın 329 muhafazakar parlamenterin oylarını alamaması durumunda adaylıktan çekilebileceği belirtiliyordu.

Avrupa karşıtlarının, zayıf liderlik gösterdiği yönünde ağır eleştirileriyle karşılaşan Major, geçen hafta, parti içindeki etkinliğini arttırabilmek için seçim çağrısında bulunmak zorunda kalmıştı. The Sun ve Telegraph gibi muhafazakâr gazeteler eski Başbakan Margaret Thatcher'dan benzer bir oylamada görevi devralan Major için gitme zamanının geldiği yorumunu yaptı.

Seçim yaklaşırken adayların temel hedeflerini kararsızları ikna etmek oluşturdu. Muhafazakarların merkezinde yer alan Major, kendisinin partiyi birleştirerek, şu anda 30 puan önde olan İşçi Partisi karşısında zafere götürecek tek lider olduğunu öne sürerken, sağ kanatta yer alan Redwood, İşçi Partisi'nin başarısının, Major liderliğinde "aynı şeyi daha fazla tekrarlamanın" yararsız olduğunu gösterdiğinin vurgusunu yaptı. Redwood, kazanması durumunda vergilerde indirime giderek oylarını arttırmaya çalışacağını da belirtti.

Kazanan kim olursa olsun İngiltere'nin Avrupa Birliği'ne (AB) ve gerçekleştirilmesi 1999'a ertelenen ortak para birimine yönelik tavrının sertleşmesi bekleniyordu. Redwood, İngiltere'nin Avrupa para birimi için harcayacak tek poundunun olmadığını belirtirken, Major da konunun bekleyebileceğini belirtti. Major, AB'nin ortak bir pazar oluşturmasını desteklediğini ifade etti.

Major, oylamaya katılan 327 milletvekilinden 218'inin oyunu aldı. John Radwood 89 oy aldı, 20 kişi çekimser oy kullandı.

Başbakan Major, böylece parti milletvekillerinin yüzde 66 desteğini almış oldu.

Tayland'da muhalefet kazandı

Dış Haberler Servisi- Tayland'da yapılan genel seçimleri anamuhalefet partisi Çart Thai (Thai Ulusu) kazandı. Genel başkanlığını Banharn Silpa-Arça'nın yaptığı anamuhalefet partisinin bu başarısıyla, Başbakan Çuan Likpay'ın koalisyon hükümetini yenilgiye uğrattığı bildiriliyor. Seçimden bir numaralı parti olarak çıkan Çart Thai, 391 sandalyeli genişletilmiş Temsilciler Meclisi'nde 93 milletvekilliği alarak, yeni koalisyon hükümetini kurmaya hak kazandı. Başbakan Çuan'ın Demokrat Partisi ise 86 milletvekili kazandı. Başbakan Çuan'ın, partisinin ikinciliğe düşmesi üzerine yeni koalisyonda yer almayıp muhalefete çekilmesi bekleniyor.

Gonzales zor günlerin eşiğinde

Dış Haberler Servisi- İspanya bu kez de "CESİD Skandalı" ile çalkalanıyor. Savunma İstihbarat Merkezi'nin (CESİD) yıllardır, kral dahil birçok İspanyolun telefonlarını dinlemekte olduğu ortaya çıktı. Başbakan Felipe Gonzalez, bu yeni skandal karşısında şaşkınlığını gizleyemediğini, Başbakan Yardımcısı Nacis Serra ve Savunma Bakanı Julian Garcia Vargas'ın istifasını kabul ettiğini açıkladı. Merkez sağdaki Halk Partisi ve Birleşik Sol Parti, Gonzalez'in istifasını ve genel seçimlerin öne alınmasını talep etti.

Bu skandal Savunma İstihbarat Merkezi'nin (CESİD) yıllarca yasalara aykırı olarak, yüzlerce kişi, politikacı ve gazetecinin telefonlarını kontrol ettiğini açığa çıkardı. CESİD Skandalı'nı ortaya çıkaran El Mundo gazetesi dinlenen telefonlardan örnekler yayınlayarak, İspanya ordusunun en üst bilgi alma ve casusluk servisinin yüzlerce İspanyol'un özel ve işyeri telefonlarını, parti telefonlarını, iktidardaki sosyal demokrat parti dahil, adli makamların ve gazetecilerin telefon görüşmelerini dinlemeye aldığını yayınladı. Hepsinden ağır olan, CESİD'in kralın da telefonlarını dinlemekte olduğunun ortaya çıkması oldu.

GAL Skandalı da yaşanmıştı

Daha önce de iktidardaki Sosyal Demokrat Parti ile GAL kontrgerilla örgütünün ilişkileri açıklanmıştı. Askere alınmayan suçlular ve faşistlerden oluşturulan bu gruplar Bask Ülkesi ve Özgürlük Örgütü'nün (ETA) üyelerini öldürmek amacıyla oluşturulmuştu. Bu bağımsızlıkçı örgütün iki üyesi mart ayında GAL tarafından kaçırıldıktan sonra, vahşice işkence edilen cesetleri Akdeniz'e 700 km uzaklıktaki Alicante kasabasında gömülü bulunmuştu.

Suriye, direnişçilere desteğini yineledi

Dış Haberler Servisi- İsrail'in, Suriye'den Lübnan'ın güneyindeki direnişçilerin saldırılarına engel olma yönündeki talebine karşılık, Suriye, bölgede İsrail birliklerine yönelik saldırılara engel olma çağrılarını redderek, Lübnanlı direnişçilere desteğini yineledi. Suriye'de yayınlanan resmi günlük gazete Tişreen, İsrail'i Lübnan'ın güneyinde gerginliği artırmakla suçlayarak, Şam'ın, Lübnanlı direnişçilerden silahlarını bırakmasını isteyemeyeceğini yazdı. İsrailli liderler sürekli olarak, Lübnan'da 35 bin askeri bulunan ve İran ile yakın ilişkileri-ni sürdüren Suriye'den İran yanlısı savaşçılara engel olmasını istiyor. Suriye ve Lübnan 1991 yılından bu yana, İsrail ile zaman zaman barış müzakerelerinde bulunurken, bu görüşmeler, İsrail birliklerinin Golan Tepeleri'nden geri çekilmesi konusunda tıkanmış durumda. Tişreen gazetesi ayrıca, İsrail'in, Lübnan'ın güneyindeki köy ve kasabalarda Lübnanlı savaşçıları ve sivilleri öldürerek, gerginliği artırdığını belirterek, İsrail'in bölgedeki savunma saldırılarının durdurulması yönündeki taleplerine de son vermesi gerektiğini kaydetti.

Yunanistan-Suriye işbirliği, Türkiye'yi korkuttu

BRÜKSEL - Suriye ile bir savunma işbirliği anlaşması imzalayan Atina'nın bu tutumunun NATO'da gündeme getirilmesi ve tartışılması bekleniyor. NATO Genel Merkezi'ndeki Türk Delegasyonu, Yunanistan'ın tutumunu eleştiriyor. Ancak konunun hangi düzeyde gündeme getirileceği hakkında bilgi vermiyorlar. Türk Delegasyonu kaynakları, konunun tüm ittifakı yakından ilgilendirdiğini, Ankara'nın sadece uyarı ve dikkat çekme görevini yaptığını, müttefiklerin de konunun bilincinde tepki göstermelerinin beklendiğini belirtiyorlar. NATO'da gözlemciler, 'İttifak'ın Türk-Yunan sorunlarına çözüm bulunacak bir yer olmadığını'' belirtirlerken, Atina'nın Şam ile ilişkilerinin ve imzaladığı belirtilen çeşitli işbirliği anlaşmalarının NATO açısından büyük önem taşıdığını, bu konunun Türk-Yunan çekişmesini aştığını kaydediyorlar.

Türkiye Avrupa'ya yakınmış

Avrupa'nın Türkiye konusunda daha gerçekçi bir politika izlemeye başladığı ve Türkiye'nin de Fransa, İspanya ve Almanya rüzgarını arkasına alarak Avrupa yolunda hızla ilerlediği bildirildi. Amerika'nın Sesi radyosundan önceki gece verilen haber yorumda, Avrupalı devlet ve hükümet başkanlarının hafta içinde Fransa'nın Cannes kentinde yaptıkları zirve toplantısından sonra Türkiye'ye mesaj yolladıkları ve bunun da Avrupa'nın Türkiye'ye verdiği önemi kanıtladığı belirtildi. AB zirvesinin Türkiye mesajının, Ankara dışındaki diğer hedefinin de Avrupa Parlamentosu olduğu ifade edilen haber yorumda, bu kuruma da ''Bizim için hayati önem taşıyan bu ülke ile ilişkilerin bozulmasına yolaçabilecek davranışlardan kaçının'' uyarısında bulunulduğu kaydedildi. AB zirvesinden sonra Fransa Cumhurbaşkanı Jacques Chirac'ın sözlerinin Avrupalı milletvekilleri üzerinde ''soğuk duş'' etkisi yaptığı belirtilen haber yorumda, bu nedenle önümüzdeki günlerde AB hükümetleri ile Avrupa vicdanın sesi konumundaki Strasbourg Parlamentosu arasında çatışmalar olabileceği ifade edildi.

"AB, Türkiye'ye daha katı davransın"

Cezaevindeki eski DEP milletvekillerinin serbest bırakılması için uluslararası bir komite kuran, Fransa eski Cumhurbaşkanı François Mitterrand'ın eşi Danielle Mitterrand, Avrupa Birliği'nin Türkiye'ye karşı daha katı bir tutum izlemesi gerektiğini söyledi. Bayan Mitterrand'ın başkanı olduğu Uluslararası Komite tarafından yayınlanan bildiride, AB kapısında bulunan Türkiye'nin insan hakları konusunda verdiği hiçbir söze uymadığı belirtilerek, Avrupa Birliği'nden Türkiye'ye karşı eskisinden daha katı bir tutum izlemesi istendi.

Münih'te her yıl tekrarlanan sempozyumun bu yılki konusu Kürt sorunuydu

TC ve basını, yine engelleyemedi

Hacı ERDOĞAN

Her yıl, Münih Belediye Başkanı'nın himayesinde, Ludwing Beck Tekstil Firması'nın düzenlediği, değişik alanlarda ve değişik konuları kapsayan sempozyumların bu yılki konusu Kürtlerdi. Türk basını va medyası, haftalar öncesinden yoğun saldırılara geçerek bu sempozyumu engellemek istedi. Ama hiçbiri işe yaramadı, sempozyum gerçekleştirildi.

MÜNİH- Her yıl, Münih Belediye Başkanı'nın himayesinde, Ludwing Beck Tekstil Firması'nın düzenlediği, değişik alanları ve konuları kapsayan sempozyumların bu yılki konusu Kürtlerdi. Neden Türkler Kürtleri eziyor? Neden Almanlar bu meselede seyirci kalıyor?

Türk basını va medyası, haftalar öncesinden yoğun saldırılara geçerek bu sempozyumu engellemek istedi. Türk Büyükelçiliği tüm denenmemiş yollara başvurdu. Hürriyet gazetesi şu manşeti attı: "Uyarıyoruz!" Milliyet de Hürriyet'e katılarak çok açık bir dille Türklere sempozyumu ne yapıp edip engellemeleri çağrısında bulundu. Milliyet'e göre bu, "Türk onurunu ve şerefini korumak"tı.

Ama hiçbiri işe yaramadı, sempozyum gerçekleştirildi. 7 Temmuz Pazar günü yapılan sempozyuma, Alman Taz gazetesi İstanbul Temsilcisi Ömer Erzeren, Kürt-Alman Dostluk Derneği üyesi Nizamettin Kaya, Bremen Üniversitesi Rektörü ve hukukçu Prof. Ronland Mönch, Alman Yeşil milletvekili Cem Özdemir, Kürt derneklerinden Berivan Şahin, Alman avukat Michalen Sack ve Türk devletini temsilen Nihat Çubukçu katıldı.

Canlı ve düzeyli geçen sempozyumu, Almanya'nın saygın gazetelerinden Süd Deutsch yazarlarından Herbert-Rihehel-Heyse Moderesiyonu ile Münih Belediye İkinci Başkanı Sabine Csampi açtı. Csampi açılış konuşmasında, Türk basınının ırkçı-saldırgan tutumuna Hürriyet gazetesinden örnekler verdi.

Kürtler dostumuz

Tüm baskıcı, anti-demokratik politikalar ve yönetimlere karşı mücadele vermek zorunda olduklarını ve bunun da hiç kimseye önyargıyla bakmak olmadığını, dünyanın neresinde olursa olsun tüm insanlık dışı baskıcı rejimleri kınadıklarını vurgulayan Csampi, şöyle devam etti: "Nasıl ki Almanya'da Türk göçmelerin haklarını sonuna kadar savunuyorsak, faşist Neo Nazilerle mücadele ediyorsak, Türkiye'de de Kürt halkının tüm haklarının yok sayılmasına, baskı altında tutulmasına ve ezilmesine karşı mücadele etmek zorundayız. Çünkü Münih şehrinde yaşayan 48 bin Türkiyeli göçmenin en az üçte biri Kürt'tür. Onlar komşumuz ve dostumuzdur. Hiçbir tehdit ve saldırgan tutum bizi alıkoyamaz."

Daha sonra söz alan Prof. Roland Mönch, Kürt sorununun tarihsel yönüne değindi. "Kemalizm ırkçı bir düşünceydi. Bu nedenle Türk'ten başka kimseyi tanımamış ve hepisini asimile etme yönünü tutmuştu. Asimile edemediği alanları ise tarihte olduğu gibi, Dersim'de, Ağrı'da vs. katliamla halletmeye çalışmıştır" diyerek sözünü tamamladı.

Alman Yeşil milletvekili Cem Özdemir: Herkes özgür, neşeli büyüsün. Bunun tek yolu Kürt halkının haklarının verilip savaşın son bulmasıdır.

Türk temsilciden resmi görüş

Söz alan Türk temsilci Çubukçu, her zaman olduğu gibi TC'nin resmi görüşleri olan, "Türkiye'de Kürt-Türk yoktur, herkes eşittir. Cumhurbaşkanı olunur, bakan olunur" vb. iddiaları dile getirdi. Çubukçu'nun başka şeyler söylemek istediğini belirtmesi üzerine yönetici, "eğer PKK'yi kınayacaksanız kınayın ama çözüm de ileri sürün" dedi. Bu uyarı özellikle de Türk basının yaygarasıyla salona gelen MHP ve RP gibi partilerin sempatizanlarının bile gülmelerine sebep oldu.

Alman Yeşil milletvekili Cem Özdemir konuşmasının girişinde Aziz Nesin'in ölümüne değindi. Onun kişiliği ve sanatı üzerine kısa bir konuşma yaptıktan sonra, herkesin duygularına hakim olmasını, kimsenin kimseyi yadırgamamasını istedi. Özdemir, konuşmasını şöyle sürdürdü: "Türkiye hükümetinin var olan askerler tarafından oluşturulmuş anti-demokratik anayasayı değiştirmeye bile gücü yetmedi. Devlet bir çıkmaz içinde. Asıl çözüm yolu demokratikleşme olmasına rağmen, ayak diretiyor. Bazılarının söylediklerinin tersine, bir düşman fobisiyle boğuşuyor. Bu öyle bir fobi ki polislerin açık açık katliama giriştiği Gazi olaylarının Yunanistan, Tunceli köylerinin yakılmasının ise Ermenistan'dan kalkan uçaklar tarafından yapıldığını söylebilecek kadar ileri boyuttadır. Ben Türkiye'de herkesin kendisini özgür ifade etmesinden yanayım."

'Olağanüstü Hal'siz büyüsün çocuklar

Cem Özdemir, "bir Türk kökenli Alman milletvekili olarak nasıl ki Almanya'daki Türklerin asimile edilmesine karşı çıkıyor ve onların tüm kültürel-sosyal haklara sahip olma mücadelelerine destek veriyorsam, bunun Türkiye'de Kürtler için de olmasını istiyorum. Artık çocukların olağanüstü hal kanunları ile yönetilen alanlarda, o kanunlarla büyümesini istemiyorum. Herkes özgür, neşeli büyüsün. Bunun tek yolu Kürt halkının haklarının verilip savaşın son bulmasıdır" dedi.

Kürt-Alman Dayanışma Derneği temsilcisi Nizamettin Kaya ise, ailesinden başlayarak Türk devletinin Kürt halkına yaptığı baskıları örnekledi. Türkiye'yi bölme gibi bir amaçlarının olmadığını, aksine Türk ve Kürt halklarının eşit koşullarda eşit haklara sahip olmasını istediklerini vurgulayan Kaya, "çünkü tüm Türkiye, Türkler kadar Kürtlerindir de" dedi.

Daha sonra söz alan Avukat Michael Sack, on binlerce politik ve siyasi sığınmacının Almanya'ya geldiğini, bunlardan birçoğunun Kürt olduğunu, bunun da Kürtlerin Türk devleti tarafından baskı altında tutulduğunun zaten başlı başına bir kanıtı olduğunu vurguladı. Sack, Türkiye'de yerinde incelemelerde bulunduğunu belirterek, Alman devletinin kendi ekonomik ve siyasi çıkarlarından dolayı Kürtler'i dışladığını, Kürt mültecilerini geri gönderdiğini belirtti. Almanya'nın tüm yardımları durdurmasını istedi.

Kürt derneklerinden Berivan Şahin, Kürt ve Türk tarafının masa başına gelerek, eşit temellerde çözüm bulması gerektiğini dile getirdi.

Son sözü alan günlük Alman Taz gazetesi İstanbul temsilcisi Ömer Erzeren, günün en etkili konuşmacısı oldu. Erzeren, "Bir Türk olarak Kürtleri on seneden beri tanımaya başladım. Yakılan köylerle, sürgün edilen insanlarla ve faili meçhul cinayetlerle yok edilen gazeteci-aydınlarla tanıdım" dedi. Erzeren şöyle devam etti: "Türkiye Osmanlı devletinin devamı. Fakat iktidarı Osmanlı devleti içinde filizlenen milliyetçiler ele geçirdi. Türk olmayan halklara karşı baskı, katliam yapıldı. Ermeni katliamı da bunlardan bir tanesi. Devlet Kürtleri zorla asimile etme yolunu seçti. Asimile edilenler 'İyi Kürt' muamelesi gördü. Gerçek çözüm Kürt halkının tüm haklarının tanınmasıdır."

Devlet artık MHP'leşmiştir!

Almanya'daki Berlin Teknik Üniversitesi Öğrenci Birliği'ne (ASTA) bağlı antifaşist ve enternasyonalist birimler tarafındansa "Türkiye'deki Faşist Hareketin, Tarihi, İdeolojisi ve Devletle Olan İlişkisi" üzerine bir toplantı yapıldı.

200'den fazla kişinin katıldığı ve çoğu Alman olan dinleyicilere gazeteci yazar Tanıl Bora, Türkiye'deki faşist hareket ve onun özü olan MHP'nin ideolojisi ve tarihi üzerinde bilgi vererek, faşistlerin milliyetçi-pantürkizm yoluyla Balkanlar'dan Orta Asya'ya uzanan büyük bir Türk devleti gerçekleştirme amacında olduklarını belirtti.

Faşistlerin gelişim gösterdikleri yıllardan beri yaptıkları katliamlara da dikkat çeken Bora, faşist hareketin bugün devlet içinde palazlanıp, Ülkü Ocakları, polis ve mafya üçgeni oluşturarak şiddet estirdiğini belirtti.

Konuşmasında, Türkiye'de Türkeş ve onun faşist ideolojisinin, Kürt sorunu çözümü çerçevesinde devletle barıştıklarını ve devletin MHP ideolojisine, MHP'nin de devlet ideolojisine destek verdiğini belirten Bora, Demirel'in Orta Asya gezilerinde Türkeş'i danışman olarak yanına alırken, Ecevit'in de adeta bir faşist kesildiğine dikkat çekti.

Tanıl Bora, PKK'ye karşı yürütülen mücadelede devletle barışan milliyetçi faşist hareketin, savaşta ölen askerler için düzenlenen cenaze törenlerini Kürt aleyhtarı kampanyaya dönüştürdüklerini, atılan "kahrolsun PKK" sloganlarının aslında "Kahrolsun Kürtler" anlamına geldiğine dikkat çekerek, savaş yüzünden Türkiye'nin batısına göç etmek zorunda kalan Kürtlerin de faşist milliyetçilerin hedefi olduğunu vurguladı.

Hollanda artık sarı oldu

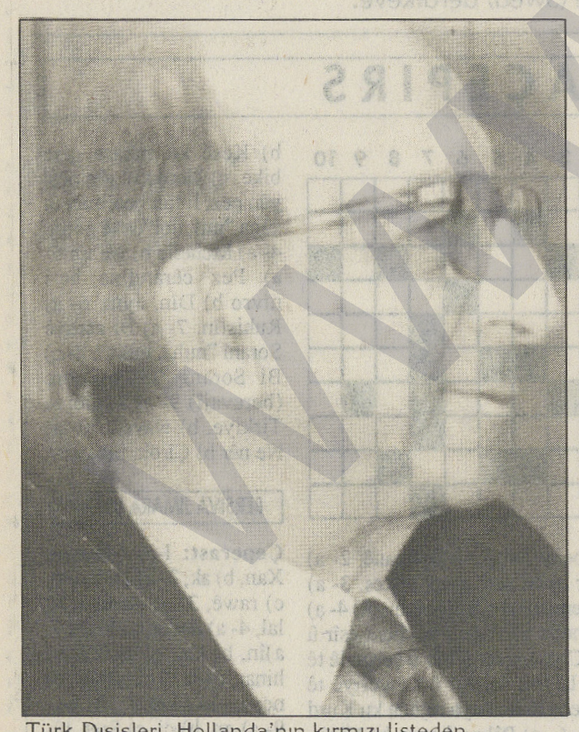

Türk Dışişleri, Hollanda'nın kırmızı listeden çıkarıldığı açıkladı. Dışişleri Bakını E. İnönü'nün, bu konuda "çok işe yaradı"ğı belirtiliyor.

ANKARA / Roj-'SKP'nin kuruluş toplantısı nedeniyle Türkiye Hollanda'yı aforoz etti. Protestolar, şikayetler, kırmızı listeler birbirini izledi. Ancak bu iki devlet arasındaki ilişkiler düzeliyor. Acaba değişen nedir? Türkiye'deki en büyük yabancı sermaye ABD ya da Almanya sanılabilir oysa Hollanda sermayesi Türkiye'deki en büyük yabancı sermayelerden biridir. Sana yağı, Shell benzin istasyonları ve diğerleri...

Türk Hükümeti, 'SKP' nedeniyle Hollanda ile gerginleşen ilişkiler yüzünden istişareler amacıyla Ankara'ya çağırdığı Lahey Büyükelçisi Zeki Çelikkol'u yeniden görevine iadeye hazırlanıyor.

Dışişleri Bakanlığı Sözcü Yardımcısı Nurettin Aksu, Hollanda'nın, söz konusu olay sonrası dahil edildiği "kırmızı liste"den çıkartılarak "sarı liste"ye alındığını söyledi.

Aksu, "Kısa bir süre önce Hollanda ile mevcut sorunun diyalog ve işbirliği yoluyla çözümü yönünde ilerleme sağlandığını belirtmiştik. Bu ilerlemeler çerçevesinde Hollanda'nın kırmızı listeden sarı listeye alınmasına karar verildi. Önümüzdeki günlerde Lahey Büyükelçisi Çelikkol'un da görevine dönmesi beklenmektedir" şeklinde konuştu. Kırmızı listedeki ülkelerden her türlü silah alımı bloke edilirken, sarı listedeki ülkelerden silah alımı ve bu ülkelerin askeri ihalelere sokulması bazı koşullarla mümkün olabiliyor. Krizin patlak vermesinin ardından, iki ülke arasında teknik düzeyde sürdürülen temaslar çerçevesinde son olarak Türk ve Hollanda İçişleri Bakanlıklarından birer heyet, 15 Haziran'da Ankara'da bir araya gelmişlerdi.

Hollanda'nın Lahey kentinde 'SKP'nin ilan edilişiyle birlikte, Türkiye'nin Hollanda'yı "kırmızı listeye" alması ve NATO nezdinde bu ülkeye baskı uygulanması için yaptığı başvurucular sonucu yaşanan iki ülke arasındaki "gerginlik", son günlerde "düzelme" eğilimi gösteriyor. Ancak yaşanan bu yumuşama süreci, Hollanda'nın herhangi bir tavizinin ürünü değil. Gelişmenin,Türkiye tarafından "Hollanda yumuşadı" biçiminde lanse edilme çabasına rağmen bir açıklama yapan Hollanda Dışişleri Bakanlığı Sözcüsü Kampman, tavırlarından herhangi bir tavizin söz konusu olmadığını iddia etti.

'SKP' toplantısına izin veren Hollanda'yı adeta baş düşman ilan eden Türkiye, önce Lahey Büyükelçisi Zeki Çelikol'u geri çekti. Daha sonra Hollanda'yı ABD'ye şikayet etti. Bununla da yetinmeyerek Hollanda'ya NATO bünyesinde baskı uygulamak için üye ülkeleri, acil ve olağanüstü toplantıya çağırdı. Tüm bu girişimler sonucu mevcut tutum ve tavır değişmeyince, Hollanda'yı "kırmızı listeye" alarak, yeni askeri alımları bloke etti ve böylece ekonomik boykot tehditinde bulundu. Bütün bu "diplomatik ve ekonomik" tehditler sonuç vermeyince son olarak da Avrupa'da bulunan Türkiye yanlısı dernekleri ve özellikle MHP çevrelerini harekete geçirerek, Lahey kentinde Hollanda'yı protesto etmek için kitlesel bir yürüyüş düzenledi.

Konuya ilişkin olarak görüşleri sorulan Hollanda Dışişleri Bakanlığı sözcüsü Kampman, Türkiye ile teknik bir heyetin görüştüğünü doğrulayarak, yapılan bu görüşmelerde, iki ülke arasında yaşanan gerginliğin giderilmesi için çaba sarf edildiğini, fakat Hollanda'nın tavrından herhangi bir tavizin sözkonusu olmadığını iddia etti. 'SKP'nin tekrar bir toplantı yapması halinde ancak söz konusu toplantının 'kamu güvenliğini' tehdit etmesi veya bozması durumunda yasaklanabileceğini, aksi durumda 'SKP' toplantısına izin verileceğini söyledi.

İki ülke dışişleri teknik heyetlerinin görüşmelerinin yanı sıra geçen hafta Hollanda istihbarat örgütü BVD yetkilisi A.Kievits'in, Türkiye'ye yapmış olduğu ziyaret sırasında, MİT yetkilileriyle yaptığı görüşmelerin de Türkiye'nin 'sert' tutumundan vazgeçmesine neden olduğu bildirildi.

Birlik 90/Yeşiller Partisi Kürt sorunu için atağa geçti

Yeni bir uluslararası konferans

Metin SEYİTVAN

DÜSSELDORF-Düsseldorf Eyalet Parlamento binasında 7 Temmuz'da toplanan Alman Birlik 90/Yeşiller Partisi'nin yönlendirdiği Türkiye-Kürdistan Koordinasyon Grubu, 19 Mayıs toplantısında Kürdistan Konferansı kararını netleştirip, Konferans Hazırlık Komitesi'ni belirledi. Ocak 1996'da yapılması kararlaştırılan konferansa Alman ve diğer yabancı devlet adamlarının yanı sıra, bilimadamı, parti, kurum ve kuruluş temsilcileri, tüm Kürt siyasi parti ve örgüt temcileri davet edilecek, çözüm önerilerini sunacaklar. Komitede şu isimler yer aldı: Birlik 90/Yeşiller Partisi Genel Yönetim Kurulu üyesi Kambiz Behbananı, Birlik 90/Yeşiller Partisi Kuzey Ren Westfahlen Eyaleti Parlamento üyesi Siggi Martsch, aynı partinin Türkiye-Kürdistan Koordinasyon Grubu'ndan sorumlu Alexandar Kauz, Kürt kökenli Birlik 90/Yeşiller Partisi üyesi Zeynep Dere, Civata Kurd Almanya Genel Başkanı Mehmet Tanrıverdi. Konferans için hazırlıkların önümüzdeki ay başlanması bekleniyor.

Almanya'da sığınmacı sayısı azaldı

Dış Haberler Servisi- Almanya'ya haziran ayında sığınma başvurusunda bulunanların sayısında azalma oldu. Federal İçişleri Bakanı Manfred Kanther, yaptığı açıklamada, 9.130 kişinin sığınma başvurusunda bulunduğunu kaydetti. Geçen mayıs ayına oranla daha az oranda sığınma başvurusu bulunulan Almanya'da, 1.762 kişi ile ilk sırayı Türkler aldı. Türkler'in sayısında da nisan ve mayıs ayına oranla düşüş gözlendi. İkinci sırada ise eski Yugoslavya yer aldı.

AB dönem başkanlığını Fransa'dan devralan İspanya ile arayı sıcak tutmak isteyen Türkiye Başbakanı Tansu Çiller hemen kolları sıvadı. Çiller bundan sonra sık sık İspanya'ya gideceğe benzer. Eskiden de sık sık Fransa'ya gidiyordu.

Çiller, Gonzalez'le görüşecek

ANKARA/Roj-Avrupa Birliği dönem başkanlığını Fransa'dan devralan İspanya Başbakanı Felipe Gonzalez ile Başbakan Tansu Çiller arasında bir görüşme yapılmasının kesinleştiği öne sürüldü. Kesin tarihin saptanması için temasların sürdüğü belirtilen görüşmenin temmuz veya eylül ayında ve büyük bir olasılıkla Madrid'de gerçekleşeceği bildirildi.

Gözler Madrid Zirvesi'nde

AB'nin Cannes Zirvesi sırasında, Gümrük Birliği'nin Avrupa Parlamentosu'nca onaylanmasının ardından Türkiye'nin aralık ayında Madrid'te yapılacak AB zirvesine katılması yönündeki Fransa Cumhurbaşkanı Jacques Chirac'ın önerisi, İspanya tarafından olumlu karşılandı. Bu arada, geçen 6 Mart'ta yapılan Türkiye-AB Ortaklık Konseyi toplantısında alınan Gümrük Birliği kararının uygulanması konusunda Madrid'in elinden gelen her türlü çabayı göstermeyle hazır olduğu öne sürüldü.

Konuya yakın kaynaklar, Gümrük Birliği kararının öngörülen zamanda gerçekleşebilmesi için İspanya'nın gerek AB Komisyonu, gerekse Avrupa Parlamentosu ile büyük bir koordinasyon içinde hareket etmek istediğini ifade ediyorlar. Bu çerçevede de dönem başkanlığı ile Türk hükümeti arasındaki diyaloğun büyük önem taşıdığına dikkat çeken kaynaklar, planlanan Çiller-Gonzalez görüşmesinin bu açıdan değerlendirilmesi gerektiğini söylüyorlar.

Ancak şimdi AB troykasının (AB dönem başkanları: Şimdiki, geçmişteki ve gelecek dönemin) İspanyol, Fransız ve İtalyan temsilcilerden oluştuğuna dikkat çeken yetkililer, Türk yanlısı eğilimin en zayıf olduğu dönemde bulunduğu ve Tür-

Hunermendê Şêwekarî Mihemed Arif

Aştî Mehdî GERMİYANÎ

Hewlêr- Hunerê şêwekarî (plastîk art) yê Kurdî li Başûrê Kurdistanê jî zûdeye gihîştiye mistewayeke çandî ya dewlemend ji bo bingehdanîna hunerkî resen û ji dayikbûna dunyayekî nû ya Kurdî. Miletê Kurd herdem şanazî bi destekevt û kelepûrê netewî dike. Şanazî bi çîrok û efsaneyên xweyî wek; "Mem û Zîn, Xecê û Siyamend, Şîrîn û Ferhad, Memê Alan û hwd. jî dike. Evane haveynê bi serhatî û lêkolînên milletê Kurdin. Ji ber vê ye ku hunermendên me wek afirînek desterengînî xwe di hunerên xwe de bikartênîn û dîrokê bi serhatekê jîndar dikin.

Mamoste Mîhemed Arif yek ji wan hunermendên Kurd û welatparêz ên ku, zincîra jiyana xwe terxan (feda) kiriye ji bo huner û siwarên çak(baş)ên kelepûrê milletê Kurd. Pêngav û çalakiyên hunermend ku li seranserî Kurdistan û Ewrûpa encam dane; yekem sê pêşangeyên taybetî li Yekîtî ya Sovyetî kevn, duwem çendîn peşangeyên taybetî li Kurdistan û li welatên Ewrûpa û sêyem wî gelek pêşangeyên hevbeş li welatên Ereban kiriye.

Hunermend ji sala 1961 ê û vir de dunyake tayybetî ji bo xwe afirandiye, yanî baweriya wî bi xwe amadekirine heye ew jî fedekarî divê! Ew afirandinên di her efsane û çîrokek Kurdî de ku dibe tabloyek, penabirina (iltica) ber yekbûna du dildaran, Qela Dimdim û eşqê folklorî yê Kurdî ye.

Mamosta derbarê şer û aştiye de jî wiha dibêje: "Bêguman, buyerên bi serê me de tên hingî bi hêz û wek şîpên harin, ji ber wê jî kêşeyek huneriya sext pêktînin. Pêdiviya vê reewşê bi hunermendên wiha heye; yyekem tişt, hestpêkirinek kûr û dilsozane hebe, duwem, bi teknîk û desteyekî gelek berz û bi taybetî heta radeyekê ev du mere, bi ra-

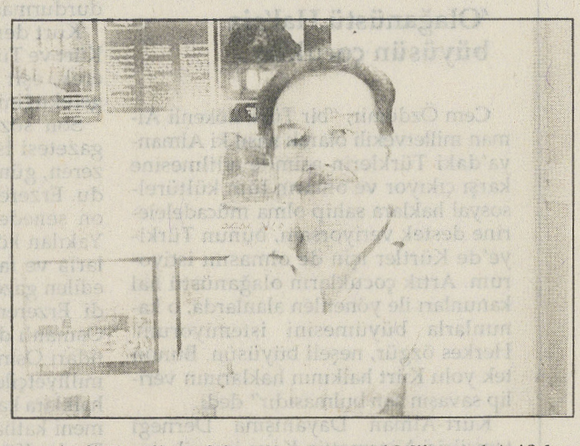

ya min li Kurdistanê hene, lêbelê bi nisbetê ku çavrêyî tê kirin renge (mumkune) tunebe. Ez di wê baweriyê de me ku cîbicîkirina vê projêya hunerî ku rastî qonaxeke girîngî dîroka gelê me tê, wek pêvajoya ji dayîkbûna zarûkekî pêdivî ya wê bi demê heye, her wiha bi erdiyekî dilsozane heye ku, berpirsiyarên me ji hunermendên dilsoz re amade bikin. Ji aliyên babetan, bi ser hatiyên folklorên û kelepûrên Kurdwarî vê, Mamosta weke taqîkirinek (tecrubeyek) jiyanî dibê; "Sala 1961 ê dema sê mehan li nexweşwane Mosko nexweş vektibum, min Mem û Zîn li wê xwend, ji ber wê bû ku eşqê vê cure dunyayê li cem min peyda bû". Di nav nehîniyên hunermend de çend xalên girîng hene ku, mirov di zane evane weke bêdengiyek e temam a rûdan û naveroka cihana wî ne. Ji bo vê jî dibêje: "Di nav tabloyên min de Kurdistan hingî xweşe pîrên wek min ciwan dike". Ji aliyekî din de di cîhana hunermend Mihemed Arif de, mirov bi şoreşekê dihese. Weke ku siwarek, dike bipeke û ber bi asoyê ku lê ji dayîk bûye difire.

Serecema(temama) van nimûnên ku me di derbarê Mihemed Arif de anîn ziman van taybetmendiyan diçeşpênin ku, îro di nav tabloyên wî de eşkere tên dîtin û bidestdikevin. Ew jî ev dinya folklorî ya Kurdî ye ku, li hemû cîhanê bi xeml û xêza xwe tê nasîn.

Renge herdem li ser hunermendên Başûr qise bê kirin. Lêbelê wek siwarên baş en meydana hunerî va-

ye Mihemed Arif, yek ji wan hunermendên ku bi tiliyan tên nîşandan e, ji bo xizmeta hunerê Kurdî hespê wî li pêşiya hemû siwara ye, serî dikşîne.

Di sala 1982'yan de, li Mosko pirtukek bi navê "Hunerê Iraqî", bi nivîsîna nivîskar Begranov hatiye çapkirin. Berîkê (qapaxa) vê pirtûkê tabloyek ji tabloyên mamoste Mihemed Arif e ku navê wê "Aştî li Kurdistan"ê, yanî li hemû Iraqê. Aştî li Kurdistan, li wê bûye nîşana hûnerê Iraqî. Nimuneya hunerê Hunermend, wek "Du jinên Hêk Firoş", di sala 1968'an de li muzexaneyek Erebîstana Saudî hatiye pêşandan. Ji dervî vê jî, di çendîn muze û galeriyên cîhanî de tabloyên hunermend hatine pêşandan û parastinê.

Li ser pirseke din derbarê muzexaneya hunerê Kurdî de, hunermend wiha bersîv dide: "Bêgûman eve xewneke pîroz e û divê her hunermendekî dilsozî Kurd û her Kurdperwerekî dilsoz jî bo pêkanîna vê xewnê hewl bide. Belê divê bînayeke rêkûpêk û ji bo kirîna nîgar(resîm) ên hunermendan jî, pereyekî baş bê diyarkirin". Ev xewn bi raya min wê xwe bi zû bicîneyê, belê barê ser milên Wezareta Rewşenbîrî ya Hukûmeta Herêma Kurdistan e. Bi taybetî jî, di wan rojên ku beşek ji "şahkar(şaheser)" ên hunerê hunermendên Kurd ber bi Ewrûpa difirin de. Ev jî hoyeke kargêrî negatîf e, ji bo hunerê Kurdî.

Mihemed Arif ew aşiqê ser germe ku, herdem wek "Gulale Sureyî Bahar (Gulale Sor a Biharê)" siwarên xwe yên baş û çeleng dibîne. Her wiha wergêran û darijandina hunerî jî bî berdewamî dike. Gelek pirtûk û kuras (katalog) ji Rûsî vergerandiye zimanê Kurdî. Wek, Maykilencilo

(Mikelanjelo), Rabîns, Gogen, Millie û hwd. Ew bi xwe jî xwediyê çend pirtukên hunerê hêlkarî(resmên bi qelemê reş) û nîgarkêşanê ye.

Li vir, dîsan dixwazim vegerim ser dinya hunermend ku bi qelayeke mezin dor û berê wê pêçaye û têde dîrokê tomar(qeyd) dike. Weke me berê jî gotibû, di erşîva hunerê şêwekarî yê Kurdî de, dor û berê Hunermend bi çîrok û efsaneyên hevdem ên Hulagu şikên peçayî ye. Ev çîrok û efsanê, Mem û Zîn, Xecê û Siyamend, Qela Dimdimin, pira evîndariyê ne li navbeyna çiyayên Sefîn û Pîremegrûn, berfa heliyayî ya çiyayê Qendîl a ser bi mij û duman, siwara çeleng Xanzad û Mira Baban in.

Li pey hemû taqîkirinên gera hunerî, berhemê xwe yê dawîn, ji "Afretî Siwarçak û Gulale Sureyî Bahar (Jina Siwaraçeleng û Gula Sor a Biharê)" pêk tênê.

Kovara Şano û Sinema

Senar ŞAHÎN

Şano û Sînema Kovara şanoyî û sînemayî ye. 28 rûpel e. Kovar xwerû bi zimanê Kurdî, bi zaravayên Kurmancî û dimilkî (zazakî) ye. Kovar ji du mehan carekê derdikevê. Ev hejmara ku ez didim danasînê hejmara wê ya ku nûh derketîye, hejmara yekem e. Ev hejmara yekem di meha hezîranê (1995) de derketîye.

Li gorî şaxên taybetî weşandina kovaran gelek tiştekî baş e. Kovarên edebîyatê, yên şanoyî, yên sînemayî, yên felsefî, yên teorî û polîtîkayê, yên hunerê, yên mîzahê, yên lêkolînê û hwd, hebûna van kovaran ji bo huner, çand, edebîyat û zimanê Kurdi dewlemendîyek e. Di hêla Şano û Sînemayê de valahîyek hebû. Bi hêvîya ku ev kovar vê valahiyê tîjî bike, ez jê re di jîyana weşanê de serkitin dixwzim.

Kovara Şano û Sînema hejmara yekem bi giranî li ser nivîs û berhemên Şanoyî yên klasîk e. Gelek nivîsên hêja hatine wergeradin. Herdu bergên kovarê bi wêne ne. Di berga pêşîn de wêneyek ji fîlmê "Gelek Gur" e. Wêneya berga paşîn jî wêneya Yilmaz gûney a filmê "Davudo"ye.

Naveroka kovarê bi van nivîsan hatîye honandin;

Nivîsa yekem "Jin Di ŞAnoya Kurdî De" ye. Ev nivîs, Mexdîd Hacî nivîsîye û Mehabat Kurdî wergerandîye. Zimanzan M.Yilmaz, nivîsa nivîskarên Swêdî Elîsabet, N.Svedlund û Gunîlla Rundblom a bi ser navê "Dîroka Sînemayê" wergerandîye Kurdî,

Berhema navdar, sertaçê edebîyata klasîk "Romeo û Julîet" a W.Shakespeare jî hatîye wergerandin û di vê hejmara yekem a kovara Şano û Sînema de bi Kurdî hatîye weşandin.

Hevpeyvîna bi serokê Enstîtuya Şanoyê ya Behra Spî li Spanyayê Jose Monleonî re nivîskar û alîgirên rojnama ROJ'ê Lokman Polat wergarandîye Kurdî. Şanonivîs û rojnameyan Gabar Çîyan li ser "Tebînîyên Teknîka Tîyatroyê" nivîsek balkêş nivîsandîye. Li ser hunermend û sînemavanê bi eslê xwe Kurd, Yilmaz Guney nivîsek ji alî kovarê ve hatîye nivîsandin.

Z.Şêxmûs pirtûka Şanoyî a Harold Pinter wergerandîye zaravayê Dimilkî. Ev pirtûk pêşî ji alî Edebîyatzan û romannivîsê nûjen Memed Uznu ve hatîbû wergerandin bi zaravayê Kurmancî û wek pirtûk hatibû weşandin. Navê vê pirtûkê "Zimanê Çîya" bû.

Di rûpela dawîn de ji îlana (reklama) "Weşanên Çanda Nûjen" û ya "Çapxana Medya" yên hene. Kovara Şano û Sînemayê di agahdarîya xwe de dibêje ku; Kovara me rêzimana Celadet Bedirxan ji xwe re bingeh digire. Weke prensîp em dest nadin nivîsên hatî. Lê redaksîyona me dikare bi destura niviskarî, nivîsê têkuztir bike. Kovara "Şano û Sînema" ji her welatperwerî re vekirî ye.

Xwediyê kovara "şano û Sînema" yê weşanxana Jîndan e. Birêvebirê giştî yê kovarê Gabar Çîyan û birêvebirê karê nivîsan jî M.Yilmaz e. Kovar li Stocholmê (Swêd) derdikeve.

Li Ser Ehmedê Xanî Konferans

Bavê BARAN

LONDRA-Di roja 8.7.1995'an de, li Londrayê, li Komela Karkerên Kurdistanê ji alî Felat Dilgeş ve konferansek li ser Ehmedê Xanî hat pêşkêşkirin. Konferans ji serî heta dawiyê bi zimanê Kurdi hat dayin û di ser sed kesî re guhdar beşdari konferansê bûn. Konferans li ser Ehmedê Xanî û Ramana wî ya Dewletî bû.

Felat Dilgeş bi dûr û dirêjî li ser ramana dewletî ya Ehmedê

Xanî rawestiya û Ehmedê Xanî bi filozofên wekî Platon, Îbnî Haldûn, Machiavelî, Thomas Mor û Thomas Hobbes re rûbirû kir. F.Dilgeş weha got: "Di dîroka siyasî û ramanî ya Kurdan de kesê ku cara yekemin li ser pirsa avakirina dewleta Kurdî rawestiye û pêwistiya vê yekê bi nêrinek zanîstî raxistiye ber çavan, bêguman Ehmedê Xanî ye. Ehmedê Xanî di berhema xwe ya bi nav û deng "Mem û Zîn"ê de, di beşê "Derdê Me" de, bi awayekî gelekî zelal dest avêtiye vê pirsê. Em dikarin bibêjin ku beriya Ehmedê Hanî kesî ku di nav Kurdan de li ser mesela awakirina dewleta Kurdî rawestiyaye û tê zanîn tûne."

F.Dilgeş di axavtina xwe de beyan kir ku nêrînek felsefî çiqas xweser û balkêş be jî, heta ku bi nêrîna filozofê din re neyê rûbirûkirin û di ser rexneyan re derbas nebe, cihêtî û xweseriya wî baş nayê têgihîştin. Beguman her nêrina felsefî, divê li gor dem û mercên ku hatiye ziman bê nirxandin û şertên civakî û dîrokî yên demê jî bên hesibandin. Ji ber vê yekê rûbirûkirina Ehmedê Xanî û filozofên ku bi nêrinên xwe yên li ser dewletê ten zanîn gelek giring e.

Piştî konferansê me, li ser Kurdên Londonê û zimanê Kurdî gotubêjeke biBaran Rizgar re kir. Rizgar, di vê gotûbêjê de li ser peyvendiyên nav Kurdên Londonê, nepeyiwîna bi zimanê Kurdî, sedemên vê yekê û rola ziman di jiyana Civakî û netewî de rawestiya. Baran Rizgar bi namaneyên balkêş li ser asimilekirina Kurdan jî rawestiya, ji nêrînên zimanzanên navdar nimûne pêşkêş kirin. Baran Rizgar di axaftina xwe de weha got: "Di valakirin û şewitandina gundan de jî armanca serekî ya dewleta Tirk, ji bîrkirina zimanê kurdî ye. Çunkî, li Kurdistana Bakûr, ciyê ku asîmîlasion bi ser neketibû gund bûn. Ez ji we re dibêjim, wê Tirk dev ji siyaseta xwe ya valakirina gundan bernedin. Armanc, guhertina demografya Kurdistanê, di siyaseta asîmilasîon de bi serketine"

Baran Rizgar di axaftina xwe de beyan kir ku diwê kurdên Ingîlîstanê jî wekî Kurdên swêdê li zimanê xwe xwedî derkevin û êdi bi zimanê Kurdî bipeywin.

Bi konferans û gotûbêja Felat Dilgeş û Baran Rizgarî Kurdên Londonê rojeke bi Kurdi derbas kirin.

Serfiraz Elî Neqişîbendî

Werger: Azad Şatehî

Keça Kurdî Bamernî, ji biçûkaniya xwe de hewl daye ku, dengê xwe yê bêtirs, zelal û bilind bigîhîne civata bindest û paşdemayî.

Serfiraz, di sala 1954'an de, li Bamernê ku bi ser bajarê Dihokê ve ye hatiye dinê. Di nav malbateke dindar de mezin bûye. Bav û birayên wê, ew handanî (teşwîkî) nivîsandinê kirine. Bîrewerî û bûyerên ku dinivîsî, piraniyan wan niştimanî bûn. Ji bo welat berf û nergizan dinivîsî. Li ser barê jiyanê gelek xwestek û daxwazên teybetî dibêje.

Di salên 1974-75 an de, hîss kir ku bê plan ristan (şîir) dirêse; bi vî karê xatircemiyek (bixemî) û kêfxweşîyek bê serûber hiss dike, bi ber vî karî re jî çîrokan dinivîse, ji ber ku ew di wê baweriyêde ku çîrok mebestdartir e (bi manetire) û dikare her mebestê bi xwendevan bigihîne.

Bîr û raya wê li ser jinan ew e ku jin berpirsiyariya xwe hîss nake û nizane ku herçend mafê wê zêdetir be wê îtîbara wê jî zêdetir be. Ji bo vê yekê jî, pêdivê erk û karê ser millê xwe bizanibe û maf wek îmtiyaz nebine. Ew, gelên (xelqê) ku ji bo wan dinivîse, bê sînor in. Katê ku dinivîse herçend li ser babetekî jî binivîse, xelkê xwe ji bîr nake, çunkî ew zincîra bîr û kaxezan e.

Dema ku Serfiraz de xwendegeha polê(sinifa) sêyemînê a fakulta kargerî (îdare) de, bû di zankoya Silêmaniye de li gel xwendina xwe di dinya rojnamegerî de jî kar dikir û nûnerê kovara Dengê Xwendkaran bû.

Di perçê şîîra "Ez û Rastî" de Serfiraz helwesta xwe di derbarê hevaltiyê de, rast û ronî nîşan dide. Demekê Serfiraz, li kêleka cîhana rastiya evînê de rawestiya û bi dilekî pir bi hêvî temaşeyî jîna dahatû kir; belê hevalê wê bi berevejiyê wê dike:

Evîna te
Dil xapîn e
Kirîsk nine
Min verêjit xunava çavan
Hijand ew landika savan
Landika dilî awazî
Ser jêkirî

Serfirazxan şêt û şeydayê rastiyê ye, ji bo wê jî di perçê rista "Peyvên Çirîk" de dîsa li dû rastiyê û digere û dibê:

Gotinêt ne rast ne qehîn e
Sitvankê sala tîjî marî ne
Çavrêbûn tabloyekî şêrîn e û bi nirxe

ku Serfirazê li nav perçeyê rista "Min Dûr Nekin" de pê dihese. Serfiraz, jê ra nabê kengî bê, ew bi kêfa xwe dema fersendê dibine bila ber bi dilê Serfiraz ve bê, wilo wê roj lê hilê, ne ku her ewqas e belbî dermanê hemû derd, kul û kovanî ye. Ger rê kete te û tu hatî, dibê çi bibênî:

Ger tu hatî
Tu dibînî
Dilê reben her giryane
Vibyana kuwîvî lê arayanê
Serfiraz her çavrêyî kir belê ew

nehat, naçar bû ew bixwe bi hawara wî ve here, belê çûn û çûnek li gel kê dê:

Lê ez hatim
Ez di gel teyr û tawala
Di gel koçer û reşmala
Gel bendewar û ebdala
Hatim da ku te bibînim...

(*) Ev helbest ji Antolojiya helbestvanên jîn (bi soranî) hatiye vergerandin.

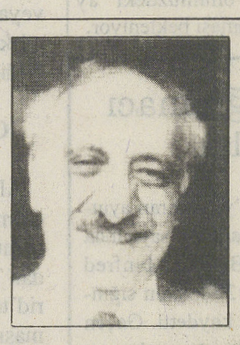

Di salvegera 6'an a şehîdbûna pêşewayê gelê Kurd
Dr.Abdurehman Qasimlo
de Em wî bi şikirdarî bibîrtînin.
Gelê Kurd di riya rêberê xwe yê mezin de têkoşîna xwe didomîne

Alîgirên
Platforma Yekîtiya Sosyalist

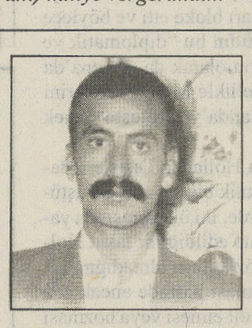

SEYDOŞ AYEBE

Sebaret bi koçbarkirina te ya bêwext em te ji bîrnakin.

Giyanê te yê pak û şoreşger dê di têkoşîna me de her bijî

Xebatkarên Rojê

XAÇEPIRS

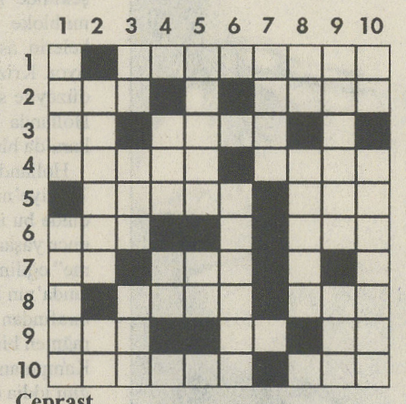

Çeprast
1- Pira navberai Farqîn û Batmanê. 2- a) Deveyê nêr b) Bi serê xwe, bêkes. 3- a) Qeymax (berevajî) b) Xof (berevajî) 4- a) Cadde, mehelle b) Wexta navbera esîr û şevê. 5- a) Ciyê ku dar û ber û sebze lê tê çandin. b) Li hin ciya ji bo xweliyê tê gotin her weha tê maneya nijada ku Kurd jî ji wê ne. 6- a) Pêlev, kewş. b) Nêçîr, seyd. 7- a) Xwendina herfeke bêdeng (berevajî) b)Yê ku nabîne, ema. 8- a) Metalek ku ji hesin qewîtir, e. b) Koma giya, li hin herêman di maneya "deng" de tê gotin. 9- a) Nexweşîyek ku li hin herêman jê re "fê" jî tê gotin, carna jî dibêjin "bi cinna ketiye", bi Tirkî jî dibêjin "sara" b) Kar, şuxul c) Di kkîmyayê de sembola hesin. 10- a) Çivîkek ku bi xwendina xwe navdar e. b) paç, potik, paçik, caw.

Serejêr
1- a) Şamî, hulî, culuq, keleşêrî hindî, b) Leylan 2- a) Wasiteyeke rêwiyan b) Zamîrê şexsî yê duwemîn 3- a) Li mintiqa Behdînan di şuna "yek" ê de tê gotin. b) Kesê ku nikare qise bike. c) Herdu nigên pêşî yên pez, li hin herêman di şûna "mil, qol"de tê gotin. 4- a) Mehelle b) Ne tûj 5- a) Pez cêrandina berî nîvro b) Dîn, ayin. 6- a) Ruhistîn. 7- a) Bi zaravê Soranî "nuha, nuka". 8- a) Bi Soranî "li" b) Pere (berevajî) 9- a) Paytextê Tirkiye. b) Navek. 10- a) Ne nêr b) Çîrok, hikayet.

BERSÎVA JIMARA BIHURÎ

Çeperast: 1-a) Meyrem Xan, b) ak, 2- a) êş, b) etû, c) rawê, 3- a) ebaboz, b) lal, 4- a) dever, b) lîloz, 5- a)în, b) kal, 6- a) Nîl, b) hinar, c) ra, 7- a)şahîn, b) neyar, 8- a) ekliç, b) wa, 9- a) en, b) çi, c) Şret, 10- a) şepirze, 11- a) nû, b) karwan, 12- a) dre, b) raec, c) êdî

Serjêr: 1- a) Mêrdîn, b) elind, 2- a)êş, b) enîşk, c) ûr, 3- a) ev, b) Laleş,4- a) reben, b) hinek, 5- a) etar, b) hîç, c) par, 6- a) mûb, b) kin, c) Çira, 7- a) olan, b) olan, b) sirwe, 8- a) Zîlan, b) zac, 9- a) nr, b) Rewşen, 10, a) aloz, b) yar, c) kê, 11- a) awaz, b) ra, c) ud, 12- a) kêl, b) sar c) tajî.

Dengê Kurdan Li Duisburgê adlı radyo, dört yıldır yayında

Gönüllü bir radyo timi

Dengê Kurdan Li Duisburgê çalışanları: Biz gönüllü bir radyo timiyiz. Redaksiyon şefimiz filan yok. Herkes eşit konuşma yetkisine sahip. Herkes işinde çalışıyor ve radyoyu yürütmeyi de bir moral borcu olarak görüyor. Dört yıldan beri böyle yürüdü. Birlikte çalışma kapısını, grubun prensiplerini kabul eden her insana açık tutuyoruz.

İbrahim BETTEFELD

Dört yıldan beri Almanya'nın Duisburg kentinde Kürtçe'nin Kurmanci, Zazaki lehçelerinde ve Almanca yayın yapan "Dengê Kurdan li Duisburgê" radyosuyla, bir şöyleşi yaptık. Kendilerini "gönüllü bir radyo timi" olarak tanımlayan radyo Dengê Kurdan Li Duisburgê elemanları, sorularımızı kollektif bir şekilde yanıtladı.

Radyonuzu kısaca tanıtır mısınız?

-Biz bir grup Kürt, 1990 başlarında bir araya gelip, belli prensipler çerçevesinde bir çalışma grubu oluşturduk. Önümüze belli hedefler koyduk. İlk yayınımıza 19 Şubat 1991'de başladık. İlk altı ayda iki haftada bir ve daha sonra haftada bir kere olmak üzere yayın yapıyoruz.

Grubunuz kaç kişiden oluşuyor. Maddi sorununuzu nasıl çözüyorsunuz?

-Biz gönüllü bir radyo timiyiz. Redaksiyon şefimiz filan yok. Herkes eşit konuşma yetkisine sahip. Yedi kişiyle başlayan radyo grubumuz, bazen yirmi kişiye çıktı. Sayımızın yükselip azalması, gelip giden arkadaşların iş ve okul durumuna bağlı. Herkes geçimini kendisi temin ediyor. Yani herkes işinde çalışıyor ve radyoyu yürütmeyi de bir moral borcu olarak görüyor. Dört yıldan beri böyle yürüdü. Birlikte çalışma kapısını, grubun prensiplerini kabul eden her insana açık tutuyoruz. Bize daha önce D. Azadi, Newroz, Newroz Ateşi, Jiyana Nû, Medya Güneşi, Özgür Gündem, Welat ücretsiz gönderiliyordu, bu da yayınlarımıza zenginlik kazandırıyordu. Ne yazık ki TC onlara çalışma imkanı tanımadı. Şimdi ise Armanc, Roj, Ronahi, Kürdistan News, Kurdistan Heute, Kurmanci ve Paris Kürt Enstitü haber bültenleri geliyor.

Önünüze koyduğunuz hedef ve prensipleri ne derece hayata geçirebildiniz?

-Doğru haberciliği prensip edinmek, Kürtçe'nin Kurmanci, Zazaki lehçelerinde ve Almanca yayın yapmak, Kürt örgütleri arasında ayırım yapmadan herkesin toplantı, gece ve kültürel etkinliklerini duyurmak temel prensiplerimizdi ve hayata da geçirdik. Yayına başlamadan haber, yorum, röportaj nasıl yapılır vb. konulara yönelik defalarca hafta sonu seminerleri ve üç aya yakın bir dönem Kürtçe dil kursu gerçekleştirdik.

Yine yayına başlamadan bir ay önce de "Tanınmamak da bir çeşit aşağılanmaktır" ismiyle, Duisburg'da yaşayan Kürtlerin sorunlarıyla ilgili, Almanca bir rapor hazırlayıp Duisburg Şehir Meclisi'ne, parti yönetcilerine, kültür kurumlarına, gençlik ve kadın kuruluşlarına gönderdik. Raporda Duisburg'da Kürtlerin, Alman ve Türklerden sonra üçüncü halk grubu olmasına rağmen, bir halk grubu olarak tanınmadığını, Kürtlerin daha küçük halk gruplarına tanınan haklardan bile mahrum bırakıldığını, Kürtlere yönelik herhangi resmi sosyal ve kültürel bir kurumun olmadığını dile getirdik. Kürtçe radyo yayını ile küçük de olsa bu boşluğu doldurmak istediğimizi vurguladık.

Kürtler, diğer halk gruplarının sahip olduğu hangi haklara sahip değil?

-Kürtler diğer halk gruplarının yasal olarak sahip olduğu hiçbir hakka sahip değil. Örneğin Almanya genelinde ana dilde yayın yapan radyo ve TV'lerde; yine çocuklara yönelik ana dilde eğitim, sosyal danışmanlık, kadınlara yönelik dikişnakış ve dil kursları vs. veren kurumlarda, şehir kütüphanelerinde Kürtler gözardı ediliyor.

Kürtler, kendilerini hissettikleri gibi değil de, taşıdıkları ülkelerin pasaportuna göre muamele görüyor. Büyük çoğunluğu da Türkiye'den geldikleri için sosyal ve kültürel harcamalara ayrılan para Türklere yönelik çalışma yapan kurumlara aktarılıyor. Yalnız bazı kişi ve kuruluşlar kendi inisiyatifleri ile Kürtlere yönelik kültürel dayanışmada bulunuyor. Bazı yörelerdeki belediye halk yüksek okulları, kiliseler ve hümanist kişiler gibi. Kürt örgütleri de kendi politik çalışmaları dışında Kürtler için sosyal danışmanlık görevini yapıyor ve Kürt kültürünü koruyup geliştiriyorlar. Bundan dolayı tüm Kürt grupların iç çelişkilerine karışmadan kültürel etkinlik ve toplantılarını duyuruyoruz.

Radyonuzun yayın çerçevesini çizebilir misiniz?

-Biz başından beri politik yayın yöntemlerini tercih ettik. İnsan hakları yayınımızın temel konusu. Yayınlarımızın içeriği haber, yorum, röportaj. "Tarihte Bu Ay" isimli bölümde Kürt büyüklerini tanıtıyoruz. Müzik ve duyurular da yayınlarımızın önemli bir parçası. Yayın, söz ve müzik blokundan oluşur. Söz bloku (haber, röportaj vs.) sekiz dakika civarında. İki söz blokunun arasına Kürtçe bir müzik parçası girer. Biz yayınımızın biçimine magazin yayın diyoruz.

Almanya'da sizin gibi kaç radyo var?

-Bizim dışımızda Duisburg'da bir tane daha var. Dortmund, Essen, Nurünberg, Bremen ve Berlin'de Kürtçe yayın yapan radyolar var. Magazin dediğimiz tarzda program yapıyorlar. Fakat yalnız bizim radyo "halk radyosu" bölümünde yayın yapıyor. Halk radyosu bölümünde yayın yapan gruplara para ödenmiyor. Yalnız stüdyo imkanlarını kullanabiliyorlar. İyi tarafı, medya yasaları çerçevesinde, yayının içeriği ve haber seçme konusunda serbestler. Hangi habere ve nasıl bir yorum yapacaklarına kendileri karar verir. Bundan dolayı da bizim haber ve röportajlarımız ülkeye yöneliktir.

Dönem dönem yayınladığımız bazı röportaj ve yorumları Jiyana Nû, D. Azadi, Hevdem ve Y. Politika da yayınladı. Bunu okuyucularınızın yayınlarımızın içeriğini tanıması açısında söylüyoruz.

"Müzik Kutusu"

Fatin KANAT

Ünlü Yunan yönetmen Costa Gavras'ın "Müzik Kutusu" adlı usta işi filmini izlediniz mi bilmiyorum. Film, Macaristan'ın Nazi işgali sırasında, bir polis karakolunda "Cellat" lakabıyla tanınan, işkenceden-cinayete birçok savaş suçu işleyen ve sosyalist iktidar döneminde izini kaybettiren bir Macar polisinin, kimlik değiştirerek ve kendine komünistlerin hışmına uğramış bir kurban rolü vererek 1952'de Amerika'ya iltica etmesi ve orada yeni, "temiz" bir yaşama başlamasını konu edinir.

Nazi artığı polis Amerika'da evlenir, iş kurar. Kızı büyür, avukat olur. Torun sahibi, sevimli-yaşlı bir dededir artık; ama anti-komünistliğinden de vazgeçmemiştir. Ancak savaş suçlarını araştıran bir komisyon, bazı tanıkların da katkısıyla 'cellat'ın izini bulur. Cellat, "o adam" olmadığını iddia eder. Çevrede ve ailede tam bir şok yaşanır. Bu, iyi kalpli, tertemiz adam nasıl olur da böyle suçlar işler? Baba, kızından kendisini savunmasını ister. Kızı kuşkuya düşmesine rağmen, babasına inanır ve onu güçlü bir biçimde savunur. Macaristan'a kadar uzanan dava düşmüştür artık. Avukat kız, içini kemiren kurdun itmesiyle babasının "iş ortağı" olan ve yakın zamanda ölen arkadaşının Macaristan'daki evine uğrar. Evde gözüne ilişen eski bir fotoğraf, kuşkularını büyütür. Ölen adamın karısı, ona kocasına ait bir emanet makbuzu verir. Amerika'da bırakılmış bir "Müzik Kutusu"dur bu. Dönüşte gidip bırakıldığı yerden "Müzik Kusutu"nu alır... Kutuyu açar, tatlı bir nağmenin ardından kutunun altında gizlenmiş belge ve fotoğraflar ortaya çıkar. Babası ve arkadaşının onlarca kişinin katili, tecavüz ve işkence uzmanı oldukları belgelenmiştir artık... Kız, babasının bu lanetli gizini saklı tutmaz, dava yeniden görülür...

Bilindiği gibi, savaş ve insanlık suçlarını araştıran komisyonlar ve mahkemeler, genellikle Avrupa'yı ve Nazi dönemi suçlarını kapsamış, Avrupalıya değer bulunmuştur. Arjantin'deki general itirafları ve yürütülen soruşturmalar sayılı istisnalardandır. Ülkemizde ve bu coğrafyada işlenen savısız suç, değil soruşturma konusu olmak, kayıtlara bile girmemiştir. İkinci Dünya Savaşı'nın değişen dengeleri ortamında bir tek General Muğlalı örneği vardır. Öğretmen Sıddık Bilgin'i işkenceyle katlettiği belgelenen ve 1 yıl gibi komik bir ceza aldıktan sonra cezası ertelenen ve terfi etmeye devam eden binbaşı Ali Şahin örneğini de saymazsak tabii.

Arkadaşımız Hüseyin Şimşek'in *Yeni Politika*'daki yazı dizisi, "insan yakma vahşetinin tarihsel öyküsü"nü okuyabildiniz mi bilmiyorum. İnsan uygarlığının itici gücü olan ateşin, yine insan elinde, insana karşı, nasıl yok edici, kavurucu bir silah olabildiğinin ibret verici kısa bir hikayesiydi bu dizi.

İnsanın insana karşı işlediği, devlet denilen devasa organizasyonların işi olan suçların tam bir dökümü ne yazık ki, hiçbir zaman çıkarılmayacak.

Günün birinde çok sevdiğiniz bir yakınınızın -"iyi adam" olarak bilinen dedeniz, babanız, kardeşiniz, oğlunuz olabilir bu kişi- "devlet görevi" ifa ederken büyük bir insanlık suçuna karıştığını kazara öğrenirseniz ne yaparsınız, ne hissederseniz? Şaşkınlık? Öfke?...

Büyük bir olasılıkla bu suçu, "örnek insan" olan büyüğünüze, "karınca ezmez" kardeşinize, oğlunuza yakıştıramaz, "iftiradır bu, iftira" der çıkarsınız. Ama artık içinize bir kurt düşmüştür, ne yapsanız da kemirir durur o kurt içinizi... Ya da bizzat işin içindesinizdir. Sırtınıza geçirilmiş üniformayla, "kutsal görev" aşkı içinde bizzat siz, komutanlarınızın "insan değil bunlar" dediği kimselere karşı, istemeden ya da gönül rahatlığıyla, pis işlere, cinayetlere, işkencelere, tecavüzlere bulaşırsınız... Gün gelir çıkarırsınız o üniformayı sırtınızdan ama ruhunuzu kurtaramazsınız. "Caniydi onlar, eşkıyaydı, vatana kastetmişlerdi" deseniz de, yaşamınız susuz kalmış bir ağacın yaşamıdır artık. Hiçbir şeyden tad alamazsınız, her şeyi "...miş gibi" yaparsınız. Severmiş, gülermiş gibi... Daha duyarlı olanlarınızın ruhu isyan eder kimi zaman, canınıza kasteder, kendi bedeninizde "başka biri"ni öldürürsünüz...

Bu coğrafya büyük kırımlara, katliamlara sahne olmuş bir coğrafyadır. Sahne hala yerli yerindedir. Oyunlar benzer, oyuncular benzer, versiyonlar değişiktir. Annemin anlatımıyla, 1915 Ermeni Kırımı'na Osmanlı askeri olarak katılan bir Karadeniz köylüsü, yaşamı boyunca içini kemiren kurtla boğuşmuş ve yaşadıklarını her seferinde göz pınarları dolarak anlatmış ve öylece ölüp gitmiştir. Yaşlı zabıtın anlattığı olaylardan yalnızca birini buraya alıyorum: "Ermeni köylerine baskın yaptığımız günler... Bir köyün etrafını sardık. Köyün içine girenler herkesi bir araya topladılar. Evler tek tek arandı. Genç-yaşlı, çoluk-çocuk demeden hepsini büyükçe bir ahıra soktuk. Evler ateşe verildi. Beklemeye başladık. Ahırdakilerin ne olacağını da merak ediyorduk. İçeriden Türkçe yalvarış yakarışlar duyuluyordu. Hafiften bir yağmur çiselemeye başlamıştı o arada... Emir geldi: 'Ahır'ı ateşe verin!' Şaşırdık. Böyle bir şey beklemiyorduk ama emir emirdi... Ateş için tüm hazırlıklar yapıldı. Tam bu esnada, içeridekiler başlarına gelecekleri anlamış gibi, Türkçe bir makam tutturdular:

Yağmur yağar çise çise
Bugün bize yarın size

Ve öylece yanıp gittiler... O haykırışları, çığlıkları, bedduaları o gün bugündür hiç çıkmaz aklımdan."

Özellikle 12 Eylül'den bu yana üniforma giydirilmiş sayısız insan, bir yerlerde kendi "müzik kutuları"nı saklamaya devam ediyor. O kutularda nice haykırışlar, nice çığlıklar gizli. Başkalarının kutularını aralamaya kalkan bir Cem Ersever örneği, bu kutuların durdukları yerde depreşmeye başladıklarının da işaretidir. (Haydi araştırın, açığa çıkarın bu kutuları!) Halkımızın özgürlük kavgası, Türk halkının demokrasi kavgasıyla birlikte daha da alevlendiği zaman, o saklı duran müzik kutularının kapakları da açılmaya başlanacak. Ve o zaman Mc Namara gibiler, "hata yaptık" diyecekler.. Evet, "hata yaptık..." Bu kadar basit.

Aziz Nesin'in 100'e yakın takma adı vardı

Prof. Tosun Okuyanlar Sağolsun

Safa FERSAL

Geçen hafta içinde (6 Temmuz) yitirdiğimiz mizah ustası Aziz Nesin'in yaşamı da bir kara gülmece. Yoksul bir ailenin çocuğu olan Nesin, o dönem öksüz ve yetimlerin her türlü giderinin karşılandığı Darüşafaka'ya girer. Ancak 'babasının ölmüş' olduğu yalanını söyleyemez ve okuldan kaçar. Bir tek okul formasını alır. Çünkü, o zamanlar Darüşafaka formalı öğrencilerden vapurlarda para alınmıyor. İlk kez Azizname adlı kitabı nedeniyle siyasi baskıya uğrayıp yargılanır. Sonra tek kelimesini bilmediği Fransızca'dan yaptığı çeviriden dolayı. Kraliçe Elizabeth, İran Şahı Pehlevi ve Kral Faruk yüzünden de mahkeme kapılarını arşınlar. Devleti temsil etmediği için Kraliçe Elizabeth'in davasından beraat eder ama diğerleri yüzünden toplam 9 aya mahkum olur. "Beni hapislere atanlara biraz minnettarım. Çünkü cezaevi bir okuldur, orada çok şey öğrendim" diyen Aziz Nesin'in en ilgi çekici özelliklerinden biri de kendinin de sık sık vurguladığı "cimri"liği. Gazete sayfalarındaki boşlukları bile kesen, mektup zarflarını "geri atılan bir bomba gibi ters-yüz edip" kullanan yazar, cimriliğinin başlıca nedenini "TYS Başkanlığı'na seçilmesi" olarak belirtiyor. Türkiye Yazarlar Sendikası (TYS)'nın içinde bulunduğu maddi yetersizlikler onu tutumlu yapmaya zorlamış.

Takma adlar

Ancak, "Ölünce cesedim boşuna gitmesin diye yakılmasını istemedim. Kül olup savrulacağına, toprağa gübre olur bari" diyen Nesin bir konuda hiç de cimri değil: Takma adlar... Yaşamı boyunca hükümetlerin ve şeriatçıların hedef tahtası olan yazar, ürünlerini ancak takma adlarla yayınlayabiliyordu. Çünkü hiçbir gazete onun yazılarını basmak istemiyordu. Aziz Nesin'in 100'e yakın takma adı vardı. Bazıları şöyle: A.N, Akbaba, Ayşe Gül, Bahri Filbahri, Bahrifilifil, Battal Bataner, Bedri Birdirbir, D. Kırat, Daver Devletlû, Falan, Falan Filan, Fettane Şâtifil, Hakkı Haklar, Hakkı Hukuki, Hasan Denede Gör, Hikâyeci, İsmail Ateş, İzzet İzinde, Kasım Kahkah, Kerim Kihkih, Kerâmi Pestenkerâni, Levazımcı Kâzım, Mehmet Nusret Nesin, Naneyedibaşı Şemsettin Şaşı, Nuri Hayat, Ord. Prof. Paf-Puf Dr. Daim Değer, Oya Ateş, Öküz Aleyhisselâm, Prof Dr. A. Ayvacı, Prof. Tosun Okuyanlar Sağolsun, Recep Kinayi, Sarraf Mutasarrif, Sıtkı Sırılsıklam, Sülüman Gider, Şaban Şabaner, Şakir Şıkırşıkır, Taki Zoraki, Vediha Nesin, Yazar Bazan, Yüksel Damaçık.

Takma adlar için kaynak: ***Türk Edebiyatında Mahlaslar, Takma Adlar, Tapşırmalar ve Lakaplar*** */Mehmet Semih / Anahtar Kitaplar Yayınevi*

Diyarbakır'da Kürtçe kültür dergisi

DİYARBAKIR / Roj- Diyarbakır'da Aralık 1991'den beri yayın hayatını sürdüren ve bu süre içinde 11 sayısı çıkan Govend, yöneticilerinin deyimiyle kentteki Kürtçe ağırlıklı tek kültür ve sanat dergisi. 12. sayısının hazırlıkları sürdürülürken, derginin Sahibi Mazhar Kara ile görüştük.

Mazhar Kara, "Govend şairler kenti Diyarbakır'ın yeni ve özgür bir soluğu olarak beliriverdi. İlk sayımız Aralık 1991'de çıktı. Diyarbakır'da ağırlıklı olarak Kürtçe yayın yapan ilk amatör kültür ve sanat dergisi ünvanını kazandı.

Diyarbakır'a özgü bir kültür-sanat ortamı yaratmayı, burada ışıldayacak bir aydınlanma odağı yaratmayı ya da var olan ortamı kendi tarihsel kökleri üzerine oturtmayı hedefledik. Kürtçe çıkıyor olmamız da bundan. Bugüne kadar 11 sayı çıkardık. 12. sayımızı önümüzdeki günlerde okurlarımıza ulaştırmaya çalışıyoruz" dedi.

Kürtçe çıkan ilk ve tek dergi değil Govend. Ancak Mazhar Kara'ya göre Diyarbakır'da Kürtçe ağırlıklı yayın yapan, ilk ve tek kültür-sanat dergisi. Kara, bunun önemini şöyle dile getirdi: "Bu kentte yürütülen kültürel çalışmaların dili mutlaka Kürtçe olmalıdır. Bunun ötesinde yürütülen çalışmaların kimliği ve kişiliği tartışmalıdır. Kürt diline sunduğumuz katkıların boyutunu, bu noktada da değerlendirmek gerekir."

Kültür dergisi de olsa, Kürtçe ve Diyarbakır'da çıkan bir derginin baskılarla, zorluklarla karşılaşmaması mümkün değil. Kara, karşılaştıkları zorlukları, "Kürt kültürünü yasaklayan, yok etmeyi hedefleyen baskılardan doğan zorluklar, ekonomik zorluklar ve tanıtım zorlukları" biçiminde özetledi.

Govend hakkında açılan bir kapatma davası da var. Dava İstanbul 1. Asliye Hukuk Mahkemesi'ne intikal ettirilmiş durumda. Derginin 11. sayısı toplatıldı. Yazışleri müdürü bir ay boyunca gözaltında tutuldu, ağır işkencelerden geçirildi. Bürosu basıldı, arşiv tahrip edildi.

Govend'in sahibi Kara, dergilerinin 10. sayıdan sonra yeni bir sürece girdiğinin özellikle altını çizdi. Neydi bu yeni süreç? Kara'nın yanıtı şu oldu: "Çok sesli, çok renkli bir yapı kazandı. Şimdi değişik düşünce ve geleneklerden gelen düşün, kültür ve sanat alanında üretimi olan değerli insanlarımızın ortak çabalarının ürününe dönüştü."

Enstîtuya Kurdî kongresini yaptı

Kültür Servisi- Enstîtuya Kurdî(Kürt Enstitüsü)'nin olağan kongresi 9 Temmuz 1995 Pazartesi günü yapıldı.

Kongre Feqi Hüseyin Sağnıç'ın konuşmasıyla başladı. Sonra faaliyet raporu okundu ve yeni yönetim için seçime gidildi. Oylama sonucunda Şefik Beyaz başkanığa, Feqî Hüseyin Sağnıç, M. Şafi Ekinci, Raif Yaman, Mamoste Mevlüt, Melê Kerem ve Mamosto Cemil yeni yönetim kuruluna seçildi. Ayrıca, aynı tip bir Kürtçe alfabe oluşturulması ve Kürtçe yayın yapan ve etkinlik gösteren kurumlar arasında bir tartışma platformu gerçekleştirilmesi kararı alındı.

Kongrenin açılış konuşmasında Kürt dili, kültürü ve tarihi üzerindeki yoğun baskı ve engellere deyinen Feqî Hüseyin Sağnıç bu alandaki çalışmalarının sürekli gizli ya da açık devlet engeliyle karşılaştığını belirterek rejimin bu korkusunun mantıksızlığını vurguladı.

Kongrede Aziz Nesin'in ölmeden çok kısa bir süre önce kaleme aldığı kutlama mesajı da okundu.

Roj'un rafından

Şair Mustafa Köz:

Bir halkın gülmesi, bir suyun solumasına benzer

Daha önce, "Ay Düşü", "Su Resimleri", "Yengeç Sepeti" ve çocuklar için yazdığı şiirlerden oluşan "Işıkları Karartmayın Çocuklar" adlı yapıtlarından tanıdığımız şair Mustafa Köz'ün, "Salıdan Önceki Pazartesi" adlı kitabı Tümzamanlar Yayıncılık tarafından okurlara sunuldu.

Köz, bir kelime kaşifi. Dili gündelik anlatımdan kurtarıp, otantik öğelerle kaynaştırır. Öyle ki, Anadolulunun ağzıyla "Suları resimler" ve sonra Japon halkının "Haiku"larıyla bizi bir ikebana törenine davet eder. Şiir böylece dünya halklarıyla nikah kıyma işlevi görür.

Köz'ün en büyük özelliğiyse edebiyattaki kamplaşmada dikenli tellerin arasına girmeyen çok az şairden biri olması.

Ne elit, şövalye yüzüklü bir kentsoylu şiirinin, ne de salt sloganlarla örülmüş ajit-prop söyleme dayanan çizginin kıyısından bile geçmez.

Kuğuran boynundu
Kuş uçmaz kervan geçmez boynun
Parma'nın tek üzgün güvercini
Seviyorum seni, aklında bulunsun.

dörtlüğünde her dize, yalın bir imgelem, geleneği yadsımayan ama ona karşı koymaya çalışan derin bir söylem akışıdır.

Altı mart doksan üçtü
Bedri öldü, kardeşim benim
İçini çeker gibi gülen
bir şinik buğday, oltu taşı

dizelerinde ise Bedri Yağan'ın anısına saygıyla gönderme yapar.

Haklı mıydı sence bu acun;
yorgunum her şeyi anlamaktan
sen değil, şiir korudu beni
kaybolup yok olmaktan

Mustafa Köz'ü sadece şiirleriyle anlatabilir ve anlayabiliriz:

"Ülkem, ülkem/taşların bağbozumu", "Yalnızlık, birikmedir diyorduk bütün yaz/bu yüzden güz, arkamızdan vurdu bizi."
"Hevenkleri, katliamları asmışlar her yerlere
Sülfür ve süt bakraçları taşıyoruz, liyakat madalyaları
git gide pörsüyen bir şeyler oluyor ayrılık aramızda,
bir demir eğilse sesini duyuyoruz, bu nasıl eğilmeyse
bir evrak-ı müsbite bilerek yırtılsa, yakılsa onu."

"Yeni bir yaban çağı yaşanacaksa yaşanmalıdır. Kim geçebilir ki bunun önüne! Sözcüklerle yazıyorum şiirimi ben." Kitabın arka kapağında kendini böyle dile getirmiş Mustafa Köz.

"Salıdan Önceki Pazartesi", şiir sevenler için nitelikli bir başucu kitabı.

Azınlıklar sorunu ve Orta Ananadolu Kürt toplumu

Hacı ERDOĞAN

Kürdistan Ulusal Kurtuluş mücadelesinin diyalektik-evrimsel gelişmesini doruk noktaya ulaşırmasıyla; kitleselleşip, ulusallaşmayı ve uluslararasılaşmayı yakalaması, birçok çevre ve azınlığı da iletişim araçlarının yoğunlaşmasıyla, dünyada olup bitenlerden anından haberdar olmanın kazandırdığı duygu ve düşüncesininde etkisiyle Orta Anadolu Kürt toplumunda çok yoğun bir ruhi şekillenme ve toplum psikolojisi oluşmaya başlamıştır. Bir tarafta Kürdistan'da kimlik ve ülke kavramları kişilerin beyinlerinde yer edinmişken, diğer yandan Orta Anadolu Kürtlerinin kafasında bir netlik kargaşası sürmektedir. "Öze Dönüş"ten söz edilmekte; ama, neyin özüne dönüş? 'Kimlik'in mi, 'ülke'nin mi?

Mezopotamya topraklarının zengin kültürel birikimlerini Anadolu kültürü ile yoğurarak kişiliklerinde toplayıp günümüze ulaştıran Orta Anadolu Kürtleri, bu zengin kültür ve yaşayış biçimlerinin etkisiyle olacak ki, göçertildikleri ana topraklarından uzaklarda iki yüz yıllık bir tarihsel sürece rağmen kendilerini ve dillerini asimile edilmekten koruyup, günümüze ulaştırmışlardır. Onlar iki yüz yıllık bir ayrılığa ramen ruhlarıyla her zaman Kürdistan'da olmuşlar, oradaki gelişmelere içten içe ya ağlamışlar, ya da sevinmişlerdir. Orta Anadolu Kürt aydını, Kürdistan'daki siyasi olgunlaşmaya cuzi de olsa katkıda bulunmayı kendine bir onur meselesi yapmış ve böylece her dönemde Kürdistanlı aydının, Kürt ulusunun varlığı için oluşturduğu yapısallaşmalarda yerini almıştır. Onlar Kürdistan Teali Cemiyeti'nin içerisinde olmuşlar, 60'lı, 70'lı yıllarda DDKO'nun kuruluşunda bulunmuşlar, en önemlisi de günümüzde KUKMM'ne Kırşehir, Cihanbeyli, Çiçekdağı, Yunak, Kulu, Şerefli Koçhisar, Haymana, Çekerek Sarız vb. gibi yerlerden akın akın katılıp onlarca şehit vermişlerdir.

Tüm bu saydığımız olgulara rağmen onları Kürdistan'daki Kürt insanından farklılaştıran iki yüz yıllık ayrılığın verdiği tarih ve bu tarih sürecinde oluşan toplumsal farklılığın yansıttığı bir gerçeklik olgusu. Bu gerçeklik; Osmanlı İmparatorluğu'nda yaşayan halkların ortak kaderi olan tehcir (zorunlu göçertmelerin) hareketlerinin sonucu olarak Orta Anadolu bozkırlarına yerleştirilmeleriyle başlayıp günümüze değin sürerek, onların Kürdistan toplumu ile kopmalarına sebep olmuştur. Kürdistan'da sömürgecilerin tahribatları ve dayatmaları sonucu, günümüze değin feodal ekonomik ve sosyal ilişkiler hala varlığını korurken, Orta Anadolu Kürt azınlığı kapitalist üretim araçlarıyla 45'li yıllarda tanışmış ve 60'lı yıllarda ise kapitalist üretim ilişkilerinin hakimiyeti ile karşılaşmışlardır. Bu toplumsal olgular, onların iktisadi ve sosyal alanda yaşamalarına olanak vermiştir. Dünya halklarının tarihlerinde de pek çok örnekleri görülen bu tür ayrılıklar, süreç içinde aynı dili konuşmalarına neden olmuştur. Orta Anadolulu Kürt azınlığ ruhen Kürdistan'da olmasına rağmen, tüm bu objektif ve subjektif olgulardan hareketle; Türkiye'de kendine özgü, aynı toprak şeridi üzerinde yaşayan (Kırşehir, Ankara, Konya) iki milyonluk bir azınlıkıtır. Onların Kürdistan'daki soydaşlarıyla tek ortak yanları, aynı dili konuşmaları ve aynı kökenden gelmeleridir. Bu verilerden hareketle, bu azınlığın sorunları, talep ve istemleri de Kürdistan'la temelden farklılıklar arz edecektir.

Sorun, talep ve istemleri farklılıklar arz edecek bir toplumun çözüme yönelik bir inisiyatifi olmalıdır. Ne yazık ki şu ana kadar Orta Anadolu çıkışlı bir inisiyatiften bahsetmek imkansız. Onlar salt duygularının etkisiyle KUKMM'nin içinde yer almış, Kürdistan siyasi yapıları ile birlikte hareket etmişler ve etmektedirler. Türkiye solunun baştan itibaren Kürdistan'a yönelik yanlı ve eksik politikaları, Orta Anadolu Kürdü'nün onlara soğuk yaklaşmasını beraberinde getirmiş, Kürt solunun ise sorunları kısa orta ve uzun vadeli olarak detaylarıyla işleyememiş olması, Orta Anadolu Kürdü'nün ve aydınının kendi toplumunun sorunlarına, kaygı ve endişelerine kayıtsız kalmasını beraberinde getirmiştir. Bu aşamadan sonra Orta Anadolu Kürt azınlığı kaygılarını giderme, uzun vadede de sorun veistemlerine cevap verebilmek için Kürdistan sosyalistleri ile direk bağlarla örgütlenmek zorundadır. Diğer yandan, Kürdistan sosyalistleri de bu azınlığın sorun ve istemlerine yönelik çözüm perspektifleri geliştirmeli ve programlarında yer vermelidirler.

Ülkede süren kirli savaş ve dayatılan ırkçı-şövenist duyguların etkisiyle Orta Anadolu Kürt azınlığında korku derecesinde oluşan kaygı ve endişelerin önü, ancak onların kendilerini de koruyan, haklarına sahip çıkan bir örgütlülüğün varlığını bilmeleri ile alınabilinir. Örgütlülüğü yaratmanın en önemli nedenleri taraf olarak hesaba katılmaktadır. Çünkü KUKM hergün zafere biraz daha yaklaştıkça, sorunlar kendisini dayatacak, talepler gündeme gelecek fakat, taraf olmayınca sorunların çözümü ya başkalarına kalacak ya da hiç çözülmeden hasır altı edilecektir. Bir başka neden de, bu azınlığın tarihi ve kültürel değerlerini araştırıp günışığına çıkarmak, yaşamalarını sağlamaktır. Bu tip yapılanmanın, bazılarının iddialarının tersine Türkiye solu içerisinde oluşturulmasının bu koşullarda hiçbir maddi ön koşulu yoktur. Çünkü, kendi halkı ve işçi sınıfı içerisinde prestij erezyonuna uğrayan bir solun, (geçmişten günümüze Kürt sorununa yanlış yaklaşımları da eklenince) Orta Anadolu Kürt azınlığı için şu an hiç verici olmuyor. Bu örgütlülüğü yaratacak esas güç Orta Anadolu Kürt azınlığının bağrında çıkardığı aydınlarının ön ayak olmasıyla, Orta Anadolu Kürt azınlığı olmayacaktır. Bu da onların temel görevlerinden en azından bir tanesi olmalıdır. Yoksa uzun vadede yaşayabilecek politik-siyasi kargaşaların sorumlu taraflarından bir tanesi de bu aydınlar olacaktır.

Med TV'ye dair birkaç söz!

Mahmut KİPER

Med TV, yayınlarına başladığı günden bu yana hararetli bir tartışma başladı: Med TV'ye karşı nasıl bir tutum takınılmalı, ona bakış ne olmalı? Ben de Med TV yayınlarını fırsat buldukça izlemekte, kimi zaman sözünü ettiğim bu tutuma ve sohbetlere hem katılmakta hem de şahit olmaktayım.

Bana göre konu oldukça hassastır. Med TV'nin yayınlarını objektif bir şekilde izlemek ve ona böylesine kritik bir gözle yaklaşmak şarttır. Hiçbir şeyi gereksiz bir şekilde ve hak etmediği müddetçe ne övmeli ne de yermelidir. Elbette bu zor bir sanattır. Bunu layıkiyle yapabilen kaç kişi vardır? Öte yandan haklı ve doğru eleştirileri karalama olarak görmeme töleransını göstermek de bir erdemdir. Bunu da yapabilen kişi veya çevreler de o kadar azdır.

Med TV yayın hayatına başladığı gün çocukluk ve gençlik yıllarımı anımsadım; o yıllarda babamla beraber Erivan ve Bağdat radyolarının Kürtçe yayın saatlerini hiç kaçırmazdık, evde tüm aile bu radyoları dinlerdik. Aram Tigranı'yı, Heden Cizrevi'yi ve Mehmet Arif Cizravi'yi o dönemlerde tanıdık. Kısıtlı olanaklarla da olsa, o radyolar Kürt halkının üzerinde derin izler bırakmışlardır. Hatta ne Bağdat radyosu ne de Erivan radyosunun yönetimi ve denetimi Kürtlerin elinde idi.

Program yapımcılığının Kürtlerde olduğu bu radyolar Kürt halkının uyanışı üzerinde ciddi etkilerde bulunmuşlardır.

Oysa Med TV bir Kürt hareketi tarafından kurulmuş, yayın politikasının onlar tarafından belirlendiği, çalışanların çoğunun ERNK taraftarı olduğu bir kuruluştur. Tüm Avrupa ve Ortadoğu'ya yayın yapabilen çok güçlü bir mücadele arasında radyo yayınları ile kıyaslanamayacak ölçüde geniş olanaklara sahiptir. Ulusal Demokratik Mücadele de, Kürt halkını derinden etkileyecek, çok yönlü fonksiyonları olan bir silah olacaktır.

Bu genel geçer doğrulardan sonra, Med TV'nin bazı özelliklerine şimdiden değinmekte yarar var. Yayın hayatına yeni başlamasına rağmen, belki hemen her şey yerli yerine oturmamış olmasına rağmen, yine de bazı verilerle Med TV'nin yayın anlayışı ve haklı konularda bazı gerçekleri dile getirmek mümkün. Med TV, haber ve yorum sınır kanunu, ilkesine uymamaktadır. ERNK ve PKK'nin eylem ve haberleri dışında Kürdistan'daki hiçbir gelişmeye ve olaya yer vermemektedir. Hiçbir Kürt hareketinin eylemine, haberlerine veya toplantılarına yer verdiği görülmemiştir. Onlar üzerinde, daha koyu bir sansür uygulanmaktadır. Bu konuda bazı örnekler verebilirim. 21-22 Mayıs 1995 tarihinde İsveç'in başkenti Stockholm'de İsveç Kürt derneklerinin 14. kongresi vardı. Kongre ile ilgili en küçük bir haber veya görüntü verilmedi. Halbuki Med TV adına çekimler de yapılmıştı. Bunun bir tek nedeni vardır: İsveç Kürt Dernekleri Federasyonun'da ERNK veya PKK'liler yoktu. Oysa Kürt Federasyonu 14 yıllık çalışması ile dört parçadan gelen Kürtleri içinde örgütleyen ilk demokratik örgüt olması ile belki ulusal kurumlarımızın ilk öncüleridir. Bine yakın delegesi ile kongresini çok demokratik koşullarda gerçekleştiren Kürt Federasyonu'nun kongresinin haber değeri nasıl olamaz? Hele Kürt televizyonu olduğunu söyleyen bir televizyon kanalı bunu nasıl yapabilir? Burada belirleyici olan doğrudan doğruyu politik tavır değil midir? Tüm İsveç Kürtleri buna şahittir.

Başka bir örnek daha vereceğim. 27 Mayıs'ta, İsveç Kürt Yazarlar Derneği'nin inisiyatifi ile Mem û Zin'in yazılışının 300. senesinde Ehmede Xani üzerine bir konferans düzenlendi. Konferansta Dr. Martin Van Bruincesson, Prof. Soyce Blau ve Murad Cıwan konuşmacı olarak katıldılar. Konferansa yüzlerce dinleyici katılmıştı. Med TV de konferansta çekimler yaptı.

Ama ne yazık ki, konferansın haber değeri olmamış olacak ki, iki cümle ile söz edilmedi! Kürt ulusunun babası sayılan Ehmede Xani'den, onun adına düzenlenmiş ve seçkin konuşmacılara kadar konferans, MedTV için haber değeri bile taşımıyordu!

Eğer, Med TV Kürt televizyonu olduğunu ileri sürecekse, herkese kapılarını açmalıdır. Yok eğer kendi taraftarlarının ve yandaşlarının faaliyetlerini, toplantılarını ve haberlerini verecekse, o zaman kendisini ERNK televizyonu olarak tanıtması daha doğru olmaz mı? Elbette ERNK televizyonu da Kürt televizyonudur ama hiç olmazsa farklı algılanmanın önünü kesmiş olur. Irak Kürdistanı'nda KDP'nin televizyonu KDP'nin televizyonudur, Yekiti'nin ki de Yekiti'nin televizyonudur. Med TV de niye öyle olmasın?

ERNK televizyonu olmasın! Ama Med TV öyle yapmıyor, kendisini bir taraftan tüm Kürtlerin TV'si olarak lanse ediyor, diğer taraftan da kendisinden olmayan bir tek eylem veya haberi bile vermiyor, verse de sansür uyguluyor. Med TV, sömürgeci güçlerin TV yayınlarına karşı topyekün olarak ulusal demokratik güçlerin sesi olmalı, böyle bir işlev yüklenmelidir. Sansürcü bir anlayış ve zihniyetle davranırsak, egemen güçlerin sansürcü ve yasakçı zihniyetini eleştirebilir miyiz?

Ben yine örneklerime devam edeyim: 16 Mayıs'tan başlayarak, haziran ayı ortalarına kadar sürdürülen, Diyarbakır ve İstanbul operasyonlarından bahsedeceğim. Polis MED-KOM, HADEP, MEDYA GÜNEŞİ çevrelerine Diyarbakır ve İstanbul'da ayrı ayrı operasyonlar düzenledi.

Diyarbakır'da polis 28 kişiyi göz altına aldı. Bu haberleri TGRT ve TRT ekranlarına getirdi, ama Med TV den ses seda yok. Hatta Yeni Politika bile yazdı. Başka bir örnek: Anayasa Mahkemesi, Değişim ve Demokrasi Partisi'ni (DDP) kapatmak gerekçesi ile partiye dava açtı. Bu partinin Başkanı İbrahim Aksoy'dur. İbrahim Aksoy ve arkadaşları daha önceleri DEP'te çalışmışlardı, DEP'in kapatılmasından sonra HADEP çalışmalarına katılmayarak ayrı bir parti kurmak istediler ve kurdular. Şimdi devlet bunları kapatmak istiyor. Gazeteler yazdı, TGRT haberi verdi ama maalesef Med TV'de ses yok. Örgütlenme, basın yayın ve tüm diğer özgürlükleri bu tavırlarla savmak mümkün mü? Devletin ve egemen güçlerin baskılarından, sansür süzgecinden geçip o yasakları delerek, gazete ve TV'lere yansıyan haberler Med TV'de haber olmuyor. Oradaki yasakları delemiyor.

Bu haberi verse; belki İbrahim Aksoy ve arkadaşlarının sesini duyurmuş, onların propagandasını yapmış olur. HADEP dışında başka partilerin de olduğunu belki biraz daha geniş bir kamuoyu duymuş olur.

Şimdi daha başka ilginç bir olaya geçmek istiyorum. Med TV yayına başladığı günden beri çeşitli Kürt ozanlarını ekranlarına getirdi. Halka tanıtmış oldu. Biz de onları birkaç kez dinleme fırsatı bulduk. Ama ortada çok ciddi ve haksız bir durum var. Med TV'de programa çıkan biriki ozanın dışında hepsi amatördür.

Ben onları küçük göstermek istediğim için değil, bir olguya dikkat çekmek için istiyorum. Şimdiye kadar bir ozan var ki, ismi bile geçmiyor. Sanki böylesi bir ozan yok. Bu ozan, Kürt halkının mücadelesine en az yirmi yıl alınteri ve göz nuru dökmüş, Kürdistan'ın dört parçasında ulusal ozan olarak halk nezdinde kabul görmüş çok değeli ozanımız Şiwan Perwer'dir. Med TV Kürtlerin televizyonu bu tutumu ile çok ciddi ve telafisi mümkün olmayan bir tavır içindedir. Uyguladığı bu sansürcü mantık ile Şiwan'ı Kürt halkına unutturamaz. Gönüllerden silemez. Eğer Şiwan PKK'den ayrıldığı için bu tutum sergileniyorsa bu demokratça bir tavır olamaz. Eğer öyle değilse Med TV'nin Şiwan gibi değerli bir ozanımızla ne alıp veremediği var? Şiwan yurtsever mi değildir? Kürt halkına bir zararı mı dokunmuştur? Ama binlerce insanın, Şiwan'ın müziği ile bu mücadeleye katıldığını biliyoruz.

Yaralı peşmergelerin Şiwan'ın o güzelim sesi ile dağ başlarında narkozsuz ameliyat olduğunu biliyoruz.

Med TV'nin bu ambargosuna sessiz kalarak, bu tutumu onaylayan veya benimseyen diğer ozan arkadaşların bu tavıra ortak olmasına gönül razı olmuyor.O arkadaşların da bu konuda tepkilerini uygun bir biçimde dile getirmelerini bekliyoruz.

Ben Med TV'nin yayın politikası üzerine belli başlı bir olaya değindim. Şüphesiz bu örneklerin çoğaltılması mümkün.

Gençlik, gelişimini sürekli kılmalıdır

Selda DEMİRCİ

Gençliğe, mücadele içinde nüfus yoğunluğu olarak bakılmamalıdır. Burada doğru yöntem, önüne ulusal hedefi koymuş ve hedefe ulaşmada sosyalizmi ilke edinmiş gelişen süreci diyalektik yöntemle inceleyebilen, dersler çıkarabilen, sürece hükmedebilen, süreçten kopuk günübirlik politikalarla değil; ileriye dönük gerçekçi, zamanı kendi içinde aşındırabilen, sağlıklı kadroların bulunduğu örgütlü güce gidebilmektir.

Ve gençliğe yaklaşım, gençliğin fizik gücü temelinde değil, mücadelede hak ettiği yere getirmek için olmalıdır.

Gençlik yapı gereği toplumdaki maddi dinamiği algılayabilecek, bunları marksist ideolojiyle yoğurabilecek gelişkinliğe sahip değildir. Ulusal mücadelede bulunmak için yeterli ideolojik yetkinliğe sahip değildir. Burada ulusal duyguları düşünsel gelişkinliğe sahip olmada engel görmek de doğru değildir. Fakat bu duygusallığın içini boş bırakmak farklı alanlara çekmek, ulusal duyguların mücadeleye sağlıklı bir biçimde akmasının önünü keser. Bu nedenle ulusal duygular bilinçle pekiştirilmelidir.

Gençliğin dikkatini hareketin olduğu yerler çeker. Özellikle sansasiyonel politikalar, gelişimler gençliği etkiler. Ajit-prop siyasete daha yatkındır. Bu yatkınlığı gençliği büyük bir hızla mücadele alanlarına çekebilir. Bu çekilişin beraberinde sağlıklı ivmeler kazandıramayacağı da göz önünde bulundurulmalıdır. Süreci tahlil etme, ürketkenliği yakalayabilme devrimci görev ve sorumlulukları idrak edebilmeden yoksun olduğundan nicel birikiminde kalır. Önemli olan nicel birikim değil, dönüşümleri yaratacak nitel birikimler olmalıdır.

Kürt gençliği kendi koşullarını iyi değerlendirebilmeli, Kürdistanlı bir genç olma bilinciyle hareket etmelidir. Ancak bu şekilde ulusal mücadeleye ivme kazandırabilir. Aksi halde genç kesimde olan dinamizm olumlu değil olumsuz yönde gelişir. Gençliğin fiziksel, düşünsel ve duygusal gelişimi tamamlanmadığında mantığının önüne duyguları geçer. Gençiliğin bu anlamda özellikle düşünsel gelişimi sağlanmalıdır. Bu gelişim sağlanmadığı sürece, ulusal ve toplumsal mücadele sürecine taşıyıcı ivmeler sağlanamaz. Bunu göremeyenler gençliğin fiziksel yoğunluğundan yararlanmak istediklerinden birey ve parti popülaritesini her şeyin önüne çıkararlar ve gençliğin duygusallığını da bu yönde kullanırlar. Gençliğe zihnini açık tutma ve kullanmanın tüm özgürlüğü tanınmalıdır. Aksi taktirde gençliğin üretkenliği ideolojilere ve bireylerin mutlakçı yaklaşımlarına hapsedilir.

Kürt gençliği kendi tarihi sürecini toplumun sosyo-ekonomik yapısını iyi bilmeli; yani hedefi olan bağımsız birleşik Kürdistan şiarı için gelişmini sürekli kılmalıdır.

Gençliğin toplumsal kategori içerisinde heterojen bir yapıda olması mücadeleye atılışında bir çelişki arz ettirmemektedir. Gençliğin toplum içinde bulunduğu görev ve sorumlulukları devrimci görev ve sorumluluklar olmalıdır. Öğrenme ve araştırmacı ruhunu doğru yönlere çekebilmelidir. Gençliğin mücadeleye getireceği dinamizm mücadelenin dar bir alana hapsolmasını engeller ve ulusal-toplumsal kurtuluş için mücadeleye kan verir. Bu nedenle ajitasyon eğitimi değil, öncelikle Kürt halkının kültürünü, tarihini, dilini öğretici ve geliştirici eğitim verilmeli, bunun yanında sosyalist bilince ulaşması sağlanmalıdır. İnisiyatif ve sorumluluk anlayışı kazandırılmalıdır.

Gençliğin deneme yanılma yoluyla devrimci çizgiyi yakalamasını bekleyemeyiz. İdeolojik birikimimize sağlıklı müdahalelerde bulunacak, içine girilmiş olan çıkmazlara kalıcı çözümler getirecek, bir sosyalist gençliğin öncülüğüne ihtiyaç vardır.

"Kırmızı Kitapçık" ve demokratikleşme

Kemal ÇAĞLAR

Türkiye'yi kimlerin yönetmediği çoktan netleşmiştir. Ama, "kimler yönetiyor?" sorusu ise, her geçen gün yeni bir boyut kazanan karşılıklarla daha bir belirginleşiyor. Genelkurmay İkinci Başkanı Orgeneral Ahmet Çörekçi, verdiği brifingte-kimbilir, belki de ağzından kaçırarak- "Milli siyaset"i belirleyen bir "kırmızı kitapçık"tan sözetti. Bu kitapçık, Cumhurbaşkanları ve Başbakanlara "bilgilendirme" amacıyla veriliyormuş. Bu açıklamayla, TC'nin 10 yılı aşkın bir süredir Kürt halkına karşı yürüttüğü topyekünkirli savaşın, her organın "üstünde" bir emir-komuta içinde, bir "milli siyaset"e dayandırıldığı da itiraf ediliyordu. Bugüne kadar, TC'nin temel tüm politiklarında hiçbirinin sözümona halkın temsilcilerinden oluşan parlamentoda belirlenmediği, tüm bu politikların üretim ve karar organının MGK olduğu biliniyordu. Ama, "Kırmızı Kitapçık" ile birlikte, MGK'nin de üstünde bir "organ"ın olduğu belirginleşiyor. Kitapçık Cumhurbaşkanı ve Başbakana veriliyor. Orgeneral Çörekçi de meseleyi bildiğine göre, yakın bir ihtimalle kuvvet komutanları da bu konuda bilgilidirler. Yani "halkın temsilcisi" parlamento bilmiyor, hatta Başbakan Yardımcısı bile bilmiyor, parlamentodan çıkan hükümetin bakanları bilmiyor; MGK üyelerinin tümü de bilmiyor; ama onların da üstünde birileri TC'nin "milli siyaseti"ni belirliyor. Parlamentoya da kukla bir organ olduğunu kanıtlarcasına "onaylamak"tan başka bir "görev" düşmüyor. 70 yılı aşkın bir süredir üretilen "milli siyasetler"le Kürt halkına ve dolayısıyla Türk halkına yaşamı zindan edenler, Türkiye'nin hiçbir sorununa çözüm getiremeyenler, başları sıkıştığında askeri darbeler düzenleyenler, ne parlamentoyu ne de "sivil" yönetimi takıyorlar. Çünkü gerçek devlet onlardır. Peki kimdir bunlar? Kimdir "Kırmızı kitapçık"ın mimarları?

10 yıldır Kürdistan'ın açık bir cehenneme dönüştüren savaşın yıllık 400-500 trilyonluk harcamalarını ceplerinde bulan değişik sektörleriyle büyük sermaye gruplarıdır bunlar. Bunlar "demokrasi ve insan hakları bize engel oluyor"(sanki varmış gibi) deyip, durumla bile yitinmeyenler,"taş taş üstüne bırakmayız" diyenler;10 yıldır kendi başarısızlıklarını kanla, "mehmetçik" edebiyatıyla örtmeye çalışanlardır. Bunlar "bu ülkede Türk olmayanların tek hakkı vardır, o da susmak" diyen Coşkun Kırca'lar;"sivil"hükümetin bakanına "ayağını denk al" diyen "memur" Necdet Menzir'lerdir. Bunlar, sözümona Dersim'in "en yetkili kişisi" olan Vali'ye "Vali defol", "Dersim'i yıkacağız" diyen özel timlerdir. 2000'i aşkın Kürt köyünü yakıpyıkan, boşalttıran; milyonlarca Kürdü yerinden-yurdundan edip daha perişan bir yaşama sürükleyen, Kürdistan'ı insansızlaştırmaya çalışan, 3000'e yakın "fail-i meçhul" cinayette kanlı parmak izleri olan,yüzlerce insanı işkencelerde öldüren, kaybettiren, yargısız infazları düzenleyen, hergün yüzlerce insanımızı dağ başlarında katledenler ile "Milli Siyaset"in mimarları aynı odaklardır. Bunlar, işçiye sıfır zammı önerenler, memura sendikayı bile fazla görenler, "demokratikleşme"aldatmacasıyla kitleleri ve dünya kamuoyunu oyalamaya çalışanlar, yüksek enflasyon altında kitleleri açlık sınırına getirenlerdir.

Evet, Türkiye'de gerçek iktidar: MİT'i, Kontr-gerillası, MGK'si, savaş tekelcisi, Genel Kurmay'ı, işkencecisi, Özel Tim'i ve onların sesi olan kimi basınıyla asker, sivil tüm savaş mimarlarının ellerindedir ve "Milli Siyaset " de bunların ürünüdür. Bugün iktidardaki rolü ve payı itibariyle Alparslan Türkeş, Kürt Hikmet'ten daha yetkili ve bilgi sahibidir.

"Kırmızı Kitapçık" ile yönetilen, TC'nin en yüksek organı olan parlamentosu, aslında hem "kukla"dır, hem de bu "milli siyaset" iktidarının bir uzantısıdır. 12 Eylül'cülerden daha 12 Eylül'cüdür. Anayasa değişikliklerine ne gücü, ne de niyeti vardır. Çünkü "kefil"lerin onayı ile bu parlamento şekillenmiş ve her zaman da başlarında onların sopası bulunmuştur. Bu gidişe "dur" demeye çalışan birkaç onurlu parlementer de, ya dövülür, ya susturulur, ya da demir parmaklıklar ardına atılır. Durum bu iken, bu parlamentodan; 12 Eylül Anayasası'nı korumaya çalışan savaşın devamına her türlü onayı veren, faşist bir askeri cuntanın hazırladığı ceza yasaları, partiler yasası, seçim yasası vb. tüm demokrasi dışı politika ve uygulamaları, içine sindiren, onun üzerine oturan, ses çıkaran Kürt milletvekillerine tahammül edemeyen, TMY'nin 8. maddesini bile değiştirmeyen bu kukla, korkak ve savaş uzantısı parlamentodan demokratikleşmeyi, düşünce ve örgütlenme özgürlüğünü beklemek, ya safdilliktir, ya da "gerçek iktidar" ve TC devletinin bu insanlık dışı niteliğini bilememektir.

Demokratikleşme, savaş bezirganlarının lütfuyla hiçbir zaman sağlanamayacaktır. Kürt sorunu ortada durdukça, Kürdistan'ın her karış toprağı bombalarla paramparça bir cesede dönüştürülmeye çalışıldıkça, hergün onlarca insanın kanı döküldükçe, Kürt halkına iradesini özgür bir şekilde ortaya koyabileceği demokratik bir ortam yaratılmadıkça, demokratikleşme bir hayaldır. Peki bütün bunları, savaşın "Kırmızı Kitapçık"lı mimarlarının vicdanına terkederek, onlardan bekleyerek gerçekleştirmek mümkün müdür? Elbette ki değildir. Kürdün kanı döküldükçe, Türk halkı da ne özgürlüğü, ne rahatın yüzünü göremeyecektir. Demokratikleşme bir direnişler zincirinin ürünü olacaktır. Mücadeleyle demokrasi sağlanır. Hiçbir hak kendiliğinden verilmemiştir; zorla, söke söke alınmıştır. Devletin "lütfettiği" her hak, sonuçta aynı kolaylıkla geri de alınmıştır. Demek ki demokrasi mücadelesi, temelde, kitlelerin direnişe dayalı hak ve özgürlük mücadelesidir. Peki Türkiye'de kitleler buna ne oranda katılıyorlar? Bu konuda iyimser bir tablo çizmek çok güç. Son birkaç ayda umut verici gelişmeler yaşanıyor. Ama hak alımı için henüz çok yetersiz. Anayasa değişikliği tartışmaları sürerken, Ankara'da güçlü bir ses çıkaran memurların eylemi, geleceğe, taşırılabilinirse, elbette ki birçok gelişmeye yol açılabilir. Peki Anayasa değişikliği sürecine müdahale etmek, sadece memurların sorunu mudur? İşçilerin, emekçilerin, aydınların, toplumun en geniş kesimlerinin demokratikleşme, "Anayasa değişikliği" tartışmalarına fiili eylemlerle müdahale ederek gündemi belirleme diye bir sorunları yok mudur? Ortak bir mücadele zinciri örülmedikçe, elbetteki gidişat bu olur. Bu devletin ve "milli siyaseti"çilerin kendiliğinden, "iyi niyeti"yle demokratikleşmeyeceği nettir. Son dönemdeki oyalama girişimleri de tümüyle Avrupa'nın zorlamaları sonucudur. Bu gerçekliği görmek durumundayız. Gerçek anlamda demokrasi mücadelesi Gazi mahalllesindeki barikatlardadır. Ankara'yı işgal eden memurun, greviyle, direnişiyle egemenlere boyun eğdiren işçinin mücadelesindedir. Kayıp ailelerinin boyun eğmeyen kararlı direnişlerindedir. Kürt ulusunun özgürlük mücadelesidir, demokratikleşmeye yol açacak olan. Demokrasi mücadelesi, ancak en geniş emekçi kitleleri ve Kürt halkının ortak mücadelesiyle gelişebilir. Ve bugün için de eksen Kürdistan'daki savaşa kaymıştır. Bu savaş durdurulup, Kürt halkının iradesi tanınmadıkça, demokratikleşmenin önü açılamaz. Savaş mimarlarının, "Kırmızı Kitapçık" sahiplerinin zaten böylesi bir sorunları yoktur. Ama böyle bir sorunu olanlar ise, henüz büyük oranda suskun.

Kürt ulusal demokratik hareketi ile, Türkiye devrimci-demokratik mücadelesi arasında bir köprü kurulmalıdır. "İşçi-memur el ele Kürdistan'daki savaşı durdurmaya ve teslimiyeti dayatmayan bir barış için ortak mücadeleye diyorum.(*)

(*)Bunu sağlayabildiğimiz oranda, "Kırmızı Kitapçık"ların sahipleriyle birlikte tarihin çöplüğüne atılmasının yolu da açılabilir.

Roj

HABITAT'a iki kampanya

Baştarafı 1. sayfada

'Habitat'a hayır: Koşulları yok'

HABITAT II'nin Türkiye'de yapılmasına karşı çıkanların temel gerekçesi, yoğun insan hakları ihlallerinin, savaşın ve göç ettirme politikasının hüküm sürdüğü bir yerde böylesi uluslararası organizasyonların yapılamayacağı prensibi. Bu görüşü ilk dile getiren kurumların başında İHD geliyor. İHD, Genel Başkan Akın Birdal imzasıyla 29. 6. 1995 günü yaptığı basın açıklamasında tavrını net olarak ilan etti: Bu toplantı Türkiye'de yapılmamalı. Yapılırsa protesto edeceğiz.

İHD'nin basın açıklamasında "İnsan Yerleşimleri Konferansı'nın Türkiye'de yapılmasının, BM idealleri ile bağdaşmadığı sonucuna varıldığı" vurgulanıyor ve HABITAT II'nin İstanbul'da yapılmasının koşullarının bulunmadığına inandıkları duyuruluyordu. "İHD, HABITAT II. Konferansını, insan hakları ve demokrasi açısından değerlendirmektedir. Bu bağlamda, sorun tek başına konut sorunu değildir" denilen açıklamada, Kürt nüfusun acil sorunlarının halli ve acil taleplerinin karşılanması gereği ifade edilerek, "HABITAT II'nin Türkiye'de yapılabilmasinin koşulları bunlardır" görüşüne yer veriliyordu.

Açıklama, "İHD, bu yönde hiç bir işaret görmediği için, konferansın Türkiye'de yapılmasına karşı çıkmaktadır. İHD, 1996 yılının Haziran ayında, alternatif toplartılar düzenleyecektir, zorla yerinden etme politikasını ve uygulamasını teşhir edecektir" mesajı ile sona eriyordu,

Konu ile ilgili olarak görüştüğümüz ve farklı eğilimin de bulunduğunu hatırlattığımız İHD MYK üyesi ve İç Anadolu Temsilcisi Lütfi Demirkaya, kararlarının haklılığını vurguladı ve "Bu toplantı, insani yerleşme konusunda yapılan bir toplantıdır. Türkiye'de resmi açıklamalara göre 2374 civarında, ama bizim tesbitlerimize göre yaklaşık 5 bine yakın köy boşaltılmıştır ve yakılmıştır.

Bunun sonucu olarak 870 bin insan konutsuz kalmış ve evleri yakılmış. Bu kadar konutsuz ve zorla göçe tabi tutulan insanların olduğu bir ülkede insani yerleşme toplantısının yapılmamasını istiyoruz. Şayet, insanların yerlerine geri dönmeleri ve konutlarına tekrar sahip olmaları sağlanırsa, böyle bir toplantının burada olabileceğini düşünürüz" dedi. Koşullar böyle olmasaydı, İHD'nin Konferans'ın etkin bir katılımcısı olabileceğini de hatırlatan Demirkaya, "Bu toplantının Türkiye'de yapılması için TC, ulusal bir komite oluşturdu. Bizden de bir arkadaş bu komiteye izleyici olarak katıldı. Bu toplantıya BM'nin danışma üyesi uluslararası sivil toplumlarla birlikte katılacaktık. Ama taleplerimiz yerine getirilmedikçe bu toplantıya katılmayacağız" ifadesini kullanıyor.

HADEP de HABITAT II'nin Türkiye'de yapılmasına karşı çıkanlardan.

Sorularımızı yanıtlayan HADEP Genel Sekreteri Bahattin Günel, "İnsan haklarının ihlal edildiği, insanların zorla göçe zorlandığı böylesi bir ülkede böyle bir toplantı yapmasının doğru olmadığını düşünüyoruz" dedikten sonra, farklı bir boyuta da dikkat çekiyor ve 'Toplantının ekonomik nedenleri de olduğuna' dikkat çekiyor. "Gelecek yaklaşık 32 bin kişinin maddi olarak getireceği dövizler, Türkiye'de sürdürülen kirli şavaşa aktarılacak" diyen Günel, bu nedenle de toplantının Türkiye'de yapılmasını doğru bulmadıklarını belirtiyor.

Konferansı bir zemin olarak değerlendirme görüşünde olanların da bulunduğunu hatırlattığımızda, "Bu ülkede gerçeklerin dile getirilmesi olanağı çok zordur, olamaz" yanıtını veriyor.

'Habitat'a evet: Kapısına dayanırız'

HABITAT II'nin Türkiye'de düzenlenmesine taraftar olanlar, "Yapılması zaten kararlaştırılmış toplantıya karşı çıkmak değil, onu değerlendirmek durumundayız" noktasından hareket ediyorlar. 'Protesto yerine değerlendirme hazırlığı'nı savunanlardan biri, Kürt sorunun çeşitli boyutlarında uluslararası hukuk uğraşı veren avukatlardan Hasip Kaplan. Konferansa 185 ülkeden 32 bin delegasyonun yanı sıra, ilgili sivil toplum örgütlerinin de katılacağını hatırlatan Kaplan, "Konferansın önemi çok büyüktür. Bu tür toplantılara siyasal yaklaşımlardan çok farklı yönleriyle ele alınıp katılınmalıdır ve Türkiye'nin sorunları ameliyat masasına yatırılmalıdır" diyor. Sorunları konferansta gündeme getirmek ve elimize gelen bu fırsattan yararlanmak gerektiğini ifade eden Kaplan, "Bu konferansta sorunu yerinde ve gerekli yerlere ulaştırmak imkanı varken, 'bu ülkede insan hakları ihlalleri var' diyerek bu toplantının burada yapılmasını istememek, basit bir tavır olur. Bu ise çok kısıtlı olan imkanlarımızı sekteye uğratır. Böylesi bir karar acele ve araştırılmadan yapılmış demektir. Bu toplantı tarihi bir toplantıdır ve yapılması gerekmektedir" şeklinde görüşlerini ifade ediyor. Kaplan'a karşı çıkanların gerekçelerini hatırlattığımızda verdiği yanıt, "Toplantıya gidilmemesi neyi değiştirecek ki? Neticede bu toplantı yapılacak, bunun için bu tarihi fırsatı değerlendirmek gerekir" oluyor.

Habitat'a iki farklı tutum tartışılıyor

"Bu toplantıya yaklaşık 11 ay kaldı. Bu süre içerisinde Türkiye'de değişik muhalif kuruluş ve kurumların şimdiden bilimsel, akademik çalışmalar yapması, kendi birimlerinde tartışması ve çözümler üretmesi ve bu konferansta yetkili temsilcileriyle dile getirmesi gerekmektedir. En başta, boşaltılan köylerin nedeni siyasal da olsa, burada bundan bizzat zarar gören kurum, kuruluş ve kişilerin şimdiden çalışmaya başlaması kaçınılmazdır" diyen Kaplan, tarihi bir fırsatla yüz yüze olunduğunu; yakılan köylere konut kampanyası, BM'den bizzat kandi platformunda yardım talebi gibi girişim hazırlıklarının gereğini dile getiriyor ve "Gelecek delegasyonların göç edilen yerlere götürülerek yerinde inceleme ve araştırma yaptırmaları ve onların yaşanan soruna duyarlı olmaları sağlanarak, Türkiye'ye önemli mesajlar verilebilir" diyor.

Kürt Hak ve Özgürlükler Vakfı Genel Sekreteri Yılmaz Çamlıbel ise, konuya temkinli yaklaşmakla birlikte, şartları muhaliflerce oluşturulursa Konferansın yararlı olacağını ifade ediyor. Çamlıbel, "Türkiye'de, metropollere gerek iş bulmak gerekse savaş nedeniyle göçetmiş milyonlarca insan sağlıksız konutlarda sefalet içinde yaşamaktadırlar. Şayet bu konular gerçekçi bir incelemeyle ele alınır ve rapor halinde dünya kamuoyuna iletilirse, şüphesiz bu, insan hakları çiğnenen kesimlerin lehine olur. Fakat devlet bu organizasyonu yönlendirirse, o zaman farklı bir durum ortaya çıkar. Her şey gibi bu konu da toplumsal gruplar ile egemenler arasındaki örgütlülük ve etkinlik durumuna bağlıdır" diyor. İlki Kanada'nın Ottova semtinde 1976 yılında BM Yerleşim Sorunları Konferansı'na ülke delegasyonlarıyla birlikte Türkiye'den de Başbakanlık Toplu Konut Koordinasyonu, bakanlar, 10'un üzerinde kamu kuruluşu, 12 yüksek öğretim kurumu, 2 konut kooperatifi, 30 civarında değişik sivil örgüt ile 7 konut ve inşaat kuruluşunun katılacağı öğrenildi. Önümüzdeki yıl İstanbul'da yapılacak ve Türkiye'yi ilgilendiren çeşitli somut projelerin de ele alınacağı bu devasa organizasyona ilişkin olarak aktardığımız farklı eğilimlerin ortak noktası da var elbette: Her iki eğilim de, insan haklarına ve özellikle Kürt halkına en yararlı nedir sorusundan hareket ediyor.

Bankalar da göç eder

Baştarafı 1. sayfada

kapattılar. Bir yandan bankaların kapatılması, bir yandan da otomasyon çalışmalarının arttırması sonucunda personel sayısında 1993'e göre 5 bin 197 kişilik azalma gözlendi."

Bankalarda yıl sonu itibariyle 151 bin 445 olan personel sayısı, geçen yıl sonunda 146 bin 248'e geriledi. Azalma 3 bin 371 erkek, bin 826 kadın personelden kaynaklandı. 1994 sonu itibariyle bankalarda çalışanların yüzde 63.6'sı oranında 93 bin 63'ü erkek, yüzde 36,4 oranında 53 bin 185'ini kadın personel oluşturuyor.

Bu arada bankalarda çalışan personel sayısındaki azalmanın bin 223 kişilik bölümü geçen yıl batan Marbank, TYT Bank ve Impexbank'ta yaşandı. 1993 yılı sonu itibariyle Marbank'ta 504, TYT Bank'ta 376 ve Impexbank'ta 343 kişi çalışıyordu.

Temmuz, güleryüzlü sosyalisti de aldı

Haber Merkezi- Türk solunun en eski liderlerinden Mehmet Ali Aybar, 10 Temmuz günü öldü.

Mehmet Ali Aybar'a Türkiye sol literatüründe bir özgünlük kazandıran, başlıca iki konu vardı. İlki, "güler yüzlü sosyalizm" olarak tanımladığı ve açılımını "Demokrasisiz sosyalizm olmadığı kanıtlanmıştır. Yani bildiğimiz insan haklarına dayalı çok partili sistem olacak" biçiminde yaptığı görüştü. İkincisi ise, "Leninist parti modeli"ne açıkça karşı çıkması ve "sosyalizmin asıl devrimi bu alanda olacaktır" demesiydi.

Çoğu sol sosyalist hareket ve parti tarafından, "burjuva reformisti" olarak nitelenen Aybar'ın saygı duyulması gereken taraflarından biri, birçok eski keskin komünistin çark ettiği dönemde, "sosyalizm bitti" değerlendirmelerine karşı çıkmasıydı. "Sosyalizm bitti" tahlillerine yanıtı şuydu: "Sömürü bitti mi? Sömürü bitmediyse artı değere hala el konuyorsa işçinin, emekçinin sömürüye karşı mücadelesi de devam edecektir."

Ozan Gani Nar tutuklandı

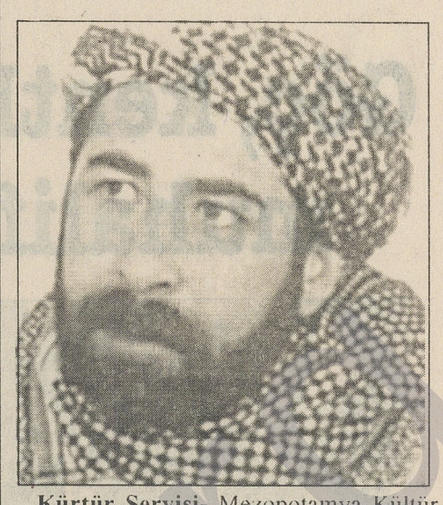

Kürtür Servisi- Mezopotamya Kültür Merkezi(MKM) yöneticisi de olan Kürt ozanı Gani Nar,1992'de Konya'daki bir konserinde söylediği türküler gerekçe gösterilerek geçtiğimiz hafta tutuklandı. Gani Nar'ın tutuklanması üzerine, Stran Kültür ve Sanat Merkezi, Koma Dengê Azadi, Fırat Başkale, Fatma, Teatra Roja Welat ve Govenda Stran tarafından bir ortak birdiri yayınlandı. Bildiride, "Sürdürdüğü kirli savaşı giderek metropollere taşıyan devlet, karşısına dikilen toplumsal muhalefetin tüm araç ve kurumlarına karşı da sistemli bir baskı ve yok etme politikası izliyor. Son olarak MKM yöneticilerinden sanatçı Gani Nar, geçtiğimiz hafta içinde gözaltına alınmıştır" denilerek, bu tür saldırıların kültür ve sanat cephesinin mücadelesini kesintiye uğratamayacağı belirtildi.

İHD: Saldırılar arttı

Öte yandan, İstanbul İHD de konuyla ilgili bir açıklama yaptı. İHD'den yapılan açıklama şöyle: "Kürt dilini, edebiyatını, folklorünü, müziğini geliştirmek için kurulan kurumlara yönelik baskı ve saldırılar yoğunlaşmıştır. Bu kurumlardan MKM'nin İzmir Subesi polis tarafından mühürlendi. Diyarbakır'da bulunan Med-Kom polis tarafından basılarak çalışanlarına işkence yapıldı. Ortaköy Kültür Merkezi polis tarafından birçok kez basıldıktan sonra, kapısına kilit vuruldu. Son olarak MKM'de sanatsal faaliyet yürüten ozan Gani Nar, 1992 yılında Konya'da bir konserde söylediği türküler yüzünden tutuklanıp cezaevine konmuştur." Türkiye'nin de imza attığı evrensel insan hakları bildirilerinde, halkların kendi kültürlerini özgürce geliştirebilmeleri, kendi kurum ve kuruluşlarını oluşturmaları açıkça belirtilir. İmza atılan bu uluslararası sözleşmelerdeki yükümlülüklerin yerine getirmesi istendi.

Türk-İş bu sefer zor durumda

Haber Merkezi- Türk-İş Başkanlar Kurulu'nun, geçen hafta hükümetle yaptığı görüşmeden bir sonuç çıkmadı. Hükümet, Türk-İş'in zam isteğine 5.4'lük, yaklaşık 1 milyon lira zam teklifiyle karşılık verdi. Bu teklif, Türk-İş yöneticilerini, işçi ve sendika başkanlarıyla karşı karşıya getirdi.

Harb-İş Genel Sekreteri Nuri Ağçiçek, Türk-İş'in daha önce14. dönem toplusözleşme görüşmelerinde, 4. ve 5. dilim ücret zammında, hükümete taviz verdiğini ve bugünkü gelişmelere yardımcı olduğuna dikkat çekti. Ağçiçek, "Türk-İş, hükümete 14. dönem toplusözleşme görüşmelerinde taviz vermeseydi, hükümet buna cesaret edemezdi. Aslında Türk-İş'ten aldığı cesaretle bu kadar zam verme cüretinde bulunuyor" dedi.

CHP-DYP binalarını işgal

Hükümetin tutumu karşısında birleşmenin aciliyetini vurgulayan Ağçiçek, "1989 Bahar eylemleri gibi eylemler gerekiyor" dedi. 18 Temmuz'da Türk-İş'e bağlı tüm sendikalar ve şube yöneticilerinin Ankara'da yapacağı genel toplantıda, eylem takvimi belirleneceğini belirten Ağçiçek, Ankara'da miting yapmayı ve CHP-DYP binalarını işgal etmeyi düşündüklerini dile getirdi.

Ünlü: Türk-İş ihanet etmiştir

Konuyla ilgili bilgilerine başvurduğumuz Emek-İş Konut İşçileri Şube Başkanı Muzaffer Ünlü ise, ağustos ayında belirlenmesi kararlaştırılan ve Maliye Bakanlığı yetkililerinin katılmadığı Asgari Ücret Tespit Komisyonu'nu suçladı. Ünlü şöyle dedi: "Bu tespit komisyonu işverenlerin himayesinde ve işverenlerden talimat alan sabıkalı bir komisyondur. Bu komisyonda işçiyi temsilen bulunan Türk-İş ise her zaman olduğu gibi yine asgari ücretli emekçilere ihanet etmiştir.

Bu komisyonda DİSK'in bulunması bir talihsizlik. Enflasyon karşısında sıfırlanmış bir asgari ücretin birkaç ay daha uzatılması, işverenlerin servetlerine katkı sağlamıştır. Sefalet ücreti ile çalışan ücretliler ise kuru ekmeğe mahkum edilmişlerdir. Koalisyon hükümetinin sosyal demokrat ortağı, her dönemde olduğu gibi asgari ücret tespit komisyonunda da gol yemiştir."

Türkiye'ye bir darbe de AGİT'ten

Dış Haberler Servisi- Avrupa Güvenlik ve İşbirliği üyesi 53 ülkeden 306 milletvekili, geçen hafta Kanada'nın başkenti Ottowa'da toplandı. 8 Temmuz tarihine kadar süren toplantılarda Türkiye'deki insan hakları ihlalleri ve demokratikleşme konulu rapor da tartışılarak oylandı. Türkiye'den demokratikleşme isteyen rapor büyük bir çoğunlukla kabul edildi.

Mayıs ayı başlarında Türkiye'ye gelen, AGİT Parlamenterler Meclisi Başkan Yardımcısı Willy Wimmer başkanlığındaki heyet, Kürdistan'a giderek incelemelerde bulunmuştu. Başbakan Tansu Çiller başta olmak üzere, Genelkurmay yetkilileri ve çok sayıda parti temsilcileriyle görüşmüştü. Bu görüşmelerden sonra Wimmer başkanlığındaki bir heyet, İnsan Hakları ihlalleri ve demokratikleşme konularında bir rapor hazırlamıştı.

Öte yandan toplantıya Türkiye adına katılacak ANAP Konya Milletvekili Mehmet Keçeciler başkanlığındaki heyet de Ottawa'ya gitti. Heyette, CHP Hatay Milletvekili Nihat Matkap, ANAP İstanbul Milletvekili Melike Tugay Hasefe, DSP Ankara Milletvekili Uluç Gürkan ve RP Tokat Milletvekili Ahmet Feyzi İnceöz yer alıyor.

Türkiye, AGİT Heyeti'ne genel af sözü vermiş

Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı (AGİT) Parlamenterler Meclisi toplantısında Türkiye'nin, 1-6 Mayıs tarihlerinde incelemelerde bulunan AGİT Heyeti'ne tutuklu DEP milletvekillerinin de salıverileceği, 'genel af' sözü verdiği ortaya çıktı.

Kanada'nın başkenti Ottawa'da önceki gün başlayan AGİT Parlamenterler Meclisi toplantısında en önemli gündem maddesini Kürtler oluşturuyor.

Toplantıda daha sonra, AGİT delegasyonunun 1-6 Mayıs tarihlerinde Türkiye'ye yaptıkları araştırma ve inceleme gezisiyle ilgili raporu gündeme geldi. Konunun hassasiyetine değinen Demokrasi ve İnsan Hakları Komitesi Başkanı Max Van Der Stoel, tartışmayı ertelemek istedi. Ancak, parlamenterler raporun tartışılmasına başlanması gerektiğine işaret ettiler. Böylece Komite Başkanı, parlamenterlerin rapor ve Türkiye hakkındaki sorularını yanıtlamaya başladı.

İngiliz parlamenter Thomas Cox'un, tutuklu DEP milletvekillerinin durumuna ilişkin sorusuna Stoel'un verdiği yanıtta, Türk hükümetinin AGİT Heyeti'ne, tutuklu DEP milletvekillerinin de salıverileceği bir genel af sözü verdiği ortaya çıktı. Stoel, Türk hükümetinin görüşmeler sırasında genel aftan söz ettiklerini söyledi.

Kanada milletvekili S. Assadourian ise rapordaki eksikliklere dikkati çekerek, neden Kürt temsilcileri ile görüşülüp görüşülmediğini sordu. Bunun üzerine Stolle, raporu hazırlayan heyetin başkanı Willy Wimmer'den bu soruyu yanıtlamasını istedi. Bay Wimmer, Kürt liderleriyle konuştuğunu fakat bunu rapora işlemediğini söyledi; ancak neden rapora koymadığı hakkında herhangi bir açıklama yapmadı. Tartışmanın bundan sonrası, halkların kaderlerini tayin hakkı üzerinde yoğunlaştı.

Türkiye, uluslararası anlaşmalara uysun

İtalyan Delegasyonu Başkanı Giulio Mario Terracini ise söylenenlerin yeterli olmadığını, azınlık ulusların diğer dünya ulusları ile aynı ekonomik ve sosyal düzeye getirilmesi için özel bir statüye sahip olmalarının sağlanması gerektiğini vurguladı. Terracani, "Bu uluslar, içinde bulundukları ülkelerde, devlete hakim olan ulusun sahip olduğu bütün haklardan eşit ve özgürce yararlanabilmesi bir zorunluluktur" diye konuştu.

Mülteciler ve din konuları da, Avrupa'da sayıları gittikçe artan Kürt göçmenleri tartışılırken dile getirildi.

Türkiye-Latin Amerika yarışıyor

Dış Haberler Servisi- Uluslararası Af Örgütü bu yıl için yayınladığı raporunda Türkiye'ye özel bir yer ayırmak zorunda kaldı. Artık dünyada insan hakları ihlali dendi mi akla ilk ülke olarak Türkiye geliyor. Türkiye, Latin Amerika ile yarışmaya kararlı. Ne de olsa her iki tarafta da asker artığı yönetimler var.

Uluslararası Af Örgütü yayınladığı yıllık raporunda Latin Amerika'nın geçen yılki insan hakları kayıtlarının oldukça kötü olduğu belirtildi. Af Örgütü raporunda Latin Amerika ülkelerinde bin 500 yargısız infaz olayının yaşandığı vurgulandı. Diğer insan hakları baskı grupları da bu ülkelerde infaz, işkence, kaybetme iddialarına vurgu yaptılar.

Af Örgütü, açıklanan bin 500 yargısız infaz olayının Brezilya'dan Venezüella'ya kadar yaklaşık 13 ülkede yaşandığını belirtti. 1994 yılı boyunca Latin Amerika'da insan hakları ihlallerinin sürdüğünü belirten ve merkezi Londra'da bulunan Af Örgütü, yedi ülkede kayıpların arttığını, 22 ülkede işkencenin yaşandığını ve düşüncelerinden dolayı yüzlerce kişinin tutuklu bulunduğunu açıkladı.

Kolombiya'da bin kişiden fazla insanın yargısız şekilde infaz edildiği ve 140'ının ise kayıp olduğunun belirtildiği raporda, askeri yetkililerin, insan hakları ihlallerinin askeri personele yaptırdığını ve bundan da hiçbir sonuç elde edemedikleri belirtildi.

Guatemala'da ise, insan hakları ihlallerini araştırmacılar, mülteciler, öğrenciler, akademisyenler, sendikacılar ve gazetecilere yönelik öldürme eylemlerinin arttığını belirten Af örgütü, Şili, Peru, Haiti ve Venezuela'da da benzer olayların yaşandığını

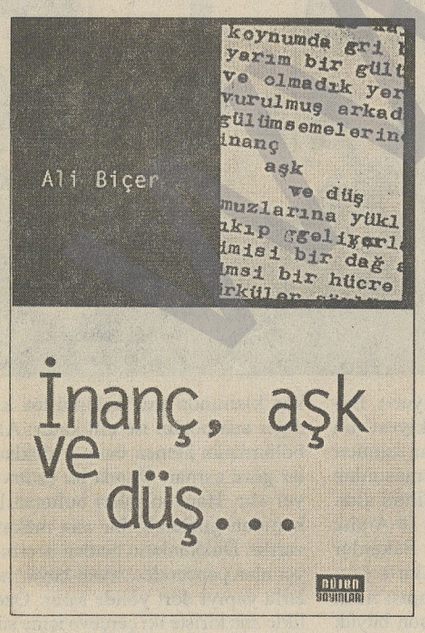

Ali BİÇER

İnanç, aşk ve düş...

(ŞİİR)

üç kişiyle değiştirmeye kalkıştık dünyayı
dört bir yandan çalkaladık okyanusları
sırtımız karanlığa dönük
vuruldu içimizden biri
vurulanın yarası göğsümüze açıldı
onu tarih imgeledi
biz öldük diri diri

Fiyatı: 125. 000 TL.

İsteme Adresi:
Nûjen Yayıncılık Çakırağa Mah. Çakırağa Camii Sok. Utku Apt. No: 18/7
Aksaray-İST.
Tel: 530 65 24 - 530 64 73

Roj

Nûjen Basın Yayıncılık San. ve Tic. Ltd. Şti. Adına:
İmtiyaz Sahibi: Adıgüzel İNCESU
Genel Koordinatör: Yakup KARADEMİR

Genel Yayın Yönetmeni: Mehmet MUTLU
Sorumlu Yazıişleri Müdürü: Ö. Erdal KURT
Haber Müdürü: Hüseyin ŞİMŞEK
Kültür-Sanat ve Toplum-Yaşam: Yılmaz ODABAŞI
Redaksiyon: Safa FERSAL
Hukuk Müşavirleri: Ercan SEZGİN, Dilek İNCESU, Doğan ZENGİN
Yönetim Yeri: Çakırağa Mah. Çakırağa Camii Sok. Utku Apt. No: 18/7 Aksaray-İST Tel: 530 65 24 - 530 64 73 Fax: 530 65 58
Yurtiçi Temsilcilikleri:
Diyarbakır: Şair Sırrı Hanım Sok. Maruf Apt. Kat: 1 Ofis-Diyarbakır Tel-Fax: (412) 221 80 74
Ankara: Konur Sk. 9/13 Kızılay Tel: 417 75 54
Antep : Karagöz Cad. Gören İşhanı Kat: 4 No: 45 Tel-Fax: (342) 234 59 31
İzmir: 859. Sok. Saray İşhanı Kat: 2 No: 3/203 B. Blok Konak Tel-Fax: (232) 445 46 50
Adana: Cemal Gürsel Cad. Vakıf İşhanı Kat: 4 No: 407 Tel-Fax: (322) 352 05 20
Mersin : İstiklal Cad. Camii Şerif Mah. 29. Sk. No:5/6 Tel: 324 237 04 77
Yurtdışı Temsilcilikleri:
Avrupa Temsilcisi:
İbrahim BETTEFELD: Ross str. 18, 50823 Köln/ Tel-Fax: 0049 221 51 059 04
Danimarka: Adnan AĞACANOĞLU-D.Kültür evi- Nansens gade 32 st. tv. 1366 Kobenhavn/K. Danimarka- Tel-Fax: 004533338565.
İsviçre: Case Postal 111 1815 Clarens/CH Tel : 08- 795 66 34 Fax : 08-761 84 33
İsveç: Lokman POLAT-Tensta Allê 43, 2 Tr 163 34 SPANGA 004686052398-
Almanya: Kasım ARAS - Bahnhof str. 110 44629 Herne Tel-Fax: 0049 232313304
Hollanda: Ferhat AMEDİ - Hogenakker 22 6903 2T Zevenaoor/Hollanda Tel: 08360- 31926
Fransa: Paris Tel:1-4824 1795
Avusturya: Postfac 58 1022 Wien
Belçika: N. Bişeng SÜSLER st. Gummarus str. 56 2060 Antwerpen.
İngiltere:
Baskı: Serler
Dağıtım: YAY-SAT

Göç, kentlerde binlerce muhalif doğuruyor

Ali ACAR

VAN-Van'a göç eden köylülerle iş ve geçim koşulları kısıtlanan insanlar, düzen karşıtı bir güç haline geliyor. Nüfusu çoğaldıkça sorunları da çoğalan Van'da devlet hiçbir soruna çözüm üretemiyor.

Van, son yıllarda devlet güçlerince başlatılan köy boşaltmalarından dolayı göç akınına uğradı. Şu anda kent nüfusunun büyük bir bölümü göçlerden oluşuyor. Devlet yetkilileri tarafından Van'ın huzur kenti olduğu için insanların burayı tercih ettikleri şeklinde açıklamalar yapılsa da buradaki yaşam koşulları incelendiğinde durumun böyle olmadığı görülecektir. Van'da 18 fabrika bulunmasına karşın, çoğu kapalı. Geri kalanı da yarı kapasite ile çalıştığı için işsizliğe çare olamamıştır. Şehir merkezi 'Rus Pazarı', 'Japon Pazarı', 'İran Pazarı' gibi irili ufaklı işportacılarla dolmuş, insanların büyük bir bölümü geçimini sağlamak için başkasına borçlanarak riskli bir ticaret ağı içine düşmüştür. Pazarlarda yer bulamayan seyyar satıcılar -ki bunların hemen hemen tümü göç ettirilen köylülerden oluşur-mahalle aralarında dolaşarak alış veriş yapmaya çalışırlar. Önceleri Van'dan kırsal kesime yaz mevsiminde belli bir işçi akını olurdu. Bunlar çobanlık, ot biçme, ekin biçme tarla sürme benzeri işçiliklerdi. Ancak son yıllarda devlet tarafından bunların tümü yasaklandığından, daha önce buralarada iş sahibi olan insanlar şimdi Van'da birer işsiz olarak duruyor. Van'a çok sayıda göç olduğu ve yeni yerleşen insanlar bulunduğu halde inşaat alanında, beklenen canlılık olmuyor. Göç eden insanların büyük bir bölümü yazın çadırlarda kalırken, kışın da geçici olarak yakınlarının evlerine ya da birkaç ailenin birleşerek kiraladıkları toprak evlere yerleşirler. İşsizliğin yanısıra insanlar doğal olarak geçim, sağlık, eğitim gibi sorunlarını çözemiyorlar. Köyde iken çocuğunu okutabilen hatta başka bir kente ortaokula ya da liseye gönderebilen köylüler şimdi çocuğunu maddi sıkıntılarından dolayı okutamıyor.

Van'da nüfusun göçten dolayı hızla artmasıyla birlikte sorunlar da artarken, devlet yetkililerinin sorunların çözümüne yönelik adım attıklarını gözlemek mümkün değil. Van'da son yıllarda devlet tarafından sorunların unutturulması için Vanspor ön plana çıkarıldı. Ancak bu da uzun ömürlü olmadı. Sonunda Vanspor'un seyircisi olarak sadece korucularla, polis ve askerler kaldı. Turistlerin uğramadığı Van'da, Vali Mahmut Yılbaş tarafından 'Turizm Şenlikleri' düzenlendi. Şenliklerin bu yıl da düzenleneceği söyleniyor. Van'da ayrıca devlet tarafından bir emniyet sarayı olduğu halde ikinci bir emniyet sarayı ve polis evi olduğu halde ikinci bir polis evi inşa edildi. Van gölünün yakınında inşa edilen polis evi, açılışının yapılacağı sıralarda su altında kaldı. Kapalı bulunan fabrikalar için hiçbir çalışma yapılmadı. İşleyen fabrikaların kapasitesi arttırıldığı gibi buralarda çalışan çok sayıda işçi işten çıkarıldı. RP'den belediye başkanı seçilen eski MHP'li Aydın Talay, Kürt olan işçilerin büyük bir bölümünü işten çıkardı. Öte yandan, devlet tarafından imkanları kısıtlı olanlar için sağlık, eğitim gibi önemli sorunlar için hiçbir kolaylık sağlanmadı.

Suretim, benden iyi konuşur...

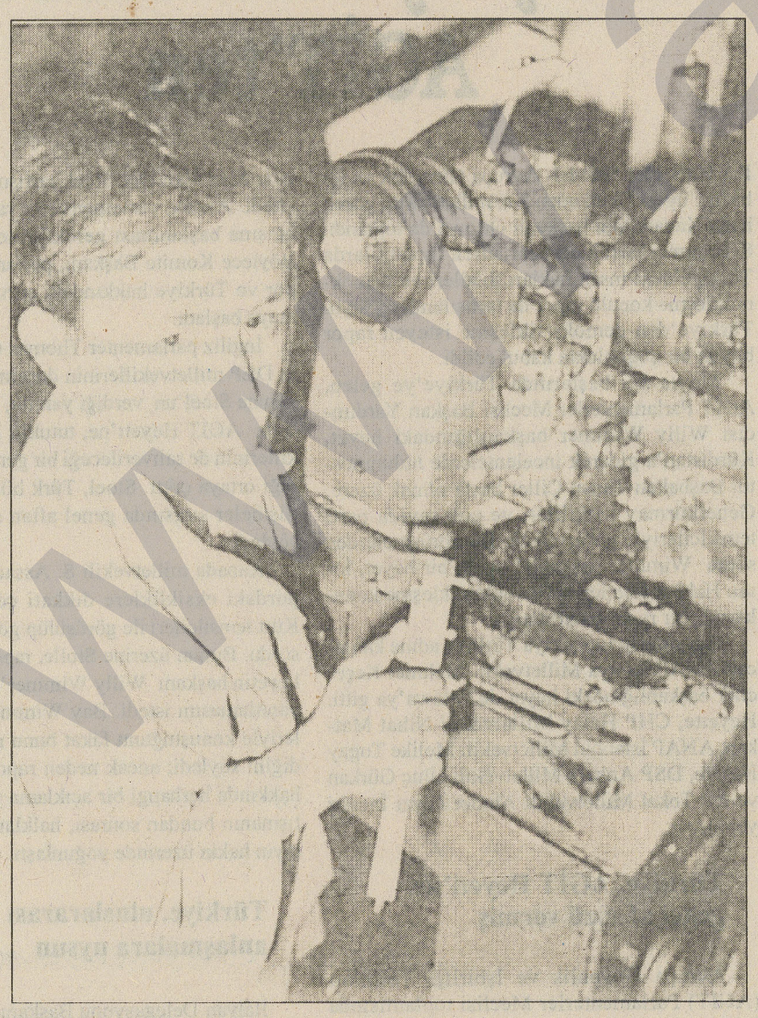

Siz hiç düşündünüz mü, bilmem. Ben çok düşündüm şu torna başında; büyük ne, küçük ne?..
Ve kim, yaratan?.. Az-buz değildir, ellerimden akıp tornadan -emek olup- dökülen. Makinalarınız var ya hani; yine büyük/küçük ellerin çevirdiği?.. İşte onlara vidalar benim ellerimden gider. O vidalar makinalarınıza, makinalar önündeki emek, kumaşlarınıza... camlarınıza... ekmeklerinize... akar gider. Yani, yediğiniz-içtiğinizde biraz da ben varım...
Şarkılarınızda, şiirlerinizde, sohbetlerinizde yokum belki; olsun, kurulduğunuz koltuğun her metalinde ben varım ya...
Tornam beni alır götürür, gözlerime oturmuş alametleriyle ölümün en
erkenine ve size, terimle işlenmiş -daha- kimbilir neler, neler getirir...
Olsun...
Deyin ki
suretim lafladı; deyin ki suretime bakan biri lafladı... Yoksa ben bilmem 'hayat böyle böyle, ben böyle böyle'. Yoksa açlığın avurtlar çökertiği evden gayrisi yok benim aklımda ama... Ama olsun...
Gayrısını düşünenim olsun...

Nesin, bir çağdaş derviş ve halkının cesur aydınıydı

Yılmaz ODABAŞI

ANKARA / Roj- Yıl 1984.... Diyarbakır Cezaevi'nde yaşadığım nice çirkefin buruk sızılarıyla Bursa'da sürgünüm. MİT ve polis peşimde; soluk alamıyorum, ayakta durmaya çalışıyorum. Aydınlar dilekçesi o günler yeni imzaya açılmış ve yer yerinden oynamıştı.

Yılmaz Güney'in de ölüm haberini okuduğum o sıkıyönetim günleri nereden estiyse Aziz Nesin'e Bursa'da bir 'imza günü' öneren sıcak bir mektup yazdım. On gün kadar sonra gelen yanıtında 'gözaltı ve sağlık gibi sorunları olmazsa' geleceğini bildiriyor, saptadığı gün ve saatte Bursa terminalinde kendisini karşılamamı rica ediyordu. Aynı günlerde değerli sanatçı Edip Akbayram'ın katkılarıyla ilk kitabım da baskıdaydı ve bu yüzden uçarı sevinçler yaşıyordum.

Aziz hocayı karşılamama bir gün kala, yol boyu yürürken üç kişi 'kıpırdama' diye uyararak ellerimi kaldırmamı istediler. Yarım saat sonra Filistin usulü asıldığım çarmıhta canhıraş çığlıklarla kıvranıyordum:

"Söyle Aziz Nesin'le Aydınlar Dilekçesi'nin toplantısını mı yapacaktınız?"

"Benim Aydınlar Dilekçesi ile ilgim yok! O dilekçede imzam bile yok" diyorum, ama inanmıyorlar.

"....tir! O halde sen dilekçenin perde arkasındasın! Yoksa ne diye Aziz Nesin'le dilekçenin verileceği günlerde randevulaştın?" diye soruyorlar. "Bursa'da senden başka imzalayan kimler var, ekibiniz kim?" diyorlar. Meğer posta kutuma gelen mektuptan randevulaştığımızı önceden okumuşlar.

"Benim Aziz Nesin'le randevulaşmamın tek nedeni yapacağı imza günüydü" diye ısrar ettimse de:

"Biz seni hep takip ettiriyorduk. Aziz Nesin de malum, tanınıyor; görüşmenizi gizli yapamazdınız. Bu yüzden de imza günü hikayesini bahane ediyorsunuz. Kimi kandırıyorsun!"

Konu Aziz Nesin'den çıkıp 'TKSP'yi Bursa'da örgütlemeye geldiğime' ve Kemal Burkay'ın ne yapıp ettiğine kadar uzadı. İçişleri Bakanlığı'ndan geldiğini söyleyen bir heyet, dönemin benim de yazdığım kültür sanat dergileri ile Dev-Yol ve Diyarbakır Cezaevi'ne kadar uzayan yüzlerce soru sordular. 20 gün soruşturmada kaldım, 25 gün de tek kişilik bir hücrede mahkemeye çıkarılmayı bekledim. Bu arada ilk kitabımın basımına da, arşivime de ve hatta yazı makinama bile el koymuşlardı. Daha sonra beni tahliye eden mahkeme bunların hiçbirini iade etmedi.

Çıkınca soluğu İstanbul'da aldım ve Aziz Nesin'i mide kanaması geçirerek-güç bela buldum. 1984'ün kasım ayıydı. İstanbul Nişantaşı'ndaki Akademi kitabevinin üst katında bulunan ve oğlu Ahmet'in işlettiği Düşün Yayınevi'nde çalışıyordu. Yüzü asıktı. Olup biteni anlattığımda çok üzüldüğünü söylemekle yetindi. Oysa ki o benim için mesihti ve yazı makinamı alabilmek için girişimlerde bulunabileceğini sanıyordum. Tabii tam 11 yıl önce 23 yaşımda ve daha saftım, toydum. Kendisine "yazı makinamı alalım hocam" deyince:

"Asker darbe yapmış! Ben çok mu rahatım? Ben nasıl alayım senin makinanı şimdi! Makinanı ben mi aldım ki benden istiyorsun Yılmaz!" diye çıkıştı. Kafamdaki mitos beni yanıltmıştı.

Sonra harçlığımın olup olmadığını sordu ve akşamleyin yandaki kanepede kalmamı istediğini ve bana bir battaniye vereceğini söyledi. Ben ise, çok büyük bir yazar olmasına rağmen arşivimi, ilk kitabımın basımını ve yazı makinamı kurtarmak için ilgilenmediğini düşünüp kırılarak çıktım. Döneceğimi düşünüyordu ki, "akşam geç gelmemeye çalış; çünkü ben çalışıyor olurum" diye seslendi. Oysa ki hiç dönmeyecektim... Bu kırgınlığımı iki yıl sürdürdüm, aklımca...

Yıl 1986... Bu kez Diyarbakır'da sıkıyönetim koşullarında bir kitap şenliği düşünüyorum. Yalçın Küçük'ten Muzaffer İzgü'ye kadar çok sayıda yazarın geleceği kesinleşmiş. Sıkıyönetim Komutanlığı'ndan izin alabilmek için gelecek yazarların listesinde Tarık Buğra'dan Attila İlhan'a kadar çok sayıda yazar ismi arasında Aziz Nesin adını en alta sıkıştırmışım. Komutan listeye bakıp hışımla çıkıştı:

"Ne bu? Kışkırtıcı komünisti de mi getireceksin sen?"

"Ben hepsine davetiye çıkardım. Hangileri gelir bilemiyorum" dedim.

Komutan onayı verdi. O arada D.Ü. Öğretim Üyesi bir dostum da iddiaya girmek istiyordu benimle: "Aziz Nesin'i getiremezsin bu kış kıyamette. Gelirse benden sana bir İGS gömlek" diyordu. Mart ayazında Çatalca'daki Nesin Vakfı'nın telefon hatları kesikti. Önce İstanbul'dan Demirtaş Ceyhun'u buldum. İki gün sonra da Aziz Nesin aradı telefonla.

"Yahu bu kış kıyamette bunca yolu nasıl geleyim? Sağlığım da kötü" diyordu.

"Hocam, burada bir merkez komutanı 'bu kışkırtıcı komünistide mi getireceksin' diye çıkıştı bana. Bu yüzden gelmeniz Diyarbakır için onur meselesidir" dedim.

" Komutan öyle mi dedi?" diye sordu.

"Evet, aynen öyle dedi" diye yineledim.

"Öyleyse ben yarın ilk uçakla geliyorum, yalnız beni havaalanında ve Diyarbakır'da şu Yalçın Küçük'le hiç karşılaştırma olur mu?" dedi.

Diyarbakır'da dizboyu kar, çıktı geldi. Akşama kadar kitap imzalamaktan bezgindi ve beni bir kenara çekerek kulağıma fısıldadı:

"Yılmaz, şimdi ikimiz bir taksiyle burdan çıkacağız. Hiç kimse olmasın. Beni Diyarbakır genelevine götüreceksin" dedi.

Donakaldım! "Geneleve mi hocam?" diye şaşırarak yeniden sordum.

"Evet, geneleve" dedi. Çok şaşırdığımı görünce anlatmaya koyuldu: İstanbul'da bir arkadaşı Diyarbakır genelevinde çalışan bir kadını konu edinen çok çapıcı bir olay anlatmış ona. Öznesini bulup konuşarak, eğer o yoksa arkadaşlarına sorarak öğrendikten sonra kaleme alacakmış... Gerekçesini öğrenince "tabi götürürüm hocam" dedim. Ancak Xançepek'te bulunan genelevin yerini ben de tam bilmiyordum. Taksi şöförünün bırakacağına inanarak yola koyulduk. Melikahmet semtine geldiğimizde dört ayaklı minareyi göstererek (ki oradan girildiğini biliyordum sadece) "geneleve" dedim şööföre. Şöför sokağın girişindeki ilk viraja geldikten sonra frene basıp durdu:

"Valla abe benim tahammülüm gitmiy! Ma ben pezevenk miyem sizi kerhaneye götürem?" demez mi... Ne yapacaktık upuzun yolda bir başımıza. Üsteledim şööföre:

"Kardeşim, taksimetrenin iki mislini vereyim de götür bizi" dedim.

Şöför, "milyar versen allahvekil ben direksiyonumu kerhaneye kırmam" diyordu. "Bak kardeşim" dedim şöföre, "Yanımdaki bey Türkiye'nin en değerli yazarlarındandır. Diyarbakır'a misafirdir. Kötü bir niyeti yok, bir inceleme yapacak" dedimse de hemşehrim şöför, "ben yazarcı mazarcı bilmem, ben tanımıyorum" diye yanıtlıyor. Çaresiz inip yolumuza yaya devam ettik. Sora sora, kör karanlıkta nihayet genelevin kapısına yaklaştığımızda Aziz Hoca'nın da çok yorulduğunu görerek öne atıldım ve genelevin giriş kapısındaki görevlinin kulağına eğildim:

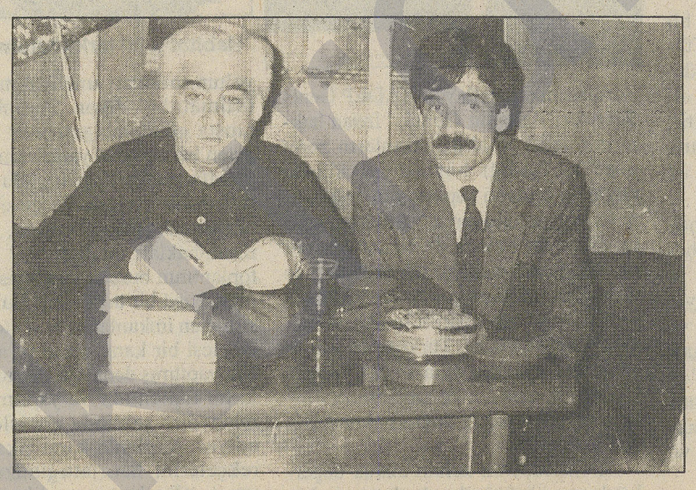

Aziz Nesin-Yılmaz Odabaşı / 1988 İstanbul

"Konuğumuz çok değerli bir yazardır. Sadece bir inceleme yapacak. Üstünü filan aramayın, kendisine lütfen saygılı davranın" dememle konuşmamı, "konuğumuz çok değerli bir ....." diye (artık ne anladıysa bilmiyorum) kapıdaki polis memuru ve gece bekçisi birden bir "dikkaaat!" komutuyla esas duruşa geçti. "İnceleme yapacak" deyince onu bir yetkili sandılar herhalde. Hele bir yerlerden resimlerini de görmüş olmalılar ki Aziz Hoca Diyarbakır genelevinde ihtişamla karşılandı. Ancak daha giriş kapısından itibaren sırnaşık kadınlar hocaya laf atıyorlardı. Fevkalede sıkıldı. Sarkıntılık eden sözler sürünce bana dönerek "biz şimdi çıkalım Yılmaz" dedi ve ekledi:

"İl Sağlık Müdürlüğü'nün haftalık zührevi denetimleri olur. O gün için görüşürüz ve o komisyonla geliriz. Ben bu ortamda bir görüşme, konuşma yapamam, vazgeçtim" dedi. Çıkıp gittik.

***

Son olarak geçtiğimiz aylarda Haymana Cezaevi'nde bana ulaşan bir selamından sonra Ankara Kitap Fuarı'nda yeniden karşılaştık. Nisan ayının son günleri son karşılaşmamız olduğunu elbette ki düşünmüyordum. Ben TYS standında "düşünce suçlularının serbest bırakılmaları" için kalemimi kırmış, yasak kitapları zincirlemiş, protesto eylemindeydim. Kitap imzalamıyor ve astığım dövizlerin altında oturuyordum. Yanımda beş-altı yazar arkadaşım konuktu. Aziz hoca da solumda, beş metre kadar uzağında imza yapıyor, kuyruktaki kalabalıktan başını kaldıramıyordu. Bir ara kalemini bırakıp kuyruğun en önündekilere bir şeyler söyleyerek kalktı, yanıma geldi. Biz de ayağa kalktık: sordu:

"Burada ne yapıyorsun Yılmaz?"

"Hocam protesto ediyorum. 8. madde çıksın, arkadaşlarımız bırakılsın diye" dedim.

"Çok iyi yapıyorsun" diyerek benim sandalyeme oturdu. Hazırladığım metni imzaladı. Bir ara Fikret Başkaya ve İsmail Beşikçi'nin zincirlediğim kitaplarına bakarak daldı. Sonra duygulu bir ifadeyle:

"Biz de İsmail Beşikçi için TYS olarak böyle bir şey yapmıştık" dedi.

"Evet, biliyorum beş-altı yıl önce" yazdım.

"Hayır, ne beş-altısı! On yılı aşıyordur" dedi. Sonra da "devam et, devam et Yılmaz" diyerek kalkıp kendisini bekleyen okurlarına döndü.

***

Yılar önce kendisine sormuştum:

"Hocam, Kenan Evren'i mahkemeye verirken böyle bir davayı kazanabileceğinizi düşünmediniz değil mi?" diye.

"Hayır! kaybedeceğimi bilerek mahkemeye verdim" demişti.

İşte o, hep "kaybedeceği" resmi mahkemelere bir çağdaş derviş ve bir Donkişot cüretiyle girdi. Bile bile "lades" diyen tek kişilik bir Demokratik Özerk Cumhuriyet'ti. Hepimizin ondan (ve geride bıraktıklarından) öğreneceğimiz çok şey var. Elveda ve merhaba Aziz hoca... Merhaba!

Diyarbakır'ın Deliller Hanı

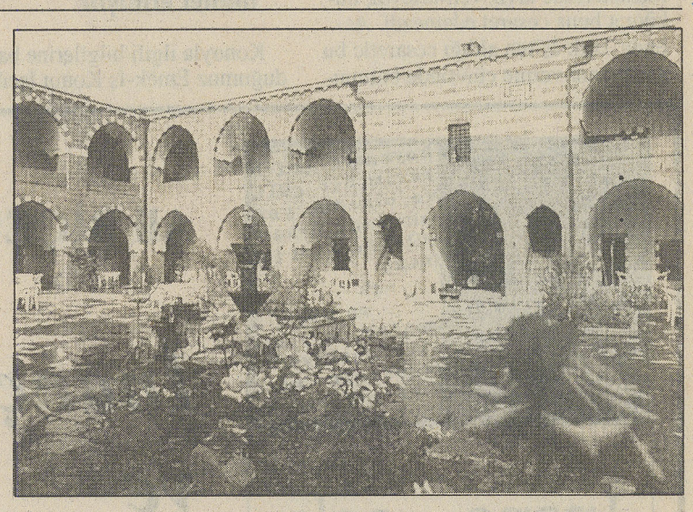

Fırat YILMAZ

DİYARBAKIR- Mardin Kapısı'ndan şehre girerken solda kalan son büyük bina Deliller Hanı'dır. Eskiden fakir-fukaranın, kervancıların, yolda kalmışların uğrak yeri olan han, Vakıflar Bölge Müdürlüğü tarafından onarılıp, otel haline getirilerek kiraya verilmiş durumda. Han Kürt işçiliğinin, Kürt nakkaşçılığının, Kürt ustalığının ve Kürt kültürünün genel özelliklerini çok açık olarak yansıtır. Diyarbakır, araştırmacılara göre, en az 5 bin yıllık tarihi bir geçmişe sahip. Şehrin İslamiyet'ten önceki ahalisinin Yahudi, Hıristiyan ve Zerdüşt kültürünün tesirinde kaldığı belirtilir.

Mezopotamya'nın önemli bir yerleşim birimi olmasının yanı sıra, büyük ustaların harika mimari yapılarının da yer aldığı bir kent. Mahir nakkaşçıların emekleriyle süslenmiş ve dünyada eşine az rastlanır tarihi eserler var. Bugün abide niteliğinde olan ve yine her biri bir uygarlığa damgasını vuran, başta surlar olmak üzere birçok eser, ilgisizlik nedeniyle yıkılmakla karşı karşıya.Tarihi çok eski dönemlere dayanan Diyarbakır, konumu itibarıyla da geçmişin hemen her döneminde önemli bir rol oynadı. 1800'lü yıllarda Zognin köyü manastırında rahiplik yapan Süryani Mar-Yuşa'nın, Mualla Yılmaz tarafından Türkçe'ye tercüme edilen "Vakayı Name" isimli kitabında, Amed'in tarihi, tarihi eserleri ve kentin etnik konumunu, dolayısıyla uğradığı işgal ve istilalar anlatılır. İbnü'l-Erzak'ın 'Amid', Mehmet Tevfik Efendi'nin 'Balname', General L. De Beilie'nin 'Amida', Prof. Albert'in 'Orientale' ve isimlerini yazamadığımız birçok yerli ve yabancı araştırmacının kitaplarında Amed'in tarihi, kitabe ve anıtları hakkında çok değerli bilgi ve belgelere yer verilir.

Tarih boyunca Kürt coğrafyasının ilim, kültür ve sanat merkezi konumunda olan ve Mezopotamya'nın kuzeyinde bulunan Diyarbakır'ın asıl adı Amed veya Diyar-ı Bekir'dir. Cumhuriyet Türkiyesi'nin ilk dönemlerinde başlatılan isimleri Türkçeleştirme uygulamasından yerleşim birimleri de nasibini aldı. Bu çerçevede Amed ismi, 10 Aralık 1937 gün ve 7789 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile Diyarbakır'a çevrildi. Şehirden Mardin Kapısı'ndan çıktığınızda, solda kalan son büyük bina Deliller Hanı'dır. Hanın, 1527 tarihinde yapıldığı tahmin ediliyor. Zamanında asıl adı, Hüsrev Paşa Hanı'ydı. Hacı adayları İslam ülkelerinden Hicaz'a gitmek için burada toplanırdı. İşte o hacı adaylarını götürecek deliller, bu handa kalırdı. Deliller Hanı adını alması buradan gelir.

İki kısımdan meydana gelen han, siyah-beyaz kesme taş ve tuğladan yapılmıştır. Hanın ana caddeye bakan kısmında ahır bölümü tek kat, diğer ana bölüm ise çift kattır. Ahır bölümünün hemen önünde dükkanlar göze çarpar. Ortada bir şadırvan yer alır. Hana kirişleri bulunan bir kapıdan girilerek, bir ana mekana varılır. Dükkanların hemen üzerinde yer alan pencereler, siyah-beyaz taşlarla yapıyı dört yönde sarar. Özellikle ana kirişte iki çerçeve içine süsleyici yazıların yerleştirilmiş olması nedeniyle, giriş bölümü adeta bir köşkü andırır. Girişin hemen karşısına düşen bölümlerin iki tarafında bulunan merdivenlerle üst kata çıkılır.

Han, ister Hüsrev Paşa, isterse Karavit Bey tarafından yapıldığı iddia edilsin, Kürt işçiliğinin Kürt nakkaşçılığının, Kürt ustalığının ve Kürt kültürünün genel özelliklerini çok açık olarak yansıtır.